2. BASKI

DAVID GILMOUR

FİLM KULÜBÜ

"OKUL YOK. İŞ YOK. SORUMLULUK YOK.
SADECE HAFTADA ÜÇ FİLM İZLENECEK."

BİR BABA, OĞLU VE OĞLUNUN
REDDEDEMEYECEĞİ BİR EĞİTİM

domingo

FİLM KULÜBÜ
"The Film Club" ilk olarak 2007 yılında
Thomas Allen Publishers tarafından Kanada'da yayınlanmıştır.
©David Gilmour, 2008

Türkçe yayın hakları:
© Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.
Asmalımescit Mah. Ensiz Sok.
No:2 D:4 Tünel İstanbul
Tel: (212) 245 08 39
domingo@domingo.com.tr

domingo

Domingo, Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'nin markasıdır.
Yayıncı Sertifika No: 12746
www.domingo.com.tr

Yazar: David Gilmour
Çeviri: Dost Körpe
Kapak ve Sayfa Uygulama: Deniz Guliyeva
Kapak illüstrasyonu: Peter Mac

ISBN: 978-605-88981-5-8
1. Baskı: Mayıs 2010
2. Baskı: Haziran 2010
Graphis Matbaa, İstanbul
100 Yıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi,
2. Cadde, No: 202 A, Bağcılar
(212) 629 06 07

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Patrick Crean'e

Eğitim hakkında tek bildiğim şu:
insanoğlunun şimdiye kadar karşılaştığı en
büyük ve en önemli güçlük, çocukların nasıl
yetiştirilmesi ve eğitilmesi gerektiği meselesidir.

- Michel de Montaigne (1533-92)

BİRİNCİ BÖLÜM

GEÇEN GÜN BİR KIRMIZI IŞIKTA beklerken oğlumun bir sinemadan çıktığını gördüm. Yanında yeni kız arkadaşı vardı. Kız parmak uçlarıyla oğlumun ceketinin yenini en ucundan tutuyor, kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Hangi film seyrettiklerini göremedim -çiçeklerle bezeli bir ağaç, markizi tamamen kapatıyordu- ama aklıma ikimizin baş başa, film seyrederek, sundurmada oturarak geçirdiği üç sene gelince neredeyse acı verici bir nostaljiye kapıldım; bir baba, oğlunun ergenliğinin o sihirli son demlerine genellikle pek tanık olamaz. Artık oğlumu alıştığım (yani gerektiği) kadar çok görmüyorum, ama o dönem muhteşemdi. İkimiz için de şanslı.

Ergenken, okulu bırakan kötü çocukların gittiği bir yerin var olduğuna inanırdım. Dünyanın kenarında bir yerdi, tıpkı

fil mezarlığı gibi, ama burası küçük oğlanların incecik beyaz kemikleriyle doluydu. Hâlâ kâbuslarımda fizik sınavına çalıştığımı, ders kitabımın sayfalarını giderek artan bir kaygıyla çevirdiğimi, çünkü *böyle şeylerle* -vektörler ve parabollerle- *ilk kez karşılaştığımı* görmemin sebebi budur eminim.

Otuz beş yıl sonra, oğlumun notları dokuzuncu sınıfta düşmeye başlayınca ve onuncu sınıfta dibe vurunca, bir çeşit çifte dehşete kapıldım, hem olanlar karşısında, hem de hâlâ vücudumda çok canlı olan o hissi anımsadığım için. Eski karımla evlerimizi değiş tokuş ettik ("Çocuğun bir erkekle kalmaya ihtiyacı var," dedi). Ben onun evine taşındım, o da benim eski bir şeker fabrikasının içinde bulunan ve bir doksan boyundaki iri kıyım bir ergenin sürekli kalamayacağı kadar küçük bir yer olan loftuma. Böylece oğlumun ödevlerini eski eşimin yerine *benim* yapabileceğimi farz etmiştim içten içe.

Ama işe yaramadı. Her gece "Ödevin bu kadar mı?" diye sorduğumda oğlum Jesse neşeyle "Kesinlikle!" diye karşılık veriyordu. O yaz bir haftalığına annesinin yanında kalmaya gittiğinde, yatak odasındaki akla gelebilecek her yere gizlenmiş yüzlerce farklı ödev buldum. Kısacası okul onu bir yalancıya veya kaypak bir müşteriye dönüştürüyordu.

Onu bir özel okula gönderdik; bazı sabahlar şaşkın bir sekreter bizi arayarak Jesse'nin yerini soruyordu. Bir süre sonra sırık gibi evladım sundurmada beliriveriyordu. Nereye gitmişti? Belki de bir banliyödeki veya daha berbat bir yerdeki bir alışveriş merkezinde düzenlenen bir rap yarışmasına, ama okula gitmediği kesindi. Küplere biniyorduk, ciddiyetle özür diliyordu, birkaç günlüğüne uslu davranıyordu, sonra da tekrar azıtıyordu.

İyi huylu bir çocuktu, çok gururluydu, ilgilenmediği hiçbir şeyi yapamıyor gibiydi, sonuçlardan ne kadar kaygılanırsa kaygılansın. Ki epey kaygılanıyordu. Karneleri yorum kısımları hariç iç karartıcıydı. Her türden insan tarafından seviliyordu, eski ilkokulunun duvarlarını sprey boyayla boyadığı için onu tutuklayan polis bile sevmişti. (Komşular onu tanıyınca gözlerine inanamamışlardı.) Polis onu eve bırakırken "Yerinde olsam suç dünyasına girmeyi unuturum Jesse," demiş. "Sen öyle bir insan değilsin."

Sonunda bir ikindi vakti ona Latince dersi verirken, önünde ne defter ne de kitap bulunduğunu fark ettim; üstünde Roma konsüllerinin çevirmesi gereken sözlerinin yazılı olduğu buruşuk bir kâğıt parçası vardı o kadar. Mutfak masasının diğer tarafında başı eğik oturuşunu anımsıyorum; bronzlaşamayan beyaz yüzünde beliren en küçük huzursuzluk, bir kapının çarpılması kadar net fark ediliyordu. Günlerden Pazar'dı, ergenlerin nefret ettiği türden bir gündü, hafta sonu bitmek üzereydi, ödevler yapılmamıştı, şehir güneşsiz bir gündeki okyanus misali griydi. Sokakta ıslak yapraklar vardı; sisin içinden Pazartesi yaklaşmaktaydı.

Birkaç saniye sonra "Ders notların nerede Jesse?" dedim.

"Okulda bıraktım."

Dil konusunda yetenekliydi, dillerin içsel mantığını anlıyordu, aktör kulağına sahipti, bu ödev onun için çocuk oyuncağı olmalıydı, ama hiçbir şey bilmediği ders kitabını karıştırıp durmasından anlaşılıyordu.

"Ders notlarını neden getirmediğini anlamadım," dedim. "İşi yokuşa sürdün."

Sesimdeki sabırsızlığı fark etti; rahatsız oldu ve bu beni de

biraz huzursuzlandırdı. Benden korkuyordu. Bundan nefret ediyordum. Baba oğul arasında normal bir durum muydu, yoksa onu kaygılandıran çabuk sinirlenmem, doğuştan gelen sabırsızlığım mıydı, hiç bilmiyordum. "Neyse," dedim. "Böyle de eğleniriz. Latince'ye bayılırım."

"Sahi mi?" diye sordu hevesle (konuyu değiştirmeye can atıyordu). Çalışmasını, tükenmez kalemi nikotin lekeli parmaklarıyla tutmasını bir süre seyrettim. Çirkin el yazısını.

"Bir Sabin kadını nasıl kaçırılır baba?" diye sordu bana.

"Sonra anlatırım."

Duraksadı. "Miğfer fiil midir?"

Böyle sorular sorup durdu; ikindi gölgeleri mutfak fayanslarına yayılıyordu. Kalemin ucu masanın vinil yüzeyine çarpıyordu. Odada bir çeşit uğultu işitmeye başladım giderek. Nereden geliyordu? Jesse'den mi? Neden peki? Ona gözlerimi diktim. Evet, bir çeşit sıkıntıydı, ama nadir bir tarzda; Jesse yaptığı işin gereksizliğine canı gönülden, neredeyse tüm hücreleriyle inanıyordu. Ayrıca tuhaf bir sebep yüzünden, o birkaç saniyede sanki o can sıkıntısını *kendi vücudumda* hissettim.

Ah, diye düşündüm, okulda böyle oluyor demek. *Buna* karşı da elinizden bir şey gelmez. Sonra birden okul savaşını neden kaybettiğini anladım -bir camın kırılışı kadar net bir şekilde-.

Aynı anda, bu mesele yüzünden onu kaybedeceğimi, bu aralar bir gün masadan kalkıp "Ders notlarım mı nerede? Ders notlarım nerede söyleyeyim. Kıçıma soktum. Üstüme gelmeyi kesmezsen senin kıçına da sokacağım," diyeceğini anladım -hissettim-. Sonra da kapıyı çarparak çekip gidecekti.

"Jesse," dedim usulca. Ona baktığımı biliyordu ve bundan rahatsız oluyordu, sanki başı (tekrar) belaya girmek üzereydi

de bu aktivite, yani ders kitabının sayfalarını karıştırıp durmak, belayı savuşturmanın bir yoluydu.

"Jesse, kalemini bırak. Bir saniye dur lütfen."

"Ne?" dedi. Ne kadar solgun, diye düşündüm. Sigaralar canını emiyor.

"Bana bir iyilik yapmanı istiyorum," dedim. "Okula gitmeyi isteyip istemediğine karar vermeni istiyorum."

"Baba, ders notlarım..."

"Ders notlarını boşver. Okula gitmeyi sürdürmeyi isteyip istemediğini düşünmeni istiyorum."

"Neden?"

Kalp atışlarımın hızlandığını, yüzüme kan hücum ettiğini hissedebiliyordum. Daha önce hiç kalkışmadığım, aklımdan bile geçirmediğim bir şey yapmaktaydım. "Çünkü istemiyorsan sorun değil."

"Nasıl yani?"

Söyle işte, çıkar ağzından baklayı.

"Artık okula gitmek istemiyorsan, gitmek zorunda değilsin."

Genzini temizledi. "Okulu bırakmama izin mi verecek-sin?"

"İstiyorsan. Ama lütfen birkaç gün düşün. Bu çok büyük..."

Ayağa fırladı. Heyecanlanınca ayağa fırlardı hep; uzun uzuvları, hareketsiz durmaya dayanamazdı. Masaya eğilerek, başkalarının duymasından korkarcasına sesini alçalttı. "Birkaç güne ihtiyacım yok."

"Yine de birkaç gün düşün. Israr ediyorum."

O akşam iki kadeh şarap içip kendimi hazırladıktan sonra,

loftumda kalan annesini arayıp haberi verdim. İnce ve uzun, güzel bir aktristi, hayatımda tanıdığım en iyi kalpli kadındı. "Aktrise benzemeyen" bir aktristi, anlarsınız ya. Ama hep en kötü ihtimalleri düşünürdü ve haberi alır almaz hayalinde Jesse'nin Los Angeles'ta bir karton kutuda yaşadığı canlandı.

"Sence özgüveni az diye mi böyle oldu?" diye sordu Maggie.

"Hayır," dedim. "Bence okuldan nefret ettiği için oldu."

"Okuldan nefret ediyorsa onda bir terslik var demektir."

"*Ben* de okuldan nefret ederdim," dedim.

"Belki de senden öğreniyordur." Böyle bir süre tartıştık, sonunda ağlamaya başladı, bense Che Guevara misali, sonunu düşünmeden genellemeler yapıyordum.

"Öyleyse bir işe girmeli," dedi Maggie.

"Sence nefret ettiği bir aktiviteyi bırakıp başka birine başlamasının anlamı var mı?"

"Ne yapacak peki?"

"Bilmiyorum."

"Belki biraz hayır işi yapabilir," dedi burnunu çekerek.

Gecenin bir vakti uyandığımda karım Tina yanımda kımıldandı; kalkıp pencereye gittim. Ay gökyüzünde tuhaf bir şekilde alçaktaydı; yolunu kaybetmişti ve eve çağrılmayı bekliyordu. Ya hata yapıyorsam? diye düşündüm. Ya modern olacağım diye oğlumun hayatını mahvetmesine göz yumuyorsam?

Evet, diye düşündüm. Bir şeyle uğraşması gerek. Ama neyle? Okul meselesi gibi olmayacak neyle uğraşmasını sağlayabilirim? Kitap okumuyor; spordan nefret ediyor. Neyi seviyor?

www.roche.com.tr

film izlemeyi. Bunu ben de seviyordum. Hatta otuzlarımın sonlarındayken bir televizyon programında cerbezeli bir film eleştirmeni olmuştum. Bu ne işimize yarardı peki?

Üç gün sonra Jesse akşam yemeği için Le Paradis'e, beyaz masa örtüleri ve ağır gümüş sofra takımları kullanılan bir Fransız restoranına geldi. Beni dışarıda bekliyordu, bir taştan korkuluğa oturmuş sigara içiyordu. Restoranlarda tek başına oturmaktan hazzetmezdi. Kendini rahatsız hissederdi, herkesin onu arkadaşsız bir kaybeden olarak gördüğünü düşünürdü.

Onu kucakladım; genç bedeninin gücü, canlılığı hissediliyordu. "Şarap söyleyelim, sonra da sohbet ederiz."

İçeri girdim. El sıkışmalar. Gururunu okşayan yetişkin ritüelleri. Hatta barmenle *Walton Ailesi*'ndeki Küçük John hakkında şakalaştı. Konuşmadan, biraz dalgınca oturup garsonu bekledik. İkimiz de kritik bir şeyi bekliyorduk; o gelene kadar konuşacak bir şey yoktu. Şarabı sipariş etmeyi Jesse'ye bıraktım.

"Corbières," diye fısıldadı. "Güney Fransa, değil mi?"

"Doğru."

"Taşra, değil mi?"

"Evet."

"Corbières lütfen," dedi garsona, kafadan attığımı biliyorum ama eğleniyorum dercesine gülümseyerek. *Tanrım, ne güzel gülümsüyor.*

Şarabın gelmesini bekledik. "Sen tat," dedim. Şişe mantarını kokladı, şarabı kadehte beceriksizce çalkaladı ve alışık olmadığı bir kaptan süt içen bir kedi gibi bir yudum aldı. "Anlayamıyorum ki," dedi son anda panikleyerek.

"Anlayabilirsin," dedim. "Sakin ol yeter. Beğenmediysen beğenmemişsindir."

"Geriliyorum."

"Kokla yeter. Anlarsın. İlk izlenim her zaman doğrudur."

Tekrar kokladı.

"Burnunu içeri sok."

"Güzel," dedi. Garson şişenin ucunu kokladı. "Seni tekrar görmek güzel Jesse. Babanı hep görüyoruz zaten."

Restorana bakındık. Etobicokelu yaşlı çift oradaydı. Bir dişçiyle karısı; oğulları Boston'daki bir üniversitenin işletme bölümünden mezun olmak üzereydi. El salladılar. Biz de el salladık. *Ya yanılıyorsam?*

"Evet," dedim, "konuştuğumuz meseleyi düşündün mü?"

Ayağa kalkmak istediğini ama kalkamadığını görebiliyordum. Buna sinirlenmişçesine etrafa bakındı. Sonra solgun yüzünü sır verircesine benimkine yaklaştırdı. "Açıkçası," diye fısıldadı, "bir daha hiçbir okula adım atmak istemiyorum."

Midem kasıldı. "Tamam öyleyse."

Konuşmadan bana baktı. Bunun karşılığında bir şey istememi bekliyordu.

"Bir şartla," dedim. "Çalışmak zorunda değilsin, kira ödemek zorunda değilsin. Her gün beşe kadar uyuyabilirsin. Ama uyuşturucu yok. Uyuşturucu kullanırsan külahları değişiriz."

"Tamam," dedi.

"Ciddiyim. Uyuşturucuya bulaşırsan *canına* okurum."

"Tamam."

"Ama," dedim, "bir şey daha var." (Kendimi *Komiser Kolombo* gibi hissettim.)

"Ne?" dedi.

"Benimle haftada üç film seyretmeni istiyorum. filmleri ben seçeceğim. Alacağın tek eğitim bu olacak."

"Şaka yapıyorsun," dedi bir an sonra.

Hiç vakit kaybetmedim. Ertesi günün ikindisinde onu salondaki mavi kanepeye oturttum, sağına geçtim, perdeleri kapadım ve ona François Truffaut'nun *400 Darbe* (1959) filmini seyrettirdim. Avrupa sanat filmlerini seyretmeyi öğrenene kadar onlardan sıkılacağını biliyordum ve bu film iyi bir başlangıç olur gibi gelmişti. Bildiğimiz gramerin bir varyasyonunu öğrenmek gibidir.

Truffaut, diye açıkladım, yönetmenlik dünyasına arka kapıdan girdi (kısa kesmek istiyordum); liseden terkti (senin gibi), asker kaçağıydı, ufak tefek şeyler çalan bir hırsızdı; ama filmlere tapardı ve çocukluğunu o günlerde, savaş sonrasında Paris'in her yerinde açılan sinemalara biletsiz girerek geçirdi.

Yirmi yaşındayken, Truffaut'ya sempati duyan bir editör ona film eleştirmenliği teklifi yaptı... böylece ilk adımı atan Truffaut yarım düzine sene sonra ilk filmini çekti. *400 Darbe* (ki "yaban yulaflarını hasat etmek" anlamına gelir) Truffaut'nun okulu asarak geçirdiği yıllara otobiyografik bir bakışıydı.

Yirmi yedi yaşındaki çiçeği burnunda yönetmen, kendisinin ergenlik halini oynayacak oyuncuyu bulmak için gazeteye ilan verdi. Birkaç hafta sonra, orta Fransa'daki bir yatılı okuldan kaçıp da otostopla Paris'e gelmiş bir çocuk, Antoine rolü için başvurdu. Adı Jean-Pierre Léaud'du.

Artık Jesse'nin ilgisini çekmiştim. Bir psikiyatristin muayenehanesinde geçen bir sahne hariç filmin tamamının sessiz çekildiğini -sesler sonradan eklenmişti-, çünkü Truffaut'nun

ses kayıt cihazlarına yetecek parası olmadığını açıkladım. Jesse'ye meşhur bir sahneye dikkat etmesini söyledim; o sahnede bir sınıf dolusu çocuk, bir Paris gezisi sırasında öğretmenlerinden gizlice kaçarlar; muhteşem bir andan, küçük Antoine'ın bir kadın psikiyatristle konuşmasından biraz bahsettim. "Kadın seks hakkında soru sorunca Antoine'ın gülümsemesine dikkat et," dedim. "Unutma ki senaryo yoktu; bu tamamen doğaçlamaydı."

Kepekli bir lise öğretmeni gibi konuşmaya başladığımı fark ettim birden. Bu yüzden filmi başlattım. Sonuna kadar seyrettik, Antoine'ın ıslahevinden kaçtığı uzun sahneyi seyrettik; tarlalarda koşar, çiftliklerin yanından ve elma ağaçlarının arasından geçer, ta ki göz kamaştırıcı okyanusa varana dek. Sanki okyanusu ilk kez görüyordur. Öyle *engindir* ki! Sonsuzluğa uzanmaktadır sanki. Tahta basamaklardan iner; kumsalda yürür ve orada, tam dalgaların başladığı yerde, biraz geri çekilip kameraya bakar; görüntü donar; film bitmiştir.

Birkaç saniye sonra "Nasıl buldun?" dedim.

"Biraz sıkıcı."

Pes etmedim. "Antoine'ın durumuyla seninki arasında benzerlik görüyor musun?"

Bunu bir an düşündü. "Hayır."

"filmin sonunda, o son sahnede yüzünde niye öyle tuhaf bir ifade var sence?"

"Bilmem."

"Nasıl görünüyor?"

"Kaygılı görünüyor," dedi Jesse.

"Neden kaygılanıyor olabilir?"

"Bilmem."

"Onun durumunu düşün," dedim. "Islahevinden ve ailesinden kaçtı; artık özgür."

"Belki de şimdi ne yapacağını düşünüp kaygılanıyordur."

"Nasıl yani?" dedim.

"Belki de 'Tamam, buraya kadar geldim, peki şimdi ne olacak?' diyordur."

"Tamam, tekrar sorayım," dedim. "Onun durumuyla seninki arasında benzerlik görüyor musun?"

Sırıttı. "Yani artık okula gitmem gerekmediğine göre ne yapacağımı mı soruyorsun?"

"Evet."

"Bilmem."

"Eh, belki de çocuğun kaygılı görünmesinin sebebi budur. O da bilmiyordur," dedim.

Bir an sonra "Okuldayken düşük notlar almaktan ve başımın belaya girmesinden çekinirdim," dedi. "Artık okulda değilim ve şimdi belki de hayatımı mahvettim diye kaygılanıyorum."

"Bu iyi," dedim.

"Nesi iyi?"

"Gevşeyip de kötü bir hayata geçmeyeceksin demektir."

"Ama keşke kaygılanmayı kesebilsem. Senin kaygılandığın olur mu?"

İster istemez derin bir nefes aldım. "Evet."

"Yani insan ne kadar başarılı olursa olsun illaki kaygılanır, öyle mi?"

"Kaygının *niteliği* önemli," dedim. "Artık beni mutlu eden şeyler konusunda kaygılanıyorum."

Pencereden dışarı baktı. "Bunları konuşunca canım sigara çekti. Sonra da akciğer kanseri olur muyum diye kaygılanabilirim."

Ertesi gün ona tatlı niyetine, Sharon Stone'un *Temel İçgüdü* (1992) filmini seyrettirdim. Yine abartmadan, kısa bir tanıtım konuşması yaptım. Basit bir ilke: özet geçin. Daha fazlasını merak ederse sorar.

"Paul Verhoeven," dedim. "Hollandalı bir yönetmen; Avrupa'da birkaç hit film çektikten sonra Hollywood'a geldi. Muhteşem bir görsel saldırı; nefis ışıklandırma. Şiddet içeriği yoğun, ama seyredilir birkaç mükemmel film çekti. Bunların en iyisi *Robocop*." (Kendimi bir Mors alfabesi makinesi gibi hissetmeye başlamıştım, ama Jesse'nin kafasını karıştırmak istemiyordum.)

Devam ettim: "Ayrıca tüm zamanların en kötü filmlerinden birini, tam bir kamp klasiği olan *Showgirls*'ü çekti."

Filme başladık; buğday tenli bir sarışın, cinsel ilişkiye girdiği bir adamı bir buz kıracağıyla katlediyordu. Hoş bir giriş. On beş dakika sonra, *Temel İçgüdü*'nün sadece *bayağı* insanlarla ilgili olmakla kalmayıp, bayağı insanlar tarafından *çekildiğini* düşünmemek güç. Kokainde ve lezbiyen "dekadanlığında", aklı fikri sekste olan bir okul çocuğu gibi odaklanılmış. Yine de izlemesi çok keyifli bir film olduğunu kabul etmek gerek. İnsanda hoş bir çeşit dehşet uyandırıyor. Sürekli önemli ve pis bir şeyler oluyor sanki, aslında olmasalar da.

Diyaloglar da bir alem. Jesse'ye, eskiden gazeteci olan senarist Joe Eszterhas'a şöyle şeyler yazması için üç milyon dolar ödendiğini söyledim:

DEDEKTİF: Onunla ne kadar zamandır çıkıyordunuz?
SHARON STONE: Onunla çıkmıyordum. Onunla yatıyordum.
DEDEKTİF: Ölümüne üzüldünüz mü?
SHARON STONE: Evet. Onunla yatmak hoşuma gidiyordu.

Jesse gözlerini ekrandan ayıramıyordu. *400 Darbe*'yi takdir etmiş olabilirdi, ama bu bambaşka bir şeydi.

"Bir saniye duraklatabilir miyiz?" deyip işemek için tuvalete koştu; klozet kapağının takırtısını kanepeden işittim ve sonra öyle bir fışkırma sesi geldi ki, sanki tuvalette bir at vardı. "Jesse, kapat şu kapıyı yahu!" Bugün bir sürü şey öğreniyorduk. Kapı küt diye kapandı. Sonra Jesse çoraplı ayaklarıyla paldır küldür koşarak, pantolonunu belinden tutarak geri döndü ve kanepeye atladı. "Baba, kabul etmelisin ki bu *muhteşem* bir film."

İKİNCİ BÖLÜM

BİR GÜN EVE BİR KIZ GETİRDİ. Kızın adı Rebecca Ng idi, Vietnamlı'ydı ve çok güzeldi. "Tanıştığımıza sevindim David," dedi gözlerime bakarak.

David?

"Günün nasıl geçiyor?"

"Günüm nasıl geçiyor?" diye tekrarladım salakça. "Şimdilik iyi geçiyor."

Bu mahalleyi seviyor muydum? Evet, seviyordum, teşekkürler.

"Birkaç sokak ileride oturan bir teyzem var," dedi. "Çok iyi bir insandır. Taşralıdır, eski kafalıdır ama çok iyidir."

Taşralı, eski kafalı mı?

Rebecca Ng (Ning diye okunur) güzel giyinmişti; üstünde tertemiz bir beyaz kot pantolon, maron bir uzun yakalı bluz, bir deri ceket ve Beatle çizmeler var. Sanki bu giysileri alabilmek için okuldan sonra Yorkville'deki bir butikte çalışmış, Cumartesileri de Four Seasons Oteli'nin barında müdürlere

içki servisi yapmış (kalan zamanda da kalkülüs çalışmış) izlenimine kapılıyordunuz. Jesse'yle konuşmak için başını çevirdiğinde burnuma parfüm kokusu geldi: hafifti, pahalıydı.

"Eee, geldik işte," dedi.

Sonra Jesse onu aşağıya, yatak odasına götürdü. İtiraz etmek için ağzımı açtım. Aşağısı kuyu gibiydi. Penceresi yoktu, güneş almıyordu. Eski bir yeşil battaniyeyle örtülü bir yatak, yere saçılmış giysiler, her tarafta CDler, duvara bakan bir bilgisayar vardı o kadar; bir de imzalı bir Elmore Leonard kitabını (okunmamış), George Eliot'ın *Middlemarch*'ını (annesi iyimserlik edip armağan etmişti) ve kapaklarında kaş çatan zencilerin fotoğrafları bulunan hip-hop dergilerini içeren bir "kitaplık". Sehpada su bardakları duruyordu. Sehpaya yapışmış olduklarından, almaya kalktığınızda tabanca gibi ses çıkarıyorlardı. Ayrıca somyayla şiltenin arasındaki birkaç "erotik" derginin (*1-800-Slut*) kenarları görülüyordu. Jesse "Pornografiyle sorunum yok," demişti bana istifini bozmadan.

"Benim var ama," demiştim. "Yani onları sakla."

Yandaki çamaşır odasının zemininde, evdeki havluların yarısı mayalanmaktaydılar. Ama sesimi çıkarmıyordum. Şimdi Jesse'ye çocukmuş gibi davranmanın sırası olmadığını hissediyordum: "Haydi çocuklar, siz süt içip kurabiye yiyin, ben de şu canına yandığımın ön bahçesindeki çimleri biçmeye devam edeyim!"

Birazdan aşağıdan bir bas gitar sesi yükseldi. Rebecca'nın müzik eşliğinde şarkı söylediğini duyabiliyordum; sonra Jesse'nin daha kalın ve özgüvenli sesini işittim. Sonra neşeli kahkahalar geldi. Güzel, diye düşündüm, kız onun ne kadar eğlenceli bir insan olduğunu keşfetti.

www.roche.com.tr

"O kız *kaç* yaşında?" diye sordum, Jesse onu metroya kadar geçirdikten sonra geri döndüğünde.

"On altı," dedi. "Ama erkek arkadaşı var."

"Tahmin ederim."

Kararsızca gülümsedi. "Ne demek istiyorsun?"

"Hiç."

Kaygılı gibiydi.

"Galiba şunu demek istiyorum ki, erkek arkadaşı varsa senin evinde ne işi var?"

"Güzel kız, değil mi?"

"Kesinlikle. Üstelik bunun farkında."

"Rebecca'yı herkes seviyor. Herkes onun arkadaşı olmak istiyormuş numarası yapıyor. Kendisini arabayla gezdirmelerine izin veriyor."

"Erkek arkadaşı kaç yaşında?"

"Aynı yaştalar. Ama çocuk biraz inek."

"İyi bir seçim yapmış," dedim ciddiyetle.

"Nasıl yani?"

"İlginç bir kız olduğu belli," dedim.

Mutfak lavabosunun üstündeki aynada kendine göz attı. Başını biraz yana çevirip yanaklarını içeri çekti, dudaklarını büzdü ve ağırbaşlılıkla kaş çattı. Bu onun "ayna suratı"ydı. O ifadeyi sadece aynaya bakarken takınırdı. Rakun postuna benzeyen saçı dimdik olacak sanırdınız.

"Ama bir önceki erkek arkadaşı yirmi beş yaşındaydı," dedi. Kız hakkında konuşmak istediği belliydi. Gözlerini yansımasından güçlükle alarak, yüzünü normal haline döndürdü.

"Yirmi beş mi?"

"Etrafı erkek kaynıyor baba. Sinek gibiler."

O anda, onun yaşındaki halimden daha akıllı göründü. Daha gerçekçi ve daha az kibirliydi; büyük başarı sayılmazdı aslında. Ama Rebecca Ng meselesi beni kaygılandırıyordu. Jesse'nin çok pahalı bir arabaya binişini seyretmek gibiydi. Yeni koltuk derisinin kokusunu ta buradan alabiliyordum.

"Ona asılıyormuşum filan gibi görünmedim, değil mi?"

"Yo, kesinlikle hayır."

"Kaygılı filan?"

"Hayır. Kaygılı mıydın ki?"

"Sadece ona yakından bakınca öyle oluyorum. Yoksa iyiyim."

"Bana gayet kendinden emin göründün."

"Öyleydim, değil mi?" Uzuvlarına yine bir çeşit gevşeklik geldiği görülüyordu; kaygılarından ve tahminlerinden kurtulup kısa süreliğine tatile çıkmıştı, ama sanki yerçekimi gibi onu kendilerine geri çekeceklerdi. Ona ne kadar az şey verebileceğimi düşündüm; böyle biraz içini rahatlatabilirdim o kadar, hayvanat bahçesindeki nadide bir hayvanı küçük elma dilimleriyle beslercesine.

Duvarın arkasından komşumuz Eleanor'un sesi geliyordu. Eleanor mutfakta gürültü yapıyor, çay hazırlıyor, radyo dinliyordu. Yalnız gibiydi. Onu dinleyip bir yandan kendi kaygılarını düşünürken, aklıma Jesse'nin ilk "manitası" geldi. Jesse on-on bir yaşlarındaydı. Hazırlanmasına yardım etmiştim; dişlerini fırçalamasını kollarını kavuşturarak seyretmiş, minik koltuk altlarına deodorantımdan sıkmış, kırmızı bir tişört giydirmiş, saçlarını taramış ve uğurlamıştım. Gizlice peşinden gitmiştim, çalılarla ağaçların arkasına saklanarak. O mor saçlı, çöp gibi çocuk gün ışığında öyle güzel görünüyordu ki.

Birkaç saniye sonra yüksek bir Victoria tarzı evin garaj

yolunda, küçük bir kızla birlikte belirmişti. Kız ondan biraz uzundu. Bloor Sokağı'na gidip bir Coffee Time restoranına girmişlerdi ve onları gözden kaybetmiştim.

"Rebecca'nın bana göre fazla klas olduğunu düşünmüyorsun, değil mi baba?" diye sordu Jesse, aynada kendine bakıp yüzünü çarpıtarak.

"Hayır, hiçbir kız senin için fazla klas değildir bence," dedim. Ama söylerken kalp atışlarım hızlandı.

O kış epey boş vaktim vardı. Kimsenin izlemediği kısa bir belgesel program sunuyordum, ama sözleşmem bitiyordu ve yönetici yapımcı biraz panikle yazdığım mektuplara yanıt vermeyi kesmişti. Televizyon kariyerimin sona ermek üzere olduğunu hissediyordum huzursuzca.

"Çıkıp herkes gibi bir iş araman gerekebilir," dedi karım. Bu beni korkuttu. Elli yaşında gidip de şapkamı elime alarak iş dilenmek.

"İnsanlar öyle bakmıyor bence," dedi. "İş aramak normal bir şey. Herkes yapıyor."

Eski zamanlardan tanıdığım, çalışmalarımı takdir eden (öyle sandığım) birkaç meslektaşımı aradım. Ama şovlarını, eşlerini değiştirmişlerdi, yeni bebekleri olmuştu. Cana yakınlıklarını, ama beni önemsiz bulduklarını hissediyordum.

Yıllardır görmediğim insanlarla öğle yemeği yedim. Liseden, üniversiteden, Karayiplerdeki hızlı zamanlarımdan tanıdığım eski dostlarımla. Yirmi dakika sonra çatalımı bırakıyor ve bunu bir daha yapmamalıyım diye düşünüyordum. (Onlar

da aynısını düşünüyorlardı eminim.) Hayatımın geri kalanı nasıl geçireceğimi merak ediyordum. Beş-on yıl sonrası pek iç açıcı görünmüyordu. İşlerin "bir şekilde yoluna gireceğine" ve "sonunda iyi olacağına" inancım tükeniyordu.

Karamsarlığa kapılarak küçük bir hesap yaptım. Bir daha kimse beni işe almazsa, iki yıl yaşamaya yetecek kadar param vardı; dışarıda akşam yemeği yemeyi kesersem daha da uzun süre yeterdi... hele ölürsem hiç sorun kalmazdı. Peki param bitince ne olacaktı? Sözleşmeli öğretmenlik mi yapacaktım? Yirmi beş yıldır yapmadığım bir şeydi bu. Düşündükçe kötü oluyordum. Sabahın altı buçuğunda çalan telefonla birlikte yataktan panikle ve ağzımda iğrenç bir tatla fırlamak; gömleğimi ve naftalin kokulu spor ceketimi giyip kravat takmak; berbat metroya binip bilmediğim bir semtteki bir tuğla okula gitmek, fazla aydınlık koridorlar, müdür yardımcısının odası. "Sen şu eskiden televizyona çıkan adam değil misin?" İnsana sabahın on birinde içmeyi isteten düşünceler. Ki bunu birkaç kere yaptım ve sonradan Malcolm Lowry gibi başım ağrıdı tabii. *Hayatım mahvettin.*

Bir sabah erkenden kalkıp bilmediğim bir restorana gittim. Gelen hesap fazla düşüktü; bir hata yapıldığı belliydi ve aradaki farkın garson kızın bahşişlerinden kesilmesini istemiyordum. Yanıma gelmesini işaret ettim. "Fiyatlarınız bu kadar düşük olamaz," dedim.

Hesaba baktı. "Hayır, hayır," dedi gülümseyerek, "bu Yaşlılara Özel Tarife."

Yaşlılara Özel Tarife... altmış beş ve üstü insanlar için. Daha da zavallıca olanı, biraz minnet duymamdı. Sonuçta jambonlu yumurtadan neredeyse iki buçuk dolar tasarruf etmiştim.

Hava giderek kapanıyordu. Kar başladı; pencere camlarından ıslak kar taneleri süzüldü. Sokağın karşı tarafındaki küçük otopark siste gözden kayboldu. Bir çift kırmızı ışığın hareket ettiği, birisinin arabasını geri geri park ettiği görülüyordu. Tam o sırada Jesse'nin annesi Maggie Huculak (Hu-şu-lek diye okunur) aradı. Loftumda kendine bir bardak şarap koymuş ve canı muhabbet çekmiş. Sokak lambaları yandı; lambaların etrafındaki sis sihirli bir şekilde aydınlandı. İki ebeveynin taptıkları çocuklarından... beslenmesinden (kötüydü), sportif faaliyetlerinden (yoktu), sigara içmesinden (kaygılandırıcıydı), Rebecca Ng'den (belaydı), uyuşturuculardan (bildiğimiz kadarıyla kullanmıyordu), kitaplardan (okumuyordu), filmlerden (bugün Hitchcock'un *Gizli Teşkilat*'ını [1959] seyretmişti), içki içmesinden (partilerde), ruhunun doğasından (düşçüydü) bahsetmeleri için mükemmel bir zaman gibi geldi birden.

Konuşurken, birbirimizi sevdiğimizi bir kez daha fark ettim. Cinsel veya romantik bir şekilde değil, böyle şeyleri geride bırakmıştık, ama daha derin bir şekilde seviyorduk, gerçi gençken daha derin bir şeyin *yaşanabileceğine* inanmazdım. Birbirimizin varlığından, birbirimizin sesini duymanın verdiği rahatlıktan büyük haz alıyorduk. Ayrıca dünyada oğlumdan bol bol bahsedebileceğim... Jesse'nin bu sabah ne söylediğini, ne kadar zekice konuştuğunu, yeni ragbi formasını giyince ne kadar yakışıklı göründüğünü anlatabileceğim *tek kişinin* o olduğunu acı tecrübelerle öğrenmiştim. ("Kesinlikle haklısın! Koyu renkler ona *çok* yakışıyor!")

Başkası olsa, böyle şeyleri otuz saniye dinledi mi kendini pencereden atardı. Ne yazık, diye düşündüm, bir anne babanın birbirlerinden bu kadar soğuyup da böyle keyifli sohbetlerden mahrum kalmaları ne acı.

"Bu aralar erkek arkadaşın var mı?" diye sordum.

"Hayır," dedi Maggie. "Hoş adamlarla tanışmadım."

"Tanışırsın. Seni bilirim ben."

"Emin değilim," dedi. "Birkaç gün önce birisi bana, benim yaşımdaki bir kadının yeniden evlenme ihtimalinin, bir terörist saldırısında öldürülme ihtimalinden düşük olduğunu söyledi."

"Ağzından bal damlıyormuş. Bunu söyleyen kimdi?" diye sordum.

Hedda Gabler oyunu için birlikte prova yaptığı ördek suratlı bir aktrisin ismini verdi.

"Repliklerimizi çalışıyorduk ve bitirirken yıllardır tanıdığım yönetmen 'Maggie, sek malt viski gibisin,' dedi.

"Ya?"

"Aktris de ne dedi biliyor musun?"

"Ne?"

"'Hani şu *ucuz* viskiyi diyorsun, değil mi?' dedi."

Bir duraksamadan sonra "Sen ondan daha iyi bir oyuncusun Maggie; bu yüzden sana hep kin tutacak," dedim.

"Bana hep böyle güzel şeyler söylüyorsun," dedi. Sesi titredi. Sulugöz bir insandı.

Tam olarak hatırlayamıyorum. Rebecca Ng o sisli gecenin dördünde aradı galiba veya birkaç gece sonra aramış da ola-

bilir. Telefonun sesi rüyama öyle mükemmelen karıştı ki (yazlık ev, mutfakta bana domatesli sandviç hazırlayan annem, çoktan yitirdiğim şeyler) hemen uyanmadım. Sonra çalmayı sürdürünce açtım. Vakit çok geçti, bir kızın bırakın telefon etmeyi, ayakta olması için bile tuhaf bir saatti. "Bu saatte aranmaz Rebecca," dedim.

"Üzgünüm," dedi üzgün olmayan bir sesle. "Jesse'nin kendi telefonu vardır sanmıştım."

"Olsa bile..." diye söze başladım, ama dilim tutuldu. Kalp krizi geçiriyor gibi sesler çıkardım.

Bir ergene sabah ilk iş saldırmazsınız, önce dişlerini fırçalamasını, yüzünü yıkamasını, yukarı çıkmasını ve oturup sahanda yumurtasını yemesini beklersiniz. Sonra saldırırsınız. "Dün gece mesele neymiş?" dersiniz.

"Rüyasında beni görmüş." Jesse heyecanını belli etmemeye çalışsa da, pokerde muhteşem bir el gelmiş bir adam gibiydi.

"Sana öyle mi dedi?"

"*Ona* öyle demiş."

"Kime?"

"Erkek arkadaşına."

"Erkek arkadaşına rüyasında seni gördüğünü mü söylemiş?"

"Evet." (Harold Pinter oyunlarındaki karakterler gibi konuşmaya başlamıştık.)

"Tanrım."

"Ne?" dedi kaygıyla.

"Jesse, bir kadının seni rüyasında gördüğünü söylemesi ne anlama gelir bilirsin, değil mi?"

"Ne?" Yanıtı biliyordu. Duymak istiyordu o kadar.

"Senden hoşlandığı anlamına gelir. Seni düşündüğünü söy-

lemek istiyor. *Cidden* düşündüğünü."

"Doğru. Benden hoşlanıyor galiba."

"Buna eminim. *Ben* de seni severim..." Gerisini getiremedim.

"Ama ne?"

"Sinsice bir tavır," dedim. "Kız arkadaşın sana rüyasında başka bir erkeği gördüğünü söylese ne hissederdin?"

"Öyle bir şey söylemezdi."

"Yani seninle birlikte olsa rüyasında asla başka bir erkeği görmezdi, öyle mi?"

"Evet," dedi ama kendinden pek emin değildi.

Devam ettim. "Jesse, söylemeye çalıştığım şu: bir kız eski erkek arkadaşına nasıl davranıyorsa günü gelince sana da öyle davranır."

"Öyle mi düşünüyorsun?"

"Düşünmek değil. *Biliyorum*. Annene bak; eski erkek arkadaşlarına hep iyi ve yardımsever davranır. Dolayısıyla ne sana beni çekiştirdi ne de mahkemede sorun çıkardı."

"O öyle şeyler yapmaz."

"Ben de onu diyorum ya. *Başka* bir adama yapmıyorsa bana da yapmaz. Çocuğumun annesi olarak onu seçmemin sebebi buydu."

"Ayrılacağınızı biliyor muydun?"

"Yani karaktersizin tekiyle yatabilirsin, ama o asla çocuğunun annesi olmasın diyorum."

Bunu duyunca sustu.

Seyrettiğimiz filmlerin listesini çıkardım (sarı kâğıtlara ya-

zıp buzdolabına astım), dolayısıyla ilk birkaç haftada ona *Suçlar ve Kabahatler*'i (1989) izlettiğimi biliyorum. Bugünlerde Woody Allen'ın filmleri baştan savma oluyor, sanki onları bir an önce aradan çıkarıp başka şeylerle ilgilenmek istiyor. Maalesef o başka şeyler yeni filmler oluyor. Giderek daha kötüye gidiyor. Yine de otuzdan fazla film çekti ve belki de asıl eserlerini vermiştir; belki de artık ne yapsa hakkıdır.

Yine de bir zamanlar birbirinden güzel filmler çekerdi peş peşe. *Suçlar ve Kabahatler* çoğu insanın bir kez izlediği bir filmdir, oysa tıpkı Çehov'un kısa öyküleri gibi, ilk seferde anlaşılmaz. Woody Allen'ın dünyayı algılayışını sergileyen bir film gibi gelmiştir hep... bu dünyada komşularınız cinayet işleyip *yakayı sıyırırlar* ve gerzekler bomba gibi kızlarla çıkarlar.

Jesse'ye filmin ustaca anlatımından, Martin Landau'nun canlandırdığı oftalmologla isterik kız arkadaşı (Anjelica Huston) arasındaki ilişkiyi etkileyici bir şekilde sergilemesinden bahsediyorum. Çılgınca bir ilişkiden bir cinayet bağlantısına geçmeleri çabucak gerçekleşiveriyor.

Jesse filmi nasıl buldu? "Gerçek hayatta Woody Allen'ı severdim sanırım," dedi. O kadar.

Sonra ona bir belgesel izlettim: *Yanardağın Altında: Malcolm Lowry'nin Yaşamıyla ve Ölümüyle İlgili Bir Araştırma* (1976). Yeri gelmişken söyleyeyim: *Yanardağ* hayatımda izlediğim en iyi belgeseldir. Yirmi yıldan fazla bir süre önce televizyon dünyasına girdiğimde, bir kıdemli prodüktöre onu izleyip izlemediğini sormuştum.

"Şaka mı yapıyorsun?" dedi kadın. "Televizyon dünyasına girmemin sebebi oydu." Ondan alıntı bile yapabiliyordu. "'Benim kadar çok içmezseniz, sabahın yedisinde bir kantin-

de domino oynayan yaşlı bir kadının güzelliğini nasıl anlayabilirsiniz?'"

O filmin öyküsü muhteşemdir: zengin bir çocuk olan Malcolm Lowry yirmi beş yaşındayken İngiltere'den ayrılır, içe içe dünyayı gezer, sonra da Meksika'ya yerleşip bir kısa öykü yazmaya başlar. On yıl boyunca içtikten sonra, o kısa öyküyü şimdiye kadar içki içmekle ilgili yazılmış en iyi roman olan *Yanardağın Altında*'ya dönüştürür ve bu arada neredeyse delirir. (Tuhaf bir şekilde, romanın çoğu Vancouver'in on altı kilometre kuzeyindeki küçük bir kabinde yazılmıştı.)

Bazı yazarların hayatlarının da yazdıkları kadar ilginç ve hayranlık verici olduğunu söyledim. Virginia Woolf'tan (boğularak öldü), Sylvia Plath'tan (gazdan öldü), F. Scott Fitzgerald'dan (durmadan içti ve genç yaşta öldü) bahsettim. Malcolm Lowry de bunlardan biridir. Romanı, özyıkımı yücelten en romantik eserler arasındadır.

"Senin yaşındaki kimbilir kaç delikanlının sarhoş olup aynaya baktıklarını ve Malcolm Lowry'yi gördüklerini sandıklarını düşünmek ürkütücü," diye ekledim. "Kimbilir kaç delikanlı kafayı çekmenin ötesinde önemli, şiirsel bir şey yaptıklarını sanıyorlardı." Jesse'ye böyle konuşmamın sebebini göstermek için romandan bir pasaj okudum. "Kendimi büyük bir kâşif olarak görüyorum," diye yazmış Lowry, "ilginç bir diyar keşfeden, ama asla oradan geri dönüp de bildiklerini dünyaya aktaramayacak bir kâşif. Ama bu dünyanın adı... cehennem."

"Tanrım," dedi Jesse, kanepede sırtına yaslanarak, "sence ciddi miydi, kendini gerçekten öyle mi *görüyordu?*"

"Bence evet."

Bir an düşündükten sonra ekledi: "Bu yanlış bir şey biliyorum, ama tuhaf bir şekilde insanda çıkıp zil zurna sarhoş olma arzusu uyandırıyor." Sonra ona belgeseldeki, çoğunlukla Lowry'nin yazdıklarının seviyesine çıkan anlatıma dikkat etmesini söyledim. Bir örnek vereyim, Kanadalı film yapımcısı Donald Brittain'in Lowry'nin bir New York devlet akıl hastanesindeki hayatını anlatışından alıntı yapayım: "Buradaki insanlar artık kurtarılamaz olmalarına karşın yaşamayı sürdürüyorlardı. Burası artık insanın yumuşak çimenlerin üstüne düştüğü, zengin burjuvaların dünyası değildi."

"Lowry'yi okumak için yaşım çok mu küçük sence?" diye sordu.

Zor soruydu. Hayatının bu döneminde, o kitabı en fazla yirmi sayfa okuyabileceğini biliyordum. "Ondan önce başka kitapları okuman gerek," diye karşılık verdim.

"Hangilerini?"

"Üniversiteye bu yüzden gidilir," dedim.

"Üniversiteye gitmeden okuyamaz mıyım?"

"Okuyabilirsin. Ama insanlar okumazlar. Bazı kitaplar ancak zorla okutulur. Resmi eğitimin güzel tarafı budur. Normalde uğraşmayacağın bir sürü şeyi okumanı sağlar."

"Bu iyi bir şey mi peki?"

"Sonuçta evet."

Bazen Tina işten geldiğinde Jesse'yi bir kruvasanla kandırarak merdivenden çıkarışıma tanık oluyordu... sanki Su Dünyası'nda bir yunusu eğitiyordum. "Çok anlayışlı bir ailesi var," dedi. Üniversitede okumak için yazları, tatillerde, hatta hafta sonlarında bile çalışmak zorunda kaldığından, bu ikindi ritüeline biraz sinir oluyordu sanırım.

Tina'dan biraz bahsedeyim. Onu ilk görüşümde -neredeyse on beş sene önce- haber odasından telaşla geçiyordu ve "Fazla güzel. Sana yar olmaz," diye düşünmüştüm.

Yine de kısa bir flörtümüz oldu ve Tina birkaç hafta sonra "iyi bir içki arkadaşı" olsam da "benden erkek arkadaş olmayacağını" net bir dille ifade ederek ilişkimizi bitirdi.

"Yaşım ilerledi," dedi. "Geleceği olmayan bir ilişkiye iki senemi harcayamam."

Aradan yıllar geçti. Bir ikindi vakti bir yer altı alışveriş merkezindeki bankamdan çıkarken yürüyen merdivenin dibinde onunla karşılaştım. Zamanla yüzü uzamıştı ve biraz bakımsız görünüyordu. Belki mutsuz bir aşk ilişkisi yaşamıştır diye umdum. Şansımı tekrar denedim. Birkaç kez birlikte gezdik ve sonra bir akşam, evden bir yerlere yürürken onun silüetine baktım ve "Bu kadınla evlenmeliyim," diye düşündüm. Sanki bir korunma mekanizmam, soğuk bir gecedeki bir kalorifer ocağı gibi çalışmaya başlamıştı. Bu kadınla evlenirsen mutlu ölürsün, diyordu.

Maggie haberi duyunca beni kenara çekip "Bu seferkini yüzüne gözüne bulaştırma sakın," dedi.

Jesse'ye daha sonra seyrettirdiğim filmler *Yurttaş Kane* (1941) ("Gayet iyi ama tüm zamanların en iyi filmi değil,") ve John Huston'ın *İguana Geceleri*'ydi (1964) ("Saçma.") Sonra sekiz Oscar kazanmış *Rıhtımlar Üzerinde*'yi (1954) izlettim.

Retorik bir soruyla başladım: Marlon Brando tüm zamanların en iyi aktörü müdür?

Sonra devam ettim. Jesse'ye *Rıhtımlar Üzerinde*'nin New York rıhtımlarındaki ahlâksızlıkları sona erdirmekle ilgili gibi görünse de *aslında* Amerikan filmlerindeki yeni bir aktörlük

formu olan Yöntem'in ortaya çıkışının hızlanmasıyla ilgili olduğunu açıkladım. Aktörler bir karakteri gerçek yaşam tecrübelerine dayanarak kişileştirirler ve bunun sonuçları fazlasıyla kişisel ve bayağı olabilir, ama bu filmi muhteşem kılmıştır.

Sonra filmin çeşitli şekillerde yorumlanabileceğini açıklamaya geçtim. Edebi açıdan, Brando'nun canlandırdığı ve gerçek bir vicdan krizi yaşayan genç bir adamın heyecanlı öyküsüdür. Karakter bir kötülüğün cezasız kalmasına göz yummalı mıdır, failler arkadaşları bile olsa? Yoksa konuşmalı mıdır?

Ama başka bir açıdan da bakılabilir. Filmin yönetmeni Elia Kazan, insanın ömür boyu peşini bırakmayan berbat hatalardan birini yapmıştı: ellili yıllarda Senatör Joseph McCarthy'nin Amerikan Karşıtı Eylemler Komitesi'ne gönüllü ifade vermişti. Komite'nin "soruşturmaları" sırasında pek çok aktörün, yazarın ve yönetmenin Komünist Parti üyesi olmakla suçlanıp kara listeye alındıklarını, ocaklarının söndüğünü açıkladım.

Kazan yalakalığı ve ihbarcılığı yüzünden "Gammaz Kazan" lakabını almıştı. Eleştirmenler *Rıhtımlar Üzerinde*'nin temelde onun arkadaşlarını ihbar etmesini sanatsal bir üslupla haklı gösterme çabası olduğunu öne sürmüşlerdi.

Jesse'nin kafasının karıştığını gördüğümden, son olarak Marlon Brando'yla Eva Marie Saint'in bir park sahnesini izlemesini istedim: bu sahnede Brando, Saint'in eldivenini alıp takar; Saint gitmek ister, ama eldiven Brando'da olduğundan gidemez. Kazan, Brando'dan söz açılınca hep o andan bahsetmiştir. "Onu *izlediniz* mi?" diye sorardı röportajcılara, doğal dünyada gerçekleşmemesi gereken... ama gerçekleşmiş bir eyleme tanıklık etmiş bir adamın sesiyle.

Devam ettik. *Kim Korkar Hain Kurttan*'ı (1966), Meryl Streep'in oynadığı *Plenty*'i (1985), Graham Green'in *Üçüncü Adam*'ını (1949) seyrettirdim. Jesse bazı filmleri seviyor, bazılarındansa sıkılıyordu. Ama kira ödemekten ve işe girmek zorunda kalmaktan iyiydi. Ona *A Hard Day's Night*'ı (1964) seyrettirince şaşırdım.

"Altmışların başlarında genç olmamış birinin Beatles'ın önemini anlaması zordur," dedim. Daha ergenlikten yeni çıkmalarına karşın nereye gitseler Roma imparatorları gibi ağırlanıyorlardı. Histerikçe popülerliklerine karşın tuhaf bir şekilde sanki muhteşemliklerini sadece siz anlıyormuşsunuz, bir şekilde sizin özel keşfinizmişler gibi hissettiriyorlardı.

Jesse'ye onları 1965'te, Toronto'daki Maple Leaf Gardens'ta canlı izlediğimi söyledim. Hayatımda öyle şey görmedim; çığlıklar, patlayan flaşlar, "Long Tall Sally"yi çalarlarken John Lennon'ın abartılı hareketleri. Yanımdaki ergen kız dürbünümü öyle bir kaptı ki az kalsın kafamı koparacaktı.

Jesse'ye 1989'da, George Harrison son albümünü çıkardığında onunla bizzat röportaj yaptığımı; Handmade Records'taki ofisinde beklerken dönüp de onu, o gür siyah saçlı, zayıf, orta yaşlı adamı görünce az kalsın düşüp bayılacağımı anlattım. "Bir dakika," demişti *Ed Sullivan Şov*'daki aksanıyla, "saçımı taramalıyım."

Jesse'ye *A Hard Day's Night*'ın ne kadar iyi kotarıldığını açıkladım... parlak siyah beyaz çekimlerden tutun da, grup üyelerine trend yaratıcı beyaz gömlekli siyah takım elbiseler giydirilmesine ve filme bir belgesel havası, gerçekçilik katmak adına el kamerası kullanılmasına dek. O kıpır kıpır, saat altı haberleri tarzı, bir yönetmenler kuşağını etkilemişti.

Jesse'nin dikkatini birkaç küçük ve eğlenceli ayrıntıya çektim: George Harrison'ın (yönetmen Richard Lester'a göre gruptaki en iyi aktördü) berbat gömlekler sahnesine; John Lennon'ın trende bir Coca-Cola şişesinin tepesini koklamasına (kokain şakasını o zamanlar çok az kişi anlamıştı). Ama en sevdiğim kısım kesinlikle Beatles'ın bir merdivenden koşarak inip açık havaya çıkmasıdır. Arka planda "Can't Buy Me Love" çalarken öyle karşı konulmaz, öyle esrik bir andır ki, bugün bile derin ve önemli bir şeye yakın olduğum -ama sahip olamadığım- hissini yaşatır. Onca yıldan sonra hâlâ o "şeyin" ne olduğunu bilmiyorum, ama bu filmi seyrederken varlığını hissediyorum.

Filmi başlatmadan hemen önce 2001'de, daha birkaç sene öncesinde, Beatles'ın geri kalan üyelerinin grubun bir numaralı hitlerinin bir toplamasını çıkardıklarından bahsettim. Albüm otuz dört farklı ülkede doğrudan bir numara oldu. Kanada'da, ABD'de, İzlanda'da, Avrupa'nın her yerinde. Üstelik otuz sene önce dağılmış bir grubun albümüydü.

Sonra hayatım boyunca söylemek istediğim şeyi söyledim: "Bayanlar baylar, huzurlarınızda Beatles!"

Jesse kibarlık ederek filmi sessizce izledi ve bitince "Korkunç," dedi. Devam etti: "En kötüsü de John Lennon'dı." Bu noktada John Lennon'ın şaşılacak kadar iyi bir taklidini yaptı. "Şaklabanın teki."

Dilim tutuldu. O müzik, o film, görüntüleri, tarzı... Ama hepsinden öte, Beatles'tan bahsediyorduk yahu!

"Bana bir saniye tahammül et, tamam mı?" dedim. Beatles CDlerimi karıştırıp *Rubber Soul* CD'sindeki "It's Only Love"ı

buldum. Şarkıyı dinletmeye başladım, dikkati bir milisaniye bile dağılmasın diye parmağımı kaldırarak.

"Bekle, bekle," diye haykırdım vecdle. "Nakaratı bekle! Şu sese baksana, dikenli tel gibi! *It's only love and that is all, Why should i feel the way i do...?"**

Sesimi duyurmak için bağırarak "Rock'n roll dünyasında gelmiş geçmiş en iyi vokal bu!" dedim.

Şarkı bitince koltuğuma çöktüm. Huşulu bir sessizlikten sonra, normale dönmeye çalışan bir sesle (o orta sekizli beni hâlâ öldürüyor) "Eee, nasıl buldun?" dedim.

"Vokaller iyi."

Vokaller iyi mi?

"Ama sana kendini nasıl *hissettiriyor?"* diye haykırdım.

Annesi gibi beni ihtiyatla süzerek "Açık konuşayım mı?" dedi.

"Açık konuş."

"Hiç." Duraksadı. "Hiçbir şey hissetmedim." Avutmak için elini omzuma koydu. "Üzgünüm baba."

Dudaklarında bir gülümseyiş mi gizliydi? Zırvalayan sersem bir moruğa mı dönüşmüştüm daha şimdiden?

www.roche.com.tr

* Alt üstü aşk ve hepsi bu, Neden kendimi böyle hissediyorum?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VAKİT AKŞAMA GELİYORDU, saat neredeyse altı olmuştu ve Jesse ortada yoktu. Aşağı inip kapısını çaldım.

"Jesse," dedim. "Girebilir miyim?"

Battaniyenin altında yan yatıyordu, yüzü duvara dönüktü. Gece lambasını açıp yatağın kenarına ihtiyatla oturdum.

"Sana yiyecek getirdim," dedim.

Döndü. "Yiyemem baba, cidden."

Bir kruvasan çıkardım. "Öyleyse ben küçük bir lokma alayım."

Torbaya açlıkla baktı.

"Eee," dedim (ağzım doluyken), "ne var ne yok?"

"Hiç," dedi.

"Rebecca'yla mı ilgili?"

Birden doğruldu. Gür saçı şimşek çarpmışçasına dimdikti. "Orgazm oldu," diye fısıldadı. İrkildim. Elimde olmadan. On altı yaşındaki oğlumla yapmak istediğim türden bir sohbet değildi bu, en azından ayrıntılara inmek istemiyordum;

ayrıntıları arkadaşlarıyla paylaşabilirdi. Ama sırf öyle konuşmakla, içini açmakla rahatladığını, vücudundaki bir zehri attığını görebiliyordum. Hamurdan koca bir lokma ısırarak rahatsızlığımı gizledim.

"Ama sonra ne dedi biliyor musun?"

"Hayır, bilmiyorum."

"Dedi ki: 'Jesse, senden gerçekten hoşlanıyorum, ama sana sarılınca bir arkadaşıma sarılmışım gibi oluyor.'"

"Öyle mi dedi?"

"Aynen. Yemin ederim baba. Sanki kız arkadaşıymışım veya geymişim filan gibi."

Bir an duraksadıktan sonra "Ne düşünüyorum biliyor musun?" dedim.

"Ne?" Hakkında hüküm verilmesini bekleyen bir davalı gibiydi.

"Bence o sana acı çektirmeyi seven baş belası bir kaltak," dedim.

"Sahi mi?"

"Sahi."

Durumun korkunçluğunu yeni fark etmişçesine sırt üstü uzandı.

"Dinle beni," dedim. "Birazdan dışarı çıkmam gerekecek, işlerim var ve sen yine bu meseleyi düşünmeye başlayacaksın..."

"Muhtemelen."

Sözcüklerimi özenle seçtim. "Seninle uygunsuz bir konuşma yapmak istemiyorum, arkadaş değiliz, baba oğluz, ama şunu söylemek istiyorum. Kızlar fiziksel çekim hissetmedikleri insanlarla sevişince orgazm olmazlar."

"Emin misin?"

"Evet," dedim vurgulayarak.

(Bu doğru mu? diye merak ettim. Fark etmez. Hele bugünü atlatalım.)

Jesse'yi Cumberland sinemasına, Ben Kingsley'nin oynadığı *Seksi Hayvan* (2000) filmine götürdüm. Filmi izlemediğini, karanlıkta oturup Rebecca Ng'yi ve şu "arkadaşa sarılma" meselesini düşündüğünü görebiliyordum. Eve giderken "Bugün istediğin her şeyi konuşma fırsatı bulabildin mi?" dedim.

Bana bakmadı. "Kesinlikle," dedi. Kapı kapalıydı; sen kendi işine bak. Metroya kadar tuhaf bir sessizlik içinde gittik. Konuşmakta asla sorun yaşamamıştık, ama şimdi sanki birbirimize söyleyeceklerimiz tükenmişti. Belki de ona fark yaratacak bir şey söyleyemeyeceğimi genç yaşına karşın hissetmişti. Bunu sadece Rebecca yapabilirdi. Ama Jesse kendi sinir sisteminin nasıl işlediğini, konuşmanın onu rahatlattığını, biraz stres atmasını sağladığını unutmuş gibiydi. Kendini bana kapamıştı. Ben de davet edilmediğim odalara zorla girmeye gönülsüzdüm tuhaf bir şekilde. Jesse büyüyordu.

Hava berbattı, ki kalbiniz kırıkken hep öyle olur zaten. Yağmurlu sabahlar; renksiz ikindi gökleri. Kapının önünde bir araba tarafından ezilmiş bir sincap vardı ve evden çıkarken o tüylü leşi ister istemez görüyordunuz. Jesse, annesiyle ve karım Tina'yla birlikte yediği bir aile yemeğinde bifteğiyle ve patates püresiyle (favorisiydi) kibarca, ama biraz mekanik bir hevesle oynayıp durdu. Solgun görünüyordu, hasta bir çocuk gibiydi ve şarabı fazla kaçırdı. Aslında mesele içtiği miktardan çok içme *şekliydi*, fazla hızlı içiyor, sarhoş olmaya çalışıyordu. Bunu bazen yaşlı içiciler de yapar. Bu meseleye dikkat etme-

miz gerekecek, diye düşündüm.

Ona ne isterse yapabileceğini söyledim; kirayı boşvermesini, bütün gün uyumasını söyledim. Benim gibi babayı öpsün de başına koysun!

Ama ya bir şey olmazsa? Ya onu kapısı, çıkışı olmayan bir kuyuya attıysam ve artık boktan işlerde çalışıp, boktan insanların ağız kokusunu çekip, meteliğe kurşun atar bir halde kendini içkiye verirse? Ya bütün bunların sorumlusu olursam, ne olacaktı? Masanın diğer tarafından ona bakarken, aklımda sevimsiz sahnelerin peş peşe belirdiğini fark ettim. Onun büyümüş haliyle yağmurlu bir gecede şehirde taksi kullandığını, arabanın esrar koktuğunu, yanındaki koltukta bir bulvar gazetesinin katlı durduğunu gördüm.

O gece onu sundurmada tek başına buldum. "Baksana," dedim yanındaki hasır koltuğa yerleşerek, "bu yaptığın şey, yani okula gitmemek, zor bir yol, biliyorsun."

"Biliyorum," dedi.

Devam ettim: "Ne yaptığını bildiğine, sadece dokuzuncu sınıfa kadar okumanın bazı bedellerinin olduğunu bildiğine emin olmak istiyorum o kadar."

"Biliyorum," dedi, "ama ben yine de güzel yaşayacağım sanırım."

"Öyle mi?"

"Evet. Sen de öyle düşünmüyor musun?"

"Neyi düşünmüyor muyum?"

"Güzel bir hayatımın olacağını."

İçten ve narin, dar yüzüne baktım ve onu iyice kaygılandırmaktansa intihar etmeyi yeğleyeceğimi düşündüm.

"Bence muhteşem bir hayatın olacak," dedim. "Hatta buna eminim."

Bir bahar ikindisiydi. Jesse beş civarı merdivenden sendeleyerek çıktı. Bir şey diyecektim ama demedim. Anlaşmamız öyleydi. Bir dergi işi için birisiyle buluşup içecektim; banka hesabım suyunu çekmeyi sürdürüyordu, ama Jesse'ye bir film seyrettirmeye başlayıp sonra çıkarım diye düşündüm. James Dean'in genç bir kovboyu oynadığı *Devlerin Aşkı* (1956) filmini koydum. Sığırların bulunduğu taşra manzarasında jenerik akarken Jesse'nin kruvasan yiyip burnundan soluması sinirimi bozdu.

"Şu kim?" dedi. Yemeyi sürdürüyordu.

"James Dean."

Duraksadı. "Havalı adam."

Rock Hudson'ın Dean'i kendisine yeni miras kalan küçük araziyi satmaya ikna etmeye çalıştığı sahneye geliyorduk. Odadakiler iş adamlarıdırlar, gömlekli ve kravatlıdırlar, bu serserinin satış yapmasını istemektedirler; civarda petrol bulunduğundan şüphelenmektedirler. Hudson, Dean'a bir tomar para teklif eder. Hayır, der kovboy, şapkasını gözlerine indirerek, üzgündür ama biraz araziye sahip olmaktan hoşlanmaktadır. Çok değilse de benim.

İki büklüm oturmuş konuşurken, sağa sola bakarken, bir parça iple oynar.

"Şimdi şunu seyret," dedim. "Odadan nasıl çıktığını, eliyle ne yaptığını seyret; sanki bir masanın üstünden kar temizliyor. Sanki o iş adamlarına siktir çekiyor."

Filmlerdeki hani şu çok tuhaf, çok beklenmedik, ilk görüşte gözlerinize inanamadığınız sahnelerden biridir.

"Vay," dedi Jesse doğrularak. "O kısmı tekrar seyredebilir miyiz?" (Anton Çehov'a huşu duyulabilir, ama iş James

Dean'e gelince "Vay!" kesinlikle en uygun tepkidir.)

Birkaç dakika sonra gitmem gerekti. Kapıdan çıkarken "Bunun geri kalanını seyretmelisin, hoşuna gidecek," dedim. Sahiden de hoşlanacağını düşünüp kendimi kutluyordum. Ama o gece geri döndüğümde (taksiye on bir dolar vermiştim, iş bulamamıştım), Jesse'nin mutfak masasında oturmuş, bir kâse spagetti yediğini gördüm. Ağzını kapamadan çiğniyordu. Ona öyle yapmamasını defalarca söylemiştim. Annesinin bu konuda taviz vermesine sinir oluyordum. Bir delikanlının sofra adabına aykırı davranmasına göz yummak ona iyilik yapmak değildir. "Jesse, çiğnerken ağzını kapa lütfen," dedim.

"Pardon."

"Bunu daha önce konuşmuştuk."

"Sadece evdeyken öyle yapıyorum," dedi.

Buna aldırmamaya çalıştımsa da başaramadım. "Evdeyken yapıyorsan dışarıda da yaparsın."

"Tamam," dedi.

"Eee, nasıl buldun?" dedim.

"Neyi?"

"*Devlerin Aşkı*'nı."

"Ha, yarıda bıraktım."

Bir an duraksadıktan sonra "Bak Jesse, bu aralar pek bir şey yaptığın yok," dedim. "*Devlerin Aşkı* gibi bir filmi cidden sonuna kadar izlemelisin. Aldığın tek eğitim bu."

İkimiz de sustuk; baskıcı görünmemenin bir yolunu bulmaya çalıştım. "Dennis Hopper'ı bilir misin?" dedim.

"Kıyamet'teki adam."

"Onunla bir röportaj yapmıştım. Favori aktörünü sordum. Marlon Brando diyecek sandım. Herkes Marlon Brando der.

Ama o öyle demedi. James Dean dedi. Başka ne dedi biliyor musun? Hayatında izlediği en iyi oyunculuğu James Dean'in o ipli sahnesinde gördüğünü söyledi."

"Şaka yapıyorsun."

"Ciddiyim." Bir an bekledim. "James Dean'in hayatını bilirsin değil mi?" dedim. "Üç film çektikten sonra bir araba kazasında öldü."

"Kaç yaşındaydı?"

"Yirmilerin başlarındaydı."

"Sarhoş muydu?"

"Hayır, fazla hızlı gidiyordu. *Devlerin Aşkı* son filmiydi. Seyredemeden öldü."

Bunu bir an düşündü. "*Sence* en iyi aktör kim baba?"

"Brando," dedim. "*Rıhtımlar Üzerinde*'ki o sahne. Brando'nun kızın eldivenini alıp eline koyması tamamen doğaçlama. Daha iyisi yok. Tekrar seyretmeliyiz." Sonra üniversitedeki abilerimin bana söylediği bir sözü tekrarladım: bir filmi ikinci kez seyretmek aslında *ilk* kez seyretmektir. Başından sonuna kadar ne kadar güzel kurgulandığını anlayabilmek için sonunu bilmeniz gerekir.

Ne diyeceğini bilemedi, aklı hâlâ *Devlerin Aşkı* yüzünden karışıktı, bu yüzden "Tabii," dedi.

Filmleri düzensizce, rastgele seçiyordum. İyi olmaları, mümkünse klasik ama sürükleyici olmaları, güçlü bir öyküyle Jesse'nin ilgisini çekmeleri gerekiyordu. En azından bu aşamada ona Fellini'nin *8½*'u (1963) gibi şeyler seyrettirmek

anlamsızdı. Öyle filmleri belki zamanla sevebilirdi. Onun zevkini, eğlence anlayışını göz ardı etmek istemiyordum. Bir yerlerden başlamak gerekir; bir insana edebiyatı sevdirmek istiyorsanız ona en başta *Ulysses*'i vermezsiniz... ayrıca açıkça sı *Ulysses*'i sevmem.

Ertesi gece Alfred Hitchcock'un *Aşktan da Üstün*'ünde (*Notorious*, 1946) karar kıldım, ki bence Hitchcock'un en iyi filmidir. Ingrid Bergman en güzel ve en narin haliyle, bir Al man casusun Güney Amerika'daki bir grup Nazi'ye "kirala nan" kızı rolünü oynar. Cary Grant, kızın Amerikan denet çisi rolündedir ve onu elebaşıyla evlenmeye gönderirken bile kıza âşıktır. Hınçlılığı ve kızın onun planı iptal edip kendi siyle bizzat evleneceğini biraz umması, öyküye muazzam bir romantik gerilim katar. Ama film genelde klasik bir gerilim öyküsüdür. Naziler Bergman'ın gerçek görevini keşfedecek midir? Cary tam zamanında gelip kızı kurtaracak mıdır? İlk seyredişte son beş dakika çok heyecanlıdır.

Kısa bir Hitchcock tanıtımıyla başladım; Jesse her zamanki gibi kanepenin solunda, elinde bir fincan kahveyle oturuyor du. Hitchcock'un bir İngiliz yönetmen olduğunu ve filmle rinde oynayan bazı sarışın aktrislere sulandığını söyledim. (Dikkatini çekmek istiyordum.) Sonra yarım düzine başyapıt çektiğini söyleyip, buna katılmayan insanların muhtemelen film sevmediklerini gereksizce ekledim. Jesse'ye filmdeki bazı şeylere dikkat etmesini söyledim. Caninin Rio de Janeiro'daki evinin içindeki merdiven. Uzunluğu ne kadardı? O merdi venden inmek ne kadar sürerdi? Sebebini söylemedim.

Zarif, bazen de imalı diyaloğu dinlemesini ve bu filmin 1946'da çekildiğini unutmamasını istedim. Bir balo salonu

nun tepesinde başlayan ve bir grup davetlinin üstüne yavaşça inerek sonunda Ingrid Bergman'ın sıkılmış yumruğunda odaklanan çok meşhur bir kamera çekimini izlemesini istedim. Bergman'ın tuttuğu nedir? (Nazilerin fesatça faaliyetlerinin sonuçlarını barındıran şarap şişelerinin konduğu şarap mahzeninin anahtarıdır.)

Sonra bazı saygın kritiklere göre Cary Grant'ın belki de *tüm zamanların* en iyi aktörü olduğunu, çünkü "iyilikle kötülüğü aynı anda sergileyebildiğini" söyledim.

"'Aynı anda'dan kastımı anladın mı?" dedim.

"Hı hı, hı hı."

Ona Pauline Kael'in Grant hakkında yazdığı, *New Yorker*'da çıkmış bir yazıyı gösterdim. "Çok şey yapamıyor olabilir," demişti Kael, "ama yaptıklarını ondan iyi yapan yok ve agresiflikten medenice uzak duruşu ve kendi aptallığını esprili bir şekilde kabullenişi, onda kendi idealleşmiş halimizi görmemizi sağlıyor."

Sonra bütün lise öğretmenlerimin daha sık yapmalarını istediğim bir şeyi yaptım. Çenemi kapatıp filmi başlattım.

Bir inşaat ekibi sokağın karşı tarafındaki kilisede tadilat yaparken (orayı lüks bir apartmana dönüştürüyorlardı) şunları duyduk:

INGRİD BERGMAN, Grant'ı öperek: Bu çok tuhaf bir aşk ilişkisi.

GRANT: Neden?

BERGMAN: Beni sevmediğin için olabilir.

GRANT: Seni sevmezsem söylerim.

Filmi anlayan Jesse bana birkaç kez bakıp gülümseyerek kafa salladı. Sonrasında sundurmaya çıktık; bir sigara istedi. İnşaat işçilerini bir süre seyrettik.

"Eee, nasıl buldun?" dedim durup dururken.

"İyiydi." Sigarasından nefesler çekti. Sokağın karşı tarafından çekiç sesleri geliyordu.

"Evde bir merdiven fark ettin mi?"

"Hı hı."

"Filmin *sonunda* fark ettin mi? Hani Cary Grant'la Bergman evden çıkmaya çalışırlar ve başarıp başaramayacaklarını bilemeyiz?"

Gafil avlanmış gibiydi. "Hayır, fark etmedim."

"Filmin sonundaki merdiven *daha uzun,*" dedim. "Hitchcock o final sahnesi için ikinci bir merdiven yaptırdı. Sebebini biliyor musun?"

"Neden?"

"İnmeleri daha uzun sürsün diye. Bunu neden istiyordu biliyor musun?"

"Gerilimi arttırmak için mi?"

"Artık Hitchcock'un nesinin meşhur olduğunu bulabilir misin?"

"Gerilim sahnelerinin mi?"

Orada durmam gerektiğini anladım. Ona bugün bir şeyler öğrettin, diye düşündüm. Bir çuval inciri berbat etme. "Şimdilik bu kadar; ders bitti," dedim.

Genç çehresinde gördüğüm minnet miydi? Koltuktan kalktım ve içeri girdik. "Bir şey söyleceğim baba," dedi. "Şu meşhur sahne var ya, hani şu partide Ingrid Bergman'ın elinde anahtar tuttuğu sahne?"

"Sinema okuyan herkes o sahneyi inceler," dedim.

"Fena sahne değil," dedi. "Ama açıkçası bana çok da özel gelmedi."

"Sahi mi?" dedim.

"Sen ne düşünüyorsun?"

Bir an düşündüm. "Aynı fikirdeyim," dedim ve içeri girdik.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

JESSE KENDİNE CLAIRE BRINKMAN diye bir kız arkadaş buldu; ailesine tapan, okula gitmeyi seven, klasik müzik kulübünün başkanı olan, amatör tiyatro oyunculuğu yapan, çim hokeyi oynayan, şehirde tekerlekli patenlerle gezen ve Jesse'yle yeterince sık yatmadığı için sonunda onun gözünden düşeceğinden kaygılandığım çilli yüzlü, pozitif, tatlı bir kızdı. Hem bir hayaletle rekabet edemezsiniz ve Rebecca Ng'nin hayaleti geceleri evde bir kötü ruh misali geziniyordu.

O Haziran'da üçümüz, Maggie, Jesse ve ben Küba'ya gittik: sevgili oğullarıyla birlikte tatile çıkan boşanmış bir çifttik. Sadece karım düzenli bir işte çalıştığından, Maggie'nin evinde kaldı. Dışarıdan bakanlara ve Maggie'nin bazen amansız olabilen arkadaşlarına bu aile gezisi biraz tuhaf gelmiş olabilir, ama Tina anlayışla karşıladı; Maggie'yle benim artık birbirimizle yatmak istemediğimizi biliyordu. Yine de biz Karayiplere giderken onun eski karımın evinde kalması, hayatın ne kadar tuhaf olabildiğini gösteriyor.

Son anda olan bir şeydi. Tam pes etmişken, bir sabah mobilyaları birkaç dakika boyunca acizce tekmelerken ve Tina'ya işsizlikten yakınırken (belgesel kanalındaki iş yatmıştı), telesekreterime bir mesaj bırakılmıştı. Bırakan Derek H. adlı uknaz, pancar suratlı, alkolik, pasif-agresif bir Güney Afrikalı'ydı. Viagra hakkında bir saatlik bir belgesel hazırlıyordu ve belgeseli "sunmak" isteyip istemeyeceğimi merak ediyordu. On beş bin dolar alacaktım, Philadelphia'yla New York'a gidecektim, ayrıca Bangkok'da birkaç hafta kalacaktım, ki Derek'e göre oradaki yaşlı adamlar resmen "düzüşerek ölüyorlardı".

Bir "toplantı" yaptık, ekiple tanıştım, Bangkok'ta nehir kıyısında bir otel seçtim ve planlama yaptık. Temmuz başıydı. El sıkıştık. O gece keyifle dışarı çıkıp zil zurna sarhoş oldum ve rüyamda Jesse ve annesiyle birlikte Küba'ya gittiğimi gördüm.

Yola çıkacağımız gün Claire Brinkman iyi yolculuklar dilemek için tekerlekli patenleriyle geldi; limuzinden hemen önce geldi. Kızarmış gözleri beni kaygılandırdı.

Old Havana'daki El Parque Oteli'nde iki tane güzel oda kiraladık. Çatıdaki havuzda yüzdük, gardıroptaki bol sabahlıkları giydik, her sabah Roma şölenlerini çağrıştıran bir büfede kahvaltı yaptık. Masraflar Maggie'yi kaygılandırdı -bir uzak mesafe telefon görüşmesi bir dakikadan fazla sürse kalbi pıt pıt atmaya başlayan bir taşralı çiftçi kızdı-, ama ben ısrarlıydım. Hem oğlumla kaç kere geziye çıkabilirdim ki? Ailesiyle birlikte gezmeyi daha kaç kere isterdi?

Oradaki üçüncü gecemizde bir olay oldu. O günün ikindisinde Jesse'yi Devrim Müzesi'ne götürmüştüm, Castro'yla on altı devrimcisinin gizlice Küba'ya geri dönmekte kullandıkları

tekneye bakmıştık, Prado manzaralı bir binanın balkonunda içkili akşam yemeği yemiştik, üçümüz yatmadan önce birer Mojito içmek için Calle Obispo'ya inmiştik, sinek kaynayan kutu gibi odada bir müzik grubu bangır bangır çalıyordu ve sonra gözlerim sıcak ve içki yüzünden kapanmaya başlayınca otele geri dönmüştük. Vakit sabahın üçüne geliyordu. Maggie odasına gitmişti. Jesse'yle ben biraz televizyon izlemiştik. Sonra yatma vakti gelmişti.

"Televizyonu açık bırakıp sesini kıssam?" diye sordu.

"Neden bir şeyler okumuyorsun?" dedim.

Işığı söndürdük; uyanık ve kıpır kıpır bir halde yattığını hissedebiliyordum. Sonunda ışığı açtım. "Jesse!"

Uyuyamıyordu. Fazla heyecanlıydı. Çıkıp bir sigara içebilir miydi? Yakında, sokağın hemen karşısında, hani şu parkın uç tarafındaki bankta? Buradan görülüyor baba. Sonunda kabul ettim.

Çabucak giyinip dışarı fırladı. Birkaç dakikalığına orada uzandım; ışığı kapadım, sonra açtım. Kalktım ve gidip pencereyi açtım. Klima durdu. Oda sessizleşti. Birden her şey çok net duyulur hale geldi, ağustos böcekleri, İspanyolca konuşan bir kişi, yavaşça ilerleyen bir araba. Odanın önündeki koridordan geçen bir servis arabasındaki fincanlar tıngırdıyordu.

Pencerenin önünde durup dışarıdaki karanlık parka baktım. Gölgelerin içinde insanlar hareket ediyordu. Fahişeler ağaçların arasında ağır ağır yürüyorlardı; heykelin yanında sigara içiyorlardı. Biraz ötede Devrim Müzesi'nin kubbesi vardı.

Aşağıdaki kaldırıma çıkan Jesse görüş alanıma girdi, şalvar pantolonuyla, ters takılmış beyzbol şapkasıyla. Bir filmdey-

mişçesine sigara yaktı, etrafa bakındı (yüzünü bir an gördüm), sonra da sokağın karşı tarafındaki park bankına doğru yürüdü. Tam ona dikkatli olmasını seslenecektim ki karanlığın içinden sarı gömlekli bir adam çıktı. Dosdoğru Jesse'ye yöneldi, elini uzatarak. Jesse'nin o eli sıkıp sıkmayacağını görmeyi bekledim. Sıktı. Hata yapmıştı. İki Kübalı daha belirdi, gülümsüyorlardı, kafa sallıyorlardı, fazla yakın duruyorlardı. Sokağın ilerisini gösteriyorlardı. İnanılmaz bir şekilde (gözlerime inanamıyordum), Jesse'yi aralarına çaprazlama alıp parktan geçmeye başladılar.

Giyinip asansörle lobiye indim. Büyük, yüksek tavanlı, mermer döşemeli bir odaydı, buz pateni pisti gibi soğuktu, asansör müziği çalıyordu; ön kapının yanında telsiz tutan, gri takımlı bir çift güvenlik görevlisi duruyordu. Bana selam verip kapıyı açtılar. Dışarı çıkınca yüzüme sıcak hava çarptı.

Sokağın karşı tarafına geçip parka girdim. Bir fahişe beni gözüne kestirdi. Bir park bankından duman gibi kalkıp bana doğru salındı. Hayır, teşekkürler deyip parkta Jesse'yi aramaya başladım. Yeni arkadaşlarıyla birlikte yan sokaklardan birine girmiş olmalıydı. Ama hangisine?

Parkın doğu tarafında, taksilere ve üç tekerlekli cocolara yakın yürürken yeşilliklerin arasında, şehrin büyük tiyatrosuna doğru uzanan bir sokak fark ettim. Ucunda parlak bir ışık vardı. Işığa doğru yürüdüm ve sonunda bir açık hava barının önüne geldim. Mekân boştu, bir bira içen Jesse'yle onunla aynı masada, yanında oturan üç dolandırıcı hariç. Jesse'nin yüzünde kaygı vardı, sanki belki de durumda bir terslik olduğunu anlamaya başlamıştı. Yanlarına gittim. "Seninle bir saniye konuşabilir miyim?"

Sarı gömlekli dolandırıcı "Sen babası mısın?" dedi.

"Evet," diye karşılık verdikten sonra Jesse'ye "Seninle konuşmam gerek," dedim.

"Hı hı, tabii," deyip telaşla ayaklandı. Sarı Gömlekli onun peşinden sokağa çıktı ve yakında takılıp konuştuklarımızı dinlemeye çalıştı. "Bu adamlar arkadaşın değiller," dedim.

"Bir bira içiyorum o kadar."

"Onlarla takılırsan bir biradan çok daha fazlasının bedelini ödeyeceksin. O heriflere bir şey ısmarladın mı?"

"Henüz hayır."

Barın sahibi dışarı çıktı, bodur bir adamdı, gayet sakindi. Bu olanlara hiç şaşırmamıştı. Jesse'nin yanına gelip gömleğinin kolundan tuttu.

"Ne yapıyorsun?" dedim.

Adam yanıt vermedi. Jesse'yi kolundan çekerek bara doğru yürüdü. Kalbimin sağlıksız bir şekilde hızlanmaya başladığını hissettim. İşte başlıyoruz. Lanet olsun, işte başlıyoruz.

Adama İspanyolca "Sana ne kadar borcu var?" dedim.

Jesse'yi tekrar bara sokmuştu. "On dolar," dedi.

"Bir bira için epey fahiş bir fiyat," dedim.

"Fiyat bu."

"Al," deyip masaya beş Amerikan doları bıraktım. "Gidelim."

Ama bar sahibi "Bir rom sipariş etti," dedi. "Hazırladım bile."

"Yani bardağa *koydun,* öyle mi?"

"Aynı şey."

Jesse'ye "O içkiye elini sürdün mü?" dedim.

Jesse hayır anlamında kafa salladı; şimdi gerçekten korkuyordu.

"Peşimden gel," dedim ve sokağın karşı tarafına geçmeye başladık. Dolandırıcılar peşimizden geldiler. Bir tanesi etrafımızdan dolanıp yolumu kesti. "Bir içki ısmarladı. Şimdi parasını vermesi gerek," dedi.

Etrafından dolanmaya çalıştım ama yolumu kesmeyi sürdürdü.

"Polis çağıracağım," dedim.

Dolandırıcı "Tamam, çağır," dedi. Ama geri çekildi.

Yürümeyi sürdürdük, dolandırıcı peşimizi bırakmıyordu, kolumu çekiştiriyordu, arkadaşları arkamızdan geliyorlardı; Jesse'ye "Ne olursan olsun yürümeyi sürdür," dedim. Parktan geçtik, artık koşar adım yürüyorduk, Jesse bana iyice sokulmuştu, sonra otel kapısını görünce "Koş," dedim.

Koşarak sokağın karşı tarafına geçtik ve gece kapısından içeri daldık. Ama peşimizden lobiye girdiler. Hareket etmeyi sürdürerek, sarı gömlekli adama "Bas git," dedim. Ama hiçbir şeyden korkusu yoktu. Asansör kapısı açıldı; adam Jesse'yle ve benimle birlikte asansöre binmeye çalıştı, arkadaşlarıysa lobide kaldılar.

Birden güvenlik görevlileri belirdi. İspanyolca bağrışmalar oldu, kapılar kapandı. Üç kat çıktık; Jesse'nin ağzını bıçak açmıyordu. Bana kaygıyla göz atıyor, aynada kendine bakıyor, yine o ifadeye bürünüyordu. Ona kızdığımı düşünüyordu ve az çok haklıydı, ama bir çeşit vecd yaşadığımdan habersizdi. Klişe gibi gelecek ama atıma atlayıp onu kurtarmıştım. Ona iyi hizmet etmiştim, onu korumuştum, işimi yapmıştım. Aslında bunların yaşanmasına içten içe seviniyordum. Belirli bir yaştan sonra çocuklarınız için çok şey yapamıyorsunuz; ne kadar isteseniz de.

Uyuyamayacak veya televizyon seyredemeyecek kadar heyecanlıydık. Açıkçası canım felaket içki çekiyordu. "Belki de çıkıp bira arasak iyi olur," dedim.

On-on beş dakika bekledikten sonra otel kapısından dışarı göz attık; Sarı Gömlekli'den eser yoktu. Parkın yakın ucu boyunca hızla yürüdük, alışveriş plazasının önünden geçip Calle Obispo'ya girdik ve okyanusa doğru uzanan dar sokakta ilerledik. Eski şehir sıcak ve sessizdi. "Ernest Hemingway eskiden şurada içermiş," dedim karanlık El Floridita'nın önünden geçerken. "Artık bir turist tuzağı, biraya on dolar istiyorlar, ama ellili yıllarda şehrin en iyi barıymış."

Kepenkleri indirilmiş birkaç kafenin önünden geçtik; bu mekânlar daha birkaç saat önce tıklım tıklımdı, gitar sesleriyle inliyordu ve sigara dumanlıydı. Sonra eski tarz bir eczane gördük, koyu ahşaptan yapılmaydı, arka duvardaki raflara kil kavanozlar dizilmişti.

Az sonra sokağın ucundaki Ambos Mundos'un, Hemingway'in eski otelinin önündeydik. "Şu beşinci katta en berbat eserlerinden bazılarını yazdı," dedim.

"Okunmaya değer bir yazar mı?" diye sordu Jesse.

"Sen *ne* yaptığını sanıyordun Jesse?" dedim. "Dolandırıcılarla ne işin vardı?"

Yanıt vermedi. Söyleyecek doğru sözü bulmaya telaşla çalıştığı, kafasının içindeki kapıları ve dolapları açtığı belliydi.

"Anlat bana," dedim şefkatle.

"Macera yaşıyorum sanıyordum. Yabancı bir şehirde sigara tüttürmek, rom içmek. Anlarsın ya?"

"Peki sabahın üçünde o adamların öyle dostça davranması tuhaf gelmedi mi?"

"Onları gücendirmek istemedim," dedi. Hâlâ çok genç, diye düşündüm. O boy pos, o geniş dağarcık. İnsanı kandırabiliyor.

"O adamlar insanlarda suçluluk duygusu uyandırmakta uzmanlar. Bunu sürekli yapıyorlar. İşleri bu."

Sokakta yürürken biraz daha konuştuk. Tepede sarı lambalar; aşağı bakan balkonlar; bekleyen insanlar gibi kımıltısız asılı duran çamaşırlar. "Hemingway okuyacaksan," dedim. *'Güneş de Doğar'*ı oku. Birkaç kısa öyküsünü de. Diğerleri çok iyi değil." Etrafa bakındım. Çürüyen binaların kokusu geliyordu; Avenida del Puerto'nun diğer tarafındaki sete çarpan okyanusun sesi geliyordu. Ama bar yoktu. "Havana'da istediğin zaman istediğini bulabilirsin derler," dedim, "ama doğru değilmiş anlaşılan."

Ambos Mundos Oteli'nde, gece resepsiyonisti güzel bir kızla konuşmaktaydı.

Doğuya uzanan, iki tarafında eski apartmanların yükseldiği arnavut kaldırımlı dar bir sokakta yürüdük; binalardan kalın asmalar sarkıyordu, tepede parlak bir dolunay ışık saçıyordu; yıldız yoktu, kara göğün ortasında bu parlak bozuk para durmaktaydı o kadar. Gecenin doruğundaydık. Bir meydana çıktık, bir ucunda kirli kahverengi bir katedral vardı, diğerindeyse aydınlık bir kafe; meydanın ortasına doğru üç dört masa konmuştu. Oturduk. Aydınlık kafeden çıkan beyaz ceketli bir garson yanımıza geldi.

"Señores?"

"Dos cervezas, por favor."

Sabahın dördünde iki tane buz gibi bira geldi.

"Otelde olanlar için üzgünüm," dedi Jesse.

"Üniversitede asla göz ardı edilmemesi gereken iki prensip vardır," dedim; bulunduğumuz yer çok hoşuma gittiğinden birden çenem açılmıştı. "Birincisi, pis insanlardan asla değerli bir şeyler alamazsın. İkincisi, bir yabancı yanına gelip sana elini uzatıyorsa, niyeti arkadaşlık etmek değildir. Anlıyor musun?"

Sanki aramıza susamış bir cin katılmışçasına bira şişelerimiz boşalıverdi. "Birer tane daha içsek mi?" dedim. Garsona iki parmağımı kaldırıp nemli havada döndürdüm. Yanımıza geldi.

"Bunları nasıl bu kadar soğuk tutuyorsunuz?" diye sordum. Keyfim yerindeydi.

"Qué?"

"Önemli değil, *no importa."*

Yakındaki bir ağaçta bir kuş cıvıldadı.

"Günün ilk kuş sesi," dedim. Jesse'ye baktım. "Claire Brinkman'le her şey yolunda mı?" Öne eğildi, yüzü karardı. "Beni ilgilendirmez," deyip alttan aldım. "Laf olsun diye soruyorum."

"Nereden çıktı ki?"

"Biz giderken biraz kötü görünüyordu da."

Birasını agresifçe yudumladı. Bir an arkadaşlarıyla nasıl içtiğini gördüm. "Seninle açık konuşabilir miyim baba?"

"Makul sınırlar içinde evet. İğrenç şeyler söyleme de."

"Claire biraz tuhaf." Yüzünde soğuk, sevimsiz bir ifade belirdi, yeni bir eve giren bir sıçan gibi.

"Claire'in üstüne gitme. Zor zamanlar geçiriyor." Heykeltıraş babasını liseden tanırdım; birkaç sene önce kendini bir çamaşır ipiyle asmıştı. Alkoliğin, yalancının, puştun tekiydi.

Tam da çocuklarını hiç düşünmeden, bunu nasıl kaldıracaklarını düşünmeden kendini öldürecek tiplerdendi.

"O meseleyi biliyorum," dedi Jesse.

"Öyleyse anlayışlı ol."

Bir kuş daha ötmeye başladı, bu sefer katedralin arkasından.

"Ondan çok hoşlanmıyorum o kadar. Hoşlanmam gerekir, ama olmuyor işte."

"Yoksa bir kabahat mi işledin Jesse? Ninenin kolyesini çalmış gibi bir halin var."

"Hayır."

"Claire'den daha çok hoşlanmıyorsan bu onun suçu değil ki. Gerçi ona kızmanı anlıyorum."

"Sen hiç böyle hissettin mi?"

"Buna hayal kırıklığı denir."

Konu kapanabilir gibi geldi, ama sanki o anda Jesse'den çıkan incecik bir tel vardı ve çekilmesi gerekiyordu, geri kalanın -her ne ise- dışarı çıkabilmesi için. Sessizlik bu işe yarıyor gibiydi.

Gökyüzü artık koyu, derin bir maviye bürünmüştü, ufukta da kırmızı bir şerit vardı. Bütün dünyanın sıra dışı bir güzellikle bezendiğini düşündüm. Sebebi bir Tanrı'nın olması mıydı yoksa milyonlarca yıldır süren mutlak rastlantısallığın ürünü müydü sadece? Yoksa mesele yalnızca insanın sabahın dördünde mutluyken genellikle böyle şeyler düşünmesinden mi ibaretti?

Garsonu çağırdım. "Puro var mı?"

"Sí, señor." Sesi boş meydanda yankılandı. Tezgâhtaki bir kavanozdan iki puro çıkarıp getirdi. Tanesi on dolardı. Ama sabahın bu vaktinde başka nereden puro bulacaktık ki?

"Başka bir kızla telefonlaşıyorum," dedi Jesse.

"Ya." Bir puroyu, ucunu ısırıp kopardıktan sonra ona verdim. "Kiminle?"

Tanımadığım birinin ismini söyledi. Ketum, samimiyetsiz görünüyor, diye düşündüm.

"Sadece iki kere," dedi.

"Hı hım."

Puf puf. Gözlerini kaçırıyordu. "Tek kişiyle idare edemeyecek kadar gencim, değil mi?"

"Mesele bu değil ama, değil mi?"

Bir an sonra hafif bir gitar sesi duyduk. Katedral basamaklarına oturmuş gitarlı bir genç adam, parmaklarını tellerde yavaşça gezdiriyordu. Mavi sabah ışığında bana bir Picasso tablosunu anımsattı.

"İnanabiliyor musun?" dedi Jesse. "Hiç bu kadar..." uygun sözcüğü aradı "...mükemmel bir şey gördün mü?"

Bir an sessizce purolarımızı tüttürdük, akorlar ılık yaz havasına yayılırken.

"Baba?" dedi birden.

"Evet."

"Telefon ettiğim kız Rebecca."

"Anlıyorum." Sessizlik. Puf puf. Cik cik. "Bahsettiğin o diğer kişi değil."

"Kaybedenin teki olduğumu düşünmeni istemedim. Rebecca Ng'ye kafayı taktığımı."

Gökyüzünün mavisi açıldı; ay soluyordu; gitar sesleri sürüyordu. "Rebecca'ya kafayı taktım mı?" diye sordu.

"Bir kadına kafayı takmakta bir terslik yok Jesse."

"Sen hiç kafayı taktın mı?"

"Aman," dedim, "o konuya hiç girmeyelim."

"Anneme söylemedim. Yoksa ağlamaya başlar ve Claire'in duygularından bahseder. Şaşırdın mı?"

"Rebecca konusunda mı? Hayır. Ona olan ilginin sürdüğünü hissetmiştim zaten."

"Öyle mi? Bu doğru bir şey mi peki?" Bu fikir onu heyecanlandırmıştı ve birden dehşete kapıldım, onun yavaşça hızlanan bir arabayı bir beton duvara doğru sürdüğünü seyredercesine. "Sana tek bir şey söyleyebilir miyim?"

"Tabii."

"Kanlı başlayan aşk ilişkileri genellikle kanlı biter."

Garson gelip yanımızdaki masadan birkaç sandalye aldı ve kafenin içine götürdü.

"Aman baba."

BEŞİNCİ BÖLÜM

KÜBA'DAN DÖNÜNCE Derek H.'nin telesekretere mesaj bırakmamış olmasına biraz şaşırdım. Viagra belgeselinin çekimlerinin bir ay içinde başlaması gerekiyordu; elimizde tamamlanmış bir senaryo yoktu. İki gün bekledikten sonra ona esprili bir e-posta gönderdim. (Kullandığım sahte dostane üsluptan nefret ettim.) Neredeyse anında yanıt gönderdi. Nelson Mandela'yla ilgili iki saatlik bir belgesel teklifi almış; onunla, eski karısıyla, hatta bazı hapishane arkadaşlarıyla kısıtlamasız röportaj yapabilecekmiş. Ama zaman faktörü varmış, Mandela seksen altı yaşındaymış, durumu mutlaka anlayışla karşılarmışım. Derek son olarak çok üzgün olduğunu ama "daha fazla zamanının kalmadığını" yazmıştı.

Yıkılmıştım. Ayrıca Küba'ya yaptığımız o "kutlama" gezisinden sonra parasızdım. Üstüne üsdük kandırıldığımı hissediyordum. Beni salak durumuna düşüren önemsiz, bayağı bir işi kabul etmeye yönlendirilmiştim. Katedral meydanında Jesse'ye bir misyonerin şevkiyle söylediğim sözü hatırladım:

"Pis insanlardan asla değerli bir şeyler alamazsın."

Yumruklarımı sıkarak, ayaklarımı vurarak, intikam yeminleri ederek salonda dolandım; sessizce dinleyen Jesse suçluluk duygusu yüzünden dona kalmıştı herhalde. Yatağa sarhoş gittim; sabahın dördünde işemek için uyandım. Tam sifonu çekerken kol saatim klozete düştü. Klozete oturup kendi başıma ağladım biraz. Jesse'nin okulu bırakmasına izin vermiştim, ona bakacağıma söz vermiştim ve şimdi kendime bile bakacak durumum yoktu. Yalancının tekiydim, tıpkı Claire Brinkman'in babası gibi.

Sabahleyin bir çeşit dehşetin göğsüme zehir gibi yayıldığını, kalbimin küt küt attığını hissettim; sanki gövdeme dolanmış bir kemer yavaş yavaş sıkılıyordu. Sonunda artık dayanamadım. Sırf bir şeyler yapmak, hareket etmek adına bisikletime binip şehir merkezine gittim. Bayıcı bir yaz günüydü, sıcak ve rutubetliydi, ayrıca ortalık sevimsiz insanlarla doluydu. Dar bir sokaktan yürüyerek geçerken, bana doğru ihtiyatla gelen bir bisikletli kuryenin yolunu kestim. Güneş gözlüklüydü, omzuna büyük bir torba atmıştı, eldivenleri parmaksızdı. Ama asıl ilgimi çeken, benim yaşlarımda gibi görünmesiydi. "Pardon," dedim. "Kuryesiniz, değil mi?"

"Evet."

Birkaç soruyu yanıtlayacak zamanı olup olmadığını sordum. Ne kadar kazanıyordu? Günde $120 civarı. *Bir günde mi?* Hı hı, dedi. Nerede çalıştığını sorunca şirketin ismini verdi. Rahat bir adamdı, dişleri bembeyazdı.

"Şirketinde iş bulabilir miyim sence?" diye sordum.

Güneş gözlüğünü çıkarıp masmavi gözleriyle bana baktı. "Sen şu televizyondaki adam değil misin?"

"Şu an hayır."

"Seni hiç kaçırmazdım," dedi. "Michael Moore'la yaptığın röportajı izledim. O herif hıyarın teki."

"Eee, ne düşünüyorsun?" dedim.

Sokağa bakıp kaşlarını çattı. "Şey, yaş sınırımız var," dedi. "Ellinin altında olman gerekiyor."

"Sen ellinin altında mısın?" dedim.

"Hayır, ama ben epeydir orada çalışıyorum."

"Bana bir iyilik yapabilir misin?" dedim. "Patronuna beni tavsiye edebilir misin? Ona geçici olmadığımı söyle, en az altı ay çalışırım, dincim."

Tereddüte kapıldı. "Bu çok tuhaf bir konuşma olacak."

Telefon numaramla ismimi yazıp ona verdim.

"Gerçekten minnettar kalırım," dedim.

Bir gün geçti; sonra birkaç gün; hiçbir şey olmadı; adam beni aramadı.

"Buna inanabiliyor musun?" dedim Tina'ya. "Bisikletli kuryelik bile yapamıyorum yahu."

Ertesi sabah, sessiz bir kahvaltının ortasında kalkıp yatağa geri döndüm, üzerimde sokak kıyafetleriyle. Başımı battaniyenin altına sokup tekrar uyumaya çalıştım. Birkaç dakika sonra yatağın kenarında küçük bir kuş gibi bir şeyin varlığını hissettim.

"Sana bu konuda yardım edebilirim," dedi Tina, "ama bana izin vermelisin. Bana direnmemelisin."

Bir saat sonra bana yirmi isimlik bir liste verdi. Gazete editörleri, kablolu televizyon prodüktörleri, halkla ilişkiler uzmanları, nutuk metni yazarları, hatta uzaktan tanıdığımız bir politikacı. "Bu insanları arayıp onlara iş aradığını söylemelisin," dedi.

"Aradım zaten."

"Hayır, aramadın. Eski arkadaşlarını aradın o kadar."

Listedeki ilk isme baktım. "Bu ibnetoru aramam. *Onu* arayamam!"

Beni susturdu. "Bana direnmeyeceğini söylemiştin."

Direnmedim. Bir gün dinlendikten sonra mutfak masasına oturup telefon etmeye giriştim. Tina'nın haklı çıkmasına şaşırdım. Neredeyse herkes gayet kibar davrandı. Şu anda bana verecek işleri olmasa da dostaneydiler; teşvik ediciydiler.

Enerjik bir iyimserlik anında (telefon etmek beklemekten daha iyidir) Jesse'ye "Bu benim sorunum, senin değil," dedim. Ama o bir hödük ya da asalak değildi ve çaktırmasa da durumun farkında olduğunu, on dolar isterken çekindiğini hissediyordum. Ama ne yapabilirdi ki? Meteliksizdi. Annesi yardım ediyordu ama sonuçta bir oyuncuydu, hem de tiyatro oyuncusuydu. Tina'nınsa, aylak ve gevşek tavırlarını büyük bir özgüvenle desteklediğim oğluma arka çıkmak uğruna, on altı yaşındayken biriktirmeye başladığı paraları harcamayacağı kesindi. Gecenin geç vakitlerinde (herhangi bir şeyi düşünmenin pek iyi sonuçlar getirmeyeceği saatlerde), işlerin ne kadar kötüye gidebileceğini, yakında şansım dönmezse yaşayacağımız para sıkıntısının hayatımızı ne kadar berbatlaştıracağını merak ediyordum.

Film kulübü sürdü. Jesse'yi film izlemeye ikna ederken ona kendini okuldaymış gibi hissettirmemek için, bir "muhteşemlikleri fark etme" oyunu icat ettim. Muhteşemden kastım, in-

sanın koltuğunda öne eğilmesine, kalp atışlarının hızlanmasına yol açan herhangi bir sahne, diyalog veya görüntüydü. Kolay bir filmle, *Cinnet*'le (1980) başladık; ıssız bir otelde giderek kafayı yiyen ve ailesini katletmeye çalışan başarısız bir yazarın (Jack Nicholson) öyküsüyle.

Cinnet muhtemelen yönetmen Stanley Kubrick'in en iyi filmidir, *Dr. Strangelove*'dan (1964) ve *2001*'den (1968) bile iyidir. Ama romanın yazarı Stephen King filmden nefret etmişti ve Kubrick'ten hazzetmiyordu. Kubrick'ten hazzetmeyen pek çok kişi vardı; aktörlere aynı şeyleri boş yere defalarca tekrarlatan, kılı kırk yaran, kendine tapan bir adam olduğu söyleniyordu. Jack Nicholson'ın Scatman Crothers'a baltayla saldırdığı sahneyi kırk kez tekrarlatmıştı; sonunda, Dick Hallorann rolünü oynayan yetmiş yaşındaki Crothers'ın bitkin düştüğünü gören Nicholson, Kubrick'e yeterince çekim yaptıklarını, o sahnede bir daha oynamayacağını söylemişti.

Daha sonraki bir başka çekimde Kubrick, Jack'in eli bıçaklı karısının (Shelley Duvall) peşinden merdivenden çıkma sahnesini elli sekiz kez tekrarlatmıştı. Bunca çabaya değmiş miydi? Sadece iki üç kez çekseler olmaz mıydı? Olurdu herhalde.

Ama daha da önemlisi Stephen King, Kubrick'in korku türünü "anlamadığını", işleyişini hiç bilmediğini hissetmişti. King *Cinnet*'in ilk gösterimlerinden birine gitmiş ve filmden tiksinmişti; filmin motorsuz bir Cadillac'a benzediğini söylemişti. "İçine girebilirsiniz, deri kokusunu içinize çekebilirsiniz, ama onunla hiçbir yere gidemezsiniz." Hatta Kubrick'in "insanları incitmek için" film çektiğini söylemişti.

Buna az çok katılıyorum, ama *Cinnet*'e bayılırım, çekimlerine ve ışıklandırmasına bayılırım; halıdan ahşaba ve tekrar

halıya geçen üç tekerlekli bisikletin çıkardığı seslere bayılırım. Koridorda ikiz kızların belirmesi beni hep korkutur. Ama benim için en muhteşem an, Jack Nicholson'ın halüsinasyon görüp de İngiliz uşak tarzı soğuk bir otel garsonuyla sohbet etmesidir. Bu konuşma neredeyse göz kamaştıracak kadar aydınlık, turuncu ve beyaz bir tuvalette gerçekleşir. Diyalog gayet masumane başlar, ama sonra Jack'i uyaran garson, küçük oğlunun "sorun çıkardığını", belki de "onunla ilgilenilmesi" gerektiğini söyler. Philip Stone'un oynadığı garson, mükemmel sakinliği ve usulca konuşmasıyla sahnenin yıldızıdır; her cümlenin sonunda kuru dudaklarını nasıl kapadığına dikkat edin. Sanki zarif, biraz müstehcen bir nokta koymaktadır.

Garson kendisinin de çocuklarla sorunlar yaşadığını itiraf eder. Bir tanesi oteli sevmemiş ve yakmaya çalışmıştır. Ama garson onu "ıslah etmiştir" (bir baltayla). "Karım görevimi yapmamı engellemeye kalkınca onu da ıslah ettim." Mükemmel bir performanstır. Jack'inkiniyse 1980'de ilk izlediğim zamanki kadar beğenmiyorum. Bu sahnede abartılı, neredeyse amatör, şaşılacak kadar kötü bir oyunculuk sergiliyor, özellikle de o mükemmel bir kontrole sahip İngiliz aktöre kıyasla.

Ama Jesse'nin muhteşem anı o değildi; küçük oğlanın bir sabah erkenden bir oyuncak almak için Jack'in yatak odasına girdiği ve babasının yatağın kenarında oturmuş öylece baktığını gördüğü sahneyi seçti. Jack oğlunu çağırır, çocuk kaygıyla onun kucağına oturur. Babasının traşsız yüzüne ve sulanmış gözlerine bakar -Nicholson o mavi sabahlığın içinde hayalet gibi solgundur- ve ona neden uyumadığını sorar.

Bir an sonra tüyler ürpertici yanıt gelir: "Yapacak çok işim var." O garson gibi ailesini baltayla doğramayı kast ettiğini sezeriz.

"İşte bu," diye fısıldadı Jesse. "Tekrar izleyebilir miyiz?"

Annie Hall'ü (1977) izledik, ki sebeplerden biri Diane Keaton'ın karanlık bir barda "Seems Like Old Times"ı söylediği sahneydi. Keaton biraz yandan çekilmiştir ve kameranın çekmediği birine bakar gibidir. Bu sahne tüylerimi diken diken eder... şarkıyı söylerken dramatik anlarda gözleriyle konuşur sanki. Aynı zamanda, yeni yetme bir müzisyen olan Anne Hall'ün kendini bulduğu, kaygıyla ama barizce ilk kez havalanmaya başladığı andır.

Bazı filmler insanı hayal kırıklığına uğratır; onları seyrederken âşık olmanız veya kalbinizin kırılmış olması, bir şeyle ilgileniyor olmanız gerekir çünkü onları sonradan, farklı bir ruh haliyle seyrettiğinizde büyüleri kalmaz. Jesse'ye *80 Günde Devr-i Alem*'i (1956) seyrettirdim, ki günbatımında Paris'in üzerinde uçan balon sahnesinin muhteşemliğinden onun yaşındayken çok etkilenmiştim, ama şimdi afallatıcı bir şekilde modası geçmiş ve salakça geldi.

Ama bazı filmler yıllar sonra bile sizi heyecanlandırırlar. Martin Scorsese'in kariyerinin en başında çektiği bir film olan *Arka Sokaklar*'ı (1973) izlettim. New York'un vahşi, maço Küçük İtalya'sında büyümekle ilgili bir filmdir. Başlardaki bir sekansı hiç unutmam. Kamera Rolling Stones'un "Tell Me"sinin dramatik akorları eşliğinde, kırmızı ışıklarla aydınlanan bir barda yürüyen Harvey Keitel'ı takip eder. Bir Cuma gecesi sevdiği bir bara gitmiş herkes o anı bilir. Herkesi tanırsınız, el sallarlar, size seslenirler, önünüzde upuzun bir gece vardır. Keitel kalabalığın içinden geçer, el sıkışır, şakalaşır; müziğe uyarak yavaşça dans eder, sadece kalçalarıyla; hayata vurgun, bu Cuma gecesi bu insanlarla bu mekânda

bulunmaya vurgun bir genç adamın portresidir. Aynı zaman da genç bir film yapımcısının bir film çekmekten duyduğu gerçek hazzı sergiler.

Başka muhteşem anlar da vardı, örneğin Gene Hackman'ın *Kanunun Kuvveti*'ndeki (*The French Connection*, 1971) bar sahnesi. "Temel Reis geldi!" diye bağırarak koşarken tezgâhtaki hap kutularını, sustalıları, esrarlı sigaraları yere düşürmesi. Ishtar'da (1987) Dustin Hoffman'ın Libya'nın "buraya yakın" olup olmadığı sorusunu Charles Grodin'in geç anlaması. *Paris'te Son Tango*'da (1972) Marlon Brando'nun eskiden bir hardal tarlasında "ayağa fırlayıp etrafta tavşan var mı diye bakınan" Dutchie adlı bir köpekle ilgili monoloğu. Son Tango'yu gece geç vakitte seyrettik, masada bir mum yanıyordu ve sahnenin sonunda Jesse'nin siyah gözlerinin bana baktığını gördüm.

"Evet," dedim.

Tiffany'de Kahvaltı'da (1961) Audrey Hepburn kumtaşından yapılma bir Manhattan dairesinin yangın merdivenindedir, saçına yıkandıktan sonra havlu sarmıştır, parmakları bir gitarda usulca gezinir. "Moon river, wider than a mile, I'm crossing you in style some day."* Kamera hepsini çeker, merdiveni, tuğlaları, o zayıf kadını, sonra da sadece Audrey'de odaklanır, "Wherever you're going I'm going your way"**; sonra tamamen yakın çekime geçer, Audrey'nin yüzü ekranı doldurur, o porselen elmacık kemikleri, sivri çene, kahverengi gözler. Gitar çalmayı keser ve başını kaldırıp ekranda görünmeyen birine şaşkınlıkla bakar. "Selam," der usulca. İnsanların sine

* "Ay nehri, kilometrelerce genişsin, seni bir gün yüzerken geçeceğim."
** "Nereye gidersen git peşinden gelirim."

maya gitmelerine sebep olan anlardan biridir bu; yaşınız kaç olursa olsun, bir kere izlediniz mi unutamazsınız. Filmlerin yapabileceklerinin, savunma mekanizmalarınızı aşıp kalbinizi gerçekten kırabilmelerinin bir örneğidir.

Final yazıları akarken, filmin müziği biterken çok duygulanmıştım, ama Jesse'nin sanki çamurlu ayakkabılarla bir halının üstünden geçmek istemezmişçesine ihtiyatlı olduğunu sezdim.

"Ne?" dedim.

"Tuhaf bir film," dedi, esnemesini bastırarak; bazen kendini rahatsız hissettiğinde esnerdi.

"Neden?"

"İki fahişeyle ilgili. Ama film bunun farkında değil sanki. Sevimli, deli dolu bir şeyle ilgili olduğunu sanıyor gibi." Güldü. "Gerçekten sevdiğin bir şeye saygısızlık etmek istemem..."

"Hayır, hayır," diye savunmaya geçtim. "Ben filmi sevmiyorum aslında. O *kadını* seviyorum." Sonra filmin esinlenildiği kısa romanın yazarı olan Truman Capote'nin filmde Audrey Hepburn'ün oynamasından hiç hoşlanmadığını söyledim. "Holly Gollightly'nin daha erkeksi, daha çok Jodie Foster tarzında olduğunu düşünüyordu."

"Kesinlikle," dedi Jesse. "İnsan Audrey Hepburn'ü fahişe olarak düşünemiyor ki. Oysa o filmdeki kadın bir fahişe. Adam da, o genç yazar da öyle. İkisi de o işi para için yapıyorlar."

Holly Golightly bir fahişe miydi?

Jesse bana, Rebecca'nın ona göre fazla klas olduğunu düşünüp düşünmediğimi sormuştu. Hayır desem de içten içe kaygılanıyordum; öyle baş döndürücü bir yaratık için rekabete, hele öyle bir havalı yüzeysellikler arenasında girmeyi kaldıramayacağından kaygılanıyordum. "O olaydan" sonra haftalarca solgun kaldığını, bana bakmaya çekindiğini ve "Galiba Tanrı bana Rebecca Ng hariç hayatta istediğim her şeyi verecek," dediğini hatırlıyordum.

Dolayısıyla onu "elde etmesi" beni rahatlatmıştı... çünkü artık en azından mutluluğun parmak uçlarının hemen ötesinde yattığı şüphesi içini kemirmeyecekti. Şimdi düşünüyorum da, Rebecca'nın tekrar Jesse'yle, bizim "sarılınabilir" Jesse'yle ilgilenmesinin sebebi kafeteryada Claire Brinkman hakkında söylenen dedikodulardı sanırım.

Ama açıkçası, muhteşem fiziğinin etkisinden kurtulduğunuzda Rebecca Ng tam bir baş belasıydı. Ortalığı karıştırmayı seviyordu, kumpaslara ve sorunlara bayılıyordu, sanki birbirini boğazlayan insanları görmekle beslenen bir yaratıktı, herkesin alt üst olmasını ve *kendisinden* bahsetmelerini istiyordu. Böyle durumlarda o film yıldızlarınınkini andıran, çökük avurtlarına renk geliyordu.

Jesse'yi gecenin geç bir vakti aramış ve rahatsız edici imalarda bulunmuştu. Kararsız kaldığını söylemişti. Belki de başka insanlarla "çıkmalı", onlarla "şanslarını denemeliydiler". Bütün bunları konuşmanın en sonunda söylemişti. Jesse'ye haddini bildirmek için yapıyordu. "Artık gitmeliyim. Elveda," diyen tarafın Jesse olmasını kaldıramazdı.

Böyle saatlerce konuşuyorlardı, Jesse yıpranıyor ve üzülüyordu. O kızın Jesse'yi incitmesinden korkuyordum.

Ama Jesse'nin içinde küçük, elde edilemez bir yön vardı, Rebecca'ya diğer bütün oğlanların sunduğu ama hâlâ anlamadığım sebeplerden dolayı Jesse'nin kendinde tuttuğu bir yön; konakta Rebecca'nın giremediği karanlık bir oda vardı ve bu onda saplantı haline gelmişti. Rebecca oraya elinde fenerle girer girmez, istediği zaman girip çıkabileceğini bilir bilmez odanın değeri kalmayacaktı, *Jesse'nin* değeri kalmayacaktı ve Rebecca onunla ilgilenmeyi kesecekti, bu belliydi. Ama oranın kapısı şimdilik kilitliydi ve Rebecca dışarıda bekliyor, kapıyı açacak anahtarı bulmaya çalışıyordu.

Ilık ikindilerde, kuşlar öterken, çim biçme makineleri vızıldarken, sokağın karşı tarafındaki kiliseden çekiç sesleri gelirken, Rebecca Ng sundurmamızda beliriyordu, sağlıklı ve ışıl ışıl siyah saçıyla. Benimle iki üç dakikalık havadan sudan bir sohbet yapıyordu neşeyle, bir hayır işi etkinliğinde konuşma yapan bir politikacı gibi. Gevezelik edip duruyordu. Göz temasından korkmuyordu. Günün birinde dünya çapında bir otel zincirini yönetecek tarzda bir kızdı.

Görevini yerine getirdikten sonra bodruma iniyordu. Merdivenin dibindeki kapı usulca, net bir tıkırtıyla kapanıyordu. Gençlerin mırıltılarını duyuyordum ve sonra, Jesse'ye dişlerini fırçalamasını hatırlatsam mı veya bir yastık kılıfı versem mi diye düşünürken (ve bunları yapmamaya karar verirken), evin ses geçirmeyen uzak bir köşesine çekiliyordum.

Hep en yüksek notları alan Rebecca Ng'nin liseden terk biriyle gerçek bir aşk ilişkisi yaşaması ne güzel, diye düşündüm. Ebeveyni Vietnam'dan kayıkla kaçarlarken tam da böyle bir şeyi planlamışlardı herhalde?

Rebecca'nın bir yöneticilik kursunda fazlasıyla başarılı ol-

makla veya Genç Muhafazakarlar Toplantısı için bir konuşma hazırlamakla meşgul olduğu ikindilerdeyse Jesse'yle ben kanepede film seyrediyorduk. Not tuttuğum sarı kartlardan gördüğüm kadarıyla iki haftayı "Gizli Yeteneklerin" filmlerine ayırmışız. Yani bazıları çok iyi olmasalar da, çok iyi performans sergileyen ve eninde sonunda film yıldızı olacakları belli aktörleri içeren filmlere. Örneğin Spike Lee'nin *Orman Ateşi*'ndeki (1991) keş rolünü düşünün. Otuz saniye izleyince "Kim *bu* adam?" demeye başlıyorsunuz. Veya Winona Ryder'ın *Beterböcek*'te (1988) oynadığı küçük rolü.

Aynı şey Sean Penn'in lise seks komedisi *Ridgemont Lisesi'nde Hızlı Günler*'deki (1982) uyuşturucu müptelası performansı için de geçerlidir elbette. Kendisiyle konuşan insanlara nasıl baktığına dikkat edin. Sanki kafasının içindeki cızırtılar yüzünden sağırlanmış, kulaklarının arasına bir yastık tıkıştırmıştır. Başrol olmasa da, Penn filmde o kadar sivrilir ki, yeteneği o kadar özgün ve barizdir ki, diğer herkes geri vokale dönüşür (Gary Cooper da rol arkadaşlarını aynı şekilde silikleştirirdi).

"*Ben* yetenekli miyim?" diye sordu Jesse.

"Oldukça," dedim.

"O yetenek var mı bende?"

Ne denir ki? "Mutlu yaşamanın püf noktası," dedim, "bir şeyde usta olmaktır. Usta olduğun herhangi bir şey var mı sence?"

"Bilmem."

Ona yirmi yaşındayken günlüğüne, Paris sokaklarında yürürken gözlerine bakan insanların ileride başyapıtlar üreteceğini anlamamalarına sinirlendiğini yazan Fransız romancı André Gide'den bahsettim.

Jesse öne eğildi. "Ben de *aynen* öyle hissediyorum," dedi.

www.rocha.com.tr

Ona Audrey Hepburn'ün *Roma Tatili*'ni (1953) izlettim. İlk başrolüydü, yirmi bir yaşındaydı, toydu, ama Gregory Peck'le rahat ve eğlenceli bir münasebet kurmasının temelinde anlaşılmaz bir sanatçı olgunluğu yatıyordu sanki. O kadar çabuk ustalaşabilmeyi nasıl başarmıştı? Ayrıca o tuhaf aksanıyla ve duygu yoğunluğuyla, Tolstoy'un romantik kahramanı Natasha'ya benziyordu garip bir şekilde. Ama Mis Hepburn'de öğrenilemeyecek bir şey de vardı, kamerayla uyum içindeydi, çekici hareketleri peş peşe başarıyla gerçekleştiriyordu.

Jesse'ye kamera Hepburn'ün yüzünde odaklandığında ne olduğuna tekrar bakmasını söyledim; kamera sanki bir çekim kuvveti tarafından, ait olduğu yere çevrilmiştir. Hepburn *Roma Tatili*'ndeki performansıyla bir Oscar ödülü kazanmıştı.

"Gizli Yetenekler" programımıza genç bir yönetmenin ilk filmini dahil ettim. Artık pek anımsanmayan bu kısa televizyon filmi, gençlerin çektiği en heyecanlandırıcı ve dikkat çekici filmlerden biridir.

Televizyon filmlerinde dehaya pek rastlanmaz, ama *Bela* (1971) başlar başlamaz bir tuhaflık olduğunu fark edersiniz. Bir arabanın bir Amerikan şehrinin güzel banliyösünden çıkıp ağır ağır şehre doğru gidişini bir sürücünün gözlerinden görürsünüz. Sıcak bir gündür: mavi gökyüzü, giderek seyrelen evler, azalan trafik; araba yalnızdır.

Sonra birden paslı, on sekiz tekerlekli bir yük kamyonu belirir. Camları koyudur. Şoförü hiç görmeyiz. Kovboy çizmeleri, pencereden çıkarıp salladığı eli görünür, ama yüzü asla görünmez.

Kamyon güneşli bir arazide yetmiş dört dakika boyunca, tarih öncesi bir canavar gibi arabayı takip eder. Sanki Moby Dick, Ahab'ın peşine düşmüştür. Yol kenarında bekler, dere yataklarında gizlenir, vazgeçmiş gibi yapıp birden tekrar belirir, tam bir mantıksız kötülük abidesidir; ayak bileğinizi tutmak için yatağın altında bekleyen eldir. Ama neden? (İpucu. Yönetmen bu sorunun yanıtını vermemesi gerektiğini o genç yaşında bile biliyordu.)

Bir kamyonla bir araba; aralarında diyalog yoktur. Otoban da ilerlerler o kadar. Jesse'ye böyle bir şeyin nasıl çekilebileceğini sordum. "Bir taşı sıkıp içinden şarap çıkarmak gibi bir şey," dedi.

Yanıt yönetmenin görsel saldırısında bence. *Bela* sizi ona bakmaya zorlar. Sanki seyircilere şöyle der: burada ilkel ve önemli bir şey oluyor; *eskiden* tam da böyle bir şeyden korkardınız ve şimdi tekrar gerçekleşiyor.

Steven Spielberg *Bela*'yı çektiğinde yirmi iki yaşındaydı. Televizyonda biraz çalışmıştı (*Kolombo*'nun bir bölümünü çekmek işine yaramıştı), ama böyle sürükleyici bir film çekeceğini kimse tahmin etmiyordu. *Bela*'nın asıl yıldızı ne kamyondur, ne de giderek korkusu artan sürücü rolündeki Dennis Weaver'dır; filmin asıl yıldızı yönetmendir. Büyük bir romanın ilk sayfalarını okurcasına, muazzam ve gözü pek bir yeteneğin huzurunda olduğunuzu hissedersiniz. Henüz iki kere düşünecek, fazla akıllanacak vakti olmamıştır. Spielberg'in birkaç sene önceki bir röportajında, *Bela*'yı iki üç yılda bir, "onu nasıl çektiğini anımsamak için" izlediğini söylerken kast ettiği buydu sanırım. Öyle cesur ve kendinden emin davranmak için genç olmanız gerektiğini ima ediyordu.

Stüdyo yöneticilerinin *Bela*'dan birkaç sene sonra ona *Jaws* (1975) filmini vermelerine şaşmamalı. Spielberg hantal bir kamyonu korkutucu kılabiliyorsa, tıpkı kamyonun şoförü gibi filmin çoğunda görülmeyen bir köpekbalığıyla neler yapabilirdi kimbilir. Köpekbalığının etkilerini görürsünüz sadece, kayıp bir köpeği, birden su altına çekilen bir kızı, ansızın su yüzüne çıkan bir şamandırayı, tehlikenin varlığını haber veren ama onu asla sergilemeyen şeyleri. Spielberg insanları korkutmak istiyorsanız hayal güçlerini harekete geçirmeniz gerektiğini genç yaşta sezmişti.

DVD'yle birlikte verilen "*Bela*'nın Kamera Arkası"nı izledik. Jesse'nin Spielberg'in filmin çekilişini sahne sahne anlatmasını, ne kadar ayrıntılı planlandığını, üstünde ne kadar uğraşıldığını açıklamasını ilgiyle dinlemesine şaşırdım. Resimli taslaklar, çeşitli kameralar, hatta yarım düzine kamyon arasından en ürküncünün seçilmesi. "Baksana baba," dedi Jesse biraz hayretle, "şimdiye kadar Spielberg'i pek sevmezdim aslında."

"O bir film manyağıdır," dedim. "Biraz farklı bir cinstir." Ona kariyerlerinin başındaki Spielberg'le, George Lucas'la, Brian de Palma'yla ve Martin Scorsese'le California'da tanışan genç, âlemci bir aktrisin söylediklerini anlattım. Aktris onların kadınlarla veya uyuşturucularla ilgilenmemelerine şaşırdığını söylemişti sonradan. Tek istedikleri birbirleriyle takılıp filmlerden bahsetmekmiş. "Dediğim gibi, manyaklar."

Ona *İhtiras Tramvayı*'nı (1951) izlettim. 1948'de genç ve pek tanınmamış bir aktör olan Marlon Brando'nun o Broadway prodüksiyonunun seçmelerine katılmak için New York'tan Tenessee Williams'ın Provincetown, Massachusetts'teki

evine otostopla gittiğini, o meşhur oyun yazarını çok kaygılı gördüğünü, elektriğin kesik ve tuvaletlerin tıkalı olduğunu anlattım. Su yoktu. Brando sigortaların arkalarına bozuk paralar yerleştirip elektrik sorununu hallettikten sonra diz çöküp boruları onarmıştı; bu iş de bitince ellerini kurulayıp salona geçerek Stanley Kowalski'nin repliklerini okumuştu. Söylentiye göre, otuz saniye kadar okuduktan sonra, biraz şaşıran Tenessee onu elini sallayarak susturmuş ve "İyisin," diyerek rolü verip New York'a geri göndermiş.

Peki ya Brando'nun performansı? Brando'nun 1949'da Broadway'deki, *İhtiras Tramvayı*'ndaki oyunculuğunu gördükten sonra aktörlüğü bırakanlar olmuştu. (Tıpkı Virginia Woolf'un Proust'u ilk okuyuşunda yazarlığı bırakmak istemesi gibi.) Ama stüdyo o filmde Brando'nun oynamasını istemiyordu. Fazla gençti. Sesi kısıktı. Ama aktörlük öğretmeni Stella Adler bu "bu tuhaf gencin", kuşağının en büyük aktörü olacağı kehanetinde bulunmuştu garip bir şekilde. Sahiden de öyle oldu.

Brando'nun aktörlük atölyesine katılan öğrenciler yıllar sonra bile onun sıra dışı yöntemlerini, amuda kalkmış haldeyken bile bir Shakespeare monoloğunu oradaki diğer herkesten daha inandırıcı, daha etkileyici bir şekilde okuyabildiğini hâlâ anımsıyorlardı.

"İhtiras Tramvayı," diye açıkladım, "cinin şişeden çıktığı oyundu; Amerikan aktörlüğünün tarzını tamamen değiştirdi."

"Hissediliyordu," demişti orijinal Broadway prodüksiyonunda Mitch rolünü oynayan Karl Malden yıllar sonra. "Seyirci Brando'yu istiyordu, Brando için geliyordu; o sahnede yokken, geri gelmesini istedikleri hissediliyordu."

Filmi övmeyi abartmak üzere olduğumu fark edince kendimi susmaya zorladım. "Tamam," dedim Jesse'ye, "gerçekten iyi bir film izleyeceksin. Hazır ol."

Bazen telefon çalıyordu; bundan çok korkuyordum. Arayan Rebecca Ng ise ortam tamamen bozuluyordu, sanki vandalın teki taş atıp bir pencere camını kırmış gibi. Sıcak bir Ağustos sonu ikindisinde Jesse *Bazıları Sıcak Sever*'in (1959) ortasında telefonla konuşmaya gitti; yirmi dakika sonra döndüğünde dalgın ve mutsuzdu. Filmi tekrar başlattım ama Jesse'nin dikkatinin dağıldığının gayet farkındaydım. Gözlerini televizyona sabitlemiş, Rebecca hakkında kaygıyla düşünüyordu.

DVD'yi hışımla çıkardım. "Bak Jesse," dedim, "bu filmlere epey emek harcandı, sevgiyle çekildiler. Tek oturuşta izlenmeleri, sahnelerin birbirini takip etmesi gerek. O yüzden artık bir kural koyuyorum. Şimdiden sonra film izlerken telefonla konuşmak yok. Bu saygısızlık ve boktan bir tavır."

"Tamam," dedi.

"Arayan kim diye numaraya bakmak bile yok, tamam mı?"

"Tamam, tamam."

Telefon tekrar çaldı. Rebecca okuldayken bile Jesse'nin dikkatinin başka yerde olduğunu hissedebiliyordu sanki.

"Aç bari. En azından bu seferlik."

"Yanımda babam var," diye fısıldadı. "Seni ararım." Telefonun kulaklığından sanki içinde küçük bir eşek arısı kısılı kalmış gibi bir vızıltı yükseldi. "Yanımda babam var," diye tekrarladı Jesse.

Telefonu kapadı.

"Neymiş?" dedim.

"Hiç." Sonra o ana kadar nefesini tutmuşçasına, bezgince

soluk vererek "Rebecca konuşmak için en olmayacak zamanları seçiyor hep," dedi. Bir an gözlerinin yaşardığını görür gibi oldum.

"Hangi konuda?"

"İlişkimiz."

Filme devam ettik ama Jesse'nin aklının başka yerde olduğunu hissettim. Başka bir filmi seyrediyordu, o telefon konuşmasına sinirlenen Rebecca'nın kendisine yapacağı kötü şeyleri hayal ediyordu. Televizyonu kapadım. Başının belada olabileceğini düşünüyormuşçasına irkilerek bana baktı.

"Eskiden bir kız arkadaşım vardı," dedim. "İlişkimiz hakkında konuşmaktan başka bir şey yapmazdık. İlişkiyi yaşamak yerine hakkında konuşurduk. Cidden baymaya başlıyor. Rebecca'yı ara. Bu meseleyi hallet."

www.roche.com.tr

ALTINCI BÖLÜM

NEREDEYSE BİR HAFTA SÜREN bir sıcak dalgasından sonra bir sabah hava değişiverdi. Arabaların kaputlarında çiy vardı; gökyüzünde hareket eden bulutlar tuhaf bir şekilde canlı görünüyordu. Sonbahar yarın veya gelecek hafta gelmeyecekti, ama durdurulmaz bir şekilde yoldaydı. Kestirmeden gitmek için Bloor Sokağı'ndaki Manulife binasından geçerken yürüyen merdivenin yanındaki kafede Paul Bouissac'ın tek başına oturduğunu gördüm. Otuz yıl önce bana üniversitede Sürrealizm dersi vermiş olan ve o zamandan beri televizyon kariyerimi biraz aşağılayan bodur, baykuş suratlı bir Fransız'dı. Adam beni seyretmeye tenezzül etmediğini, ama elleri telli bir kâbus olan erkek arkadaşının büyük bir hayranım olduğunu ima ederdi. (Bundan cidden şüpheliydim ya neyse.)

Bouissac tombul, beyaz eliyle beni çağırdı. İtaat edip oturdum. Havadan sudan konuştuk, soruları ben sordum *(comme d'habitude)*, o ise sorularımın naifliğine omuz silkti. Sohbet

tarzımız buydu. Jesse konusu açılınca *("Et vouz, vous tuez la journée comment")* laf kalabalığına başladım, okulu sevmemenin "patolojik sayılmayacağından", hatta belki *"quelque chose d'encourage"* demek gerektiğinden, oğlumun ne televizyon seyrettiğinden, ne de uyuşturucu kullandığından dem vurdum. Çocuklukları mutlu geçen insanların mutlu hayatlar sürdüklerini filan söyledim. Epey konuştum ve sanki bir merdiveni koşarak yeni çıkmışım gibi, tuhaf bir şekilde nefesimin kesildiğini fark ettim. Bouissac elini sallayarak beni susturunca tabiri caizse küçük arabamın kaldırıma kabaca sarsılarak yanaştığını hissettim.

"Savunma moduna geçmişsin," dedi ağır şiveli İngilizcesiyle. (Adam kırk yıldır Toronto'daydı ve hâlâ Charles de Gaulle gibi konuşuyordu.) Bunun doğru olmadığında direttim; açıklanması gerekmeyen şeyleri açıkladım, kendimi yöneltilmemiş suçlamalara karşı savundum.

"Bir öğrenme periyodu vardır. Ondan sonra artık çok geçtir," dedi Bouissac, Fransız entelektüellerinin katlanılmaz özgüveniyle.

Çok mu geçtir? Öğrenmenin bir dile hâkim olmaya benzediğini mi, şiveyi belirli bir yaştan (on iki veya on üç) önce kapmazsan asla düzgün edinemeyeceğini mi söylüyor diye merak ettim. Jesse'yi bir askeri okula mı göndermeliydik?

Şaşkınlıkla verdiğim tepki karşısında ilgisini yitiren (ve bunu belli eden) Bouissac, bir çift yeni fırın eldiveni almaya gitti. O kendini beğenmiş küçük piç, o gece bir grup uluslararası işaretbilimci için bir akşam yemeği partisi düzenliyormuş. Yaptığımız görüşme beni tuhaf bir şekilde incitmişti. Sanki bir şeye ihanet etmiştim; kendimi satmıştım. Savunma moduna

kendim için mi geçmiştim yoksa Jesse için mi? Okul bahçesindeki on yaşında bir çocuk gibi böbürleniyor muydum? Çok mu belli oluyordu? Belki de evet. Ama kimsenin Jesse'ye kötülük yaptığımı düşünmesini istemiyordum, o esrar dumanlı taksiyi kullanması görüntüsü aklımdan çıkmasa da.

Yanımdan hışır hışır geçen üç ergen kız sakız ve soğuk hava kokuyorlardı. Belki de çocuklarımızın üstündeki etkimiz abartılıyor, diye düşündüm. Bir doksan boyundaki bir ergen ev ödevi yapmaya nasıl zorlanır ki? Hayır, annesiyle ben Jesse'yi çoktan kaybetmiştik.

Birden Bouissac'tan beklenmedik bir şekilde nefret ettim ve onun karşısında tuhaf bir şekilde öğrenci gibi davranmamın, bu alıştığım saygı duyma halinin çok değişeceğini hissettim.

Orada, masada otururken bir tükenmez kalem çıkardım ve bir peçeteye üniversiteden tanıdığım ve bir halt olamamış herkesin listesini çıkardım. B., Meksika'da alkol komasından ölmüştü; en iyi çocukluk arkadaşım G. uyuşturucu kullanıp bir adamı suratından pompalı tüfekle vurmuştu; matematikte, sporda, her konuda dahi bir çocuk olan M. artık günlerini bilgisayarına bakarak mastürbasyon yapmakla geçiriyordu, karısı şehir merkezindeki bir avukatlık bürosunda çalışırken. Rahatlatıcı, dramatik bir listeydi. Orada ağabeyim bile vardı, zavallı, zavallı ağabeyim; üniversitedeyken kraldı, oysa şimdi bir pansiyonun köşe odasında kalıyor, hâlâ aldığı eğitimin adaletsizliklerinden yakınıyordu.

Ama ya yanılıyorduysam? Jesse yakın bir zamanda bodrumdan fırlayıp da hayatına çeki düzen vermezse ne olacaktı? Belki de aylaklığı allayıp pullayan saçma sapan bir teori

yüzünden onun bütün hayatını mahvetmesine göz yummuş tum? Yine yağmurlu bir gecede yavaşça ilerleyen bir taksi canlandı zihnimde. Gece vardiyası. Sabaha kadar açık donut çuda herkesin tanıdığı bir adam.

Jesse son bir yılda benden aldığı eğitim sayesinde *herhangi* bir şey öğrenmiş miydi? Değerli herhangi bir bilgi edinmiş miydi? Bir bakalım. Elia Kazan'ı ve Amerikan Karşıtı Ey lemler Komitesi'ni biliyor, ama komünist nedir biliyor mu? *Paris'te Son Tango*'da Vittorio Storaro'nun daireyi aydınlatır ken ışıkları setin içine değil pencerelerin *dışına* koyduğunu biliyor, ama Paris'in yerini biliyor mu? Sofrada yemek bitene kadar çatalı aşağı dönük tutmak gerektiğini, Fransız caber net üzümlerinin California'da yetişenlerden biraz daha ekşi olduklarını biliyor. Başka? Yemek yerken ağzını kapaması ge rektiğini (bazen yapıyor), sabahları dişlerinin yanı sıra dilini de fırçalaması gerektiğini biliyor (yavaş yavaş alışıyor). Sand viç yaptıktan sonra lavabonun kenarındaki ton balığı konser vesi suyunu silmesi gerektiğini biliyor (sayılır).

Ah, ama şunu dinleyin. *Léon*'da (1994) Gary Oldman'ın elin de pompalı tüfekle koridorda psikopatça saldırıya geçmesine bayılıyor. Marlon Brando'nun *İhtiras Tramvayı*'nda masanın üs tündekileri yere düşürmesine bayılıyor: "İşte, kendime yer aç tım. Sana da açayım mı?" *Köpekbalıklarıyla Dans*'a (1994) bayılı yor, sadece başına değil ("Hoşmuş,") sonuna da. "Asıl," diyor, "o kısmında derinleşiyor!" *Yaralı Yüz*'deki (*Scarface,* 1983) Al Pacino'ya bayılıyor. O filmi benim *Muhteşem Gatsby*'deki parti leri sevdiğim kadar seviyor. Pis ve yüzeysel olduklarını bilirsi niz, ama yine de onlara katılmak istersiniz. *Annie Hall*'ü tekrar tekrar seyrediyor. Sabahları boş DVD kutusunu kanepede bu

luyorum. Neredeyse bütün repliklerini ezbere biliyor, alıntılayabiliyor. Aynısı *Hannah ve Kız Kardeşleri* (1986) için de geçerli. Adrian Lyne'ın *Lolita*'sına (1997) bayıldı. Noel'de DVD'sini hediye etmemi istiyor. Bunlara sevinmeli miyim?

Aslında evet.

Ama bir gün, salon penceresinin ardında kar yağarken, *Yaralı Yüz*'ü, Al'ın Miami'ye geldiği sahneyi tekrar izlerken Jesse bana dönüp Florida'nın yerini sordu.

"Ha?"

"Buradan," dedi. "Buradan oraya nasıl gidilir?"

İhtiyatla duraksadıktan sonra (şaka mı yapıyordu?), "Güneydedir," dedim.

"Eglinton tarafında mı yoksa King Sokağı tarafında mı?"

"King Sokağı."

"Ya?"

Her an bir eşek şakasına maruz kalabilecek birinin dikkatli ama saygılı ses tonuyla konuşmaya başladım. Ama şaka yapmıyordu. "King Sokağı'ndan nehre kadar dosdoğru gidersin; nehri geçince Birleşik Devletler başlar." Beni durdurmasını bekliyorum.

"Nehrin karşı tarafı Birleşik Devletler mi yani?" dedi.

"Hı hı." Duraksadım. "Birleşik Devletlerde iki bin iki yüz elli kilometre civarı ilerlersin, Pennyslvania'dan, Carolinalardan, Georgia'dan geçersin," (hâlâ beni durdurmasını bekliyorum), "sonunda denize kadar uzanan parmak şeklinde bir eyalete varırsın. İşte orası Florida'dır."

"Ya." Duraksadı. "Sonra?"

"Florida'dan sonra mı?"

"Hı hı."

"Şey, düşüneyim. Parmağın ucuna kadar gidince karşına yine deniz çıkar; denizde yüz elli kilometre kadar ilerleyince de Küba'ya varırsın. Küba'yı hatırladın mı? Hani orada Rebecca hakkında uzun uzun sohbet etmiştik."

"Harika bir sohbetti."

"Devam ediyorum," dedim. "Küba'yı geçince, ama epey geçince Güney Amerika'ya varırsın."

"Orası bir ülke mi?"

Yine duraksadım. "Hayır, bir kıta. Devam edersin, binlerce kilometre kat edersin, ormanlardan ve şehirlerden, şehirlerden ve ormanlardan geçip Arjantin'in sonuna ulaşırsın."

Gözleri dalgınlaştı. Zihninde çok canlı bir görüntü canlanmıştı, ama neyin görüntüsüydü Tanrı bilir.

"Orası dünyanın sonu mu?" diye sordu.

"Öyle denebilir."

Bu yaptığım doğru mu?

Maggie'nin sokağına bahar gelmişti. Ağaçlar, uçlarında tırnak gibi goncalar bitmiş dallarını göğe uzatıyorlardı sanki. Şatafatlı sanat filmlerinden birini seyrettirirken çok tuhaf bir şey, tam da filmin vermeye çalıştığı dersin bir örneği gerçekleşti. Yandaki evin satışa çıkarıldığını öğrenmemle başladı. Eleanor değil -onun evini terk etmesi ancak alnı bir İngiliz bayrağıyla örtülmüş cesedinin çıkarılmasıyla mümkündü-, diğer taraftaki çift, yılan gibi incecik güneş gözlüklü kadınla kel kocası evlerini satıyorlardı.

O hafta Jesse'ye İtalyan klasiği *Bisiklet Hırsızları*'nı (1948)

seyrettirmeyi seçmem tamamen tesadüftü. Ondan daha acıklı bir öykü düşünemiyorum. İşsiz bir adamın bir işte çalışmak için bir bisiklete ihtiyacı vardır ve bin bir güçlükle bir tane bulur; tavırları tamamen değişir, cinsel özgüveni geri döner. Ama bisiklet ertesi gün çalınır. Adam perişan olur. Aktör Lamberto Maggiorani yıkılmış bir çocuğun aciz yüzüne sahiptir. Ne yapacaktır? Bisiklet yoksa iş de yoktur. Oğluyla birlikte şehirde koşturarak kayıp bisikletini aramasını seyretmek neredeyse dayanılmayacak kadar üzücüdür. Sonunda korunmasız bir bisiklet görür ve çalar. Bir başka deyişle, kendi yaşadığı acıyı bir başkasına yaşatmayı seçer. Mazereti bunu ailesinin iyiliği için yaptığıdır, diğer adam gibi değildir; buradaki kıssadan hisse şudur ki, diye açıkladım, bazen ahlaki duruşumuzu, doğru ve yanlış anlayışımızı o anki ihtiyaçlarımıza göre belirleriz. Bu fikri ilginç bulan Jesse kafa sallayıp onayladı. Kendi hayatının olaylarını gözden geçirip bir benzerlik aradığını görebiliyordum.

Ama bisiklet hırsızı yakalanır; hem de kalabalığın içinde. Sanki onun apar topar götürülüşünü bütün mahalle seyreder, yüzünde hiçbirimizin kendi çocuklarımızda görmek istemeyeceğimiz bir ifade bulunan oğlu dahil.

O filmi seyrettiğimiz gün veya belki de birkaç gün sonra, hatırlamıyorum, yandaki eve gelip gidenler oldu; sıska, fare suratlı bir herifin ara geçitte, yeni çöp kutularının arasında dolandığını gördüm. Sonra bir sabah, şehir epey gri görünürken, sanki bir deniz geri çekilmişçesine sokaklarda su birikintileri kalmışken (insan kaldırım kenarlarındaki oluklarda can çekişen balıklar görmeyi bekliyordu neredeyse), bir Satılık tabelası belirdi.

Şeker fabrikasındaki bekâr loftumu satıp da (bedeli epey artmıştı) oğlumla ve sevgili eski karımla birlikte yandaki eve yerleşsem mi diye, başlangıçta öylesine, sonra giderek artan bir şevkle düşünmeye başladım. Düşündükçe bir an önce yapma isteğim artıyordu. Birkaç gün sonra bu mesele çok önemli gelmeye başladı. Hatta peşinatı verince elimde biraz para bile kalır, diye düşündüm. Böyle bir şey yapacağımı önceden hiç düşünmemiştim, ama aklıma gelen en kötü fikir değildi. Belki de o ikisine yakın yaşamak şans getirirdi. Bir ikindi sonu, güneş gözlüklü seksi komşum küçük, kullanışlı arabasını köşeye park edip elinde evrak çantasıyla merdivenden koşarak çıktı.

"Duyduğuma göre evini satıyormuşsun," dedim.

"Evet," diye yanıtladı, hiç duraksamadan anahtarı kilide sokarak.

"Bir göz atmamın sakıncası var mı?"

Fare suratlı emlakçının onu bunu yapmaması için uyardığı belliydi. Ama kadın iyi bir insandı ve olur dedi.

Ufak tefek bir erkeğe göre bir daireydi, tam bir Fransız eviydi, ama temiz ve iç açıcıydı, bodrumun içleri bile (oysa Maggie'nin bodrumunda çamaşır makinesini geçtiniz mi krokodillerin saldırısına uğrayacağınızdan korkmaya başlıyordunuz). Dar koridorlar, dar merdiven, titizce boyanmış yatak odaları, ayrıntılı kenar süslemeleri ve merak uyandıran bir banyo ecza dolabı... gerçi kadının pürüzsüz cildine ve canlı, kararlı görünüşüne bakılırsa kullanılmaya değer hapları yoktu.

"Ne kadar?" diye sordum.

Bir rakam söyledi. Fahişti elbette, ama şeker fabrikasındaki

loftumun değeri de aynı şekilde epey artmıştı; genç girişimcilerin iç bulandırıcı başarı öyküleri (cep telefonları, traş makineleri) sayesinde "şimdi moda olduğu" söylenmişti. Kazananlara, âlemcilere göre bir yerdi. Kısacası puştlara göreydi.

Durumumu açıkladım: ergen oğlumla eski karıma yakın oturmayı çok istiyordum. Bunu duyunca şaşırdı. Evlerini satma konusunda bana öncelik tanımalarını rica ettim. Olur, dedi. Kocasıyla konuşacağını söyledi.

Evimiz epey hareketlendi. Bankaları ve lofttaki Maggie'yi aradım (duyunca sevinçten ağlamaklı oldu), sıska komşumla tekrar konuştum. İşler yolunda gibiydi.

Ama sonra nedense sıska komşumla yumurta kafalı kocası bize öncelik tanımamaya karar verdiler. Adam bir akşam bana soğuk bir edayla, evi önce iki kişiye göstereceklerini, sonra istersek teklif yapabileceğimizi söyledi. Başka herkesle birlikte. Bu iyi bir haber değildi. Greektown da moda olmaya başlamıştı; fiyatlar ürkütücüydü. Evlerin fiyatları istenenin iki yüz bin dolar üstüne kadar çıkabiliyordu.

"Evi gezdirme günü"nden bir iki gün önce Jesse'yi bir kenara çektim. Ona birkaç arkadaşını birlikte bir ikindi geçirmek için sundurmada toplamasını istedim. Biralarla sigaralar bendendi. Öğleden sonra tam 2'de buluşacaktık.

Manzarayı tahmin edersiniz. Yandaki evin taliplileri merdivenden çıkarken yan sundurmada içki içen, sigara tüttüren, bereli, güneş gözlüklü, soluk benizli yarım düzine "hödüğün" yanından geçiyorlardı. Bir metre ötedeki yeni komşularının. Bazıları arabalarını durdurup ortama hayretle göz attıktan sonra basıp gidiyorlardı.

Bir saat kadar sonra fare suratlı emlakçı gelip çocuklara ev

sahibinin evde olup olmadığını sordu. Ben salonda gizleniyor, televizyon seyretmeye çalışıyordum; iç organlarım sanki içimde bir alarm çalıyormuşçasına titriyordu. "Hayır, hayır," diye fısıldadım Jesse'ye, "evde yok de."

Dörtte evin gezdirilmesi işi sona erdi. Yirmi dakika sonra, ben mahalledeki Yunan restoranında bir içki içip sakinleşmek için ön merdivenden gizlice inerken emlakçı belirdi. Küçük, kemikli bir suratı vardı; sanki sevimsiz yargıları yüzünden büzülmüş cildinin parlaklığı iticiydi. "Sundurmadaki beylerin epey sorun çıkardığını" söyledi. Konuyu değiştirmeye çalıştım; ona emlak piyasası, mahalle hakkında sorular sordum neşeyle; bir ev alacağımı, belki kendisinden bizzat faydalanabileceğimi söyledim. Ha, ha, ha diye korsan gibi güldüm. İstifini bozmadı. Sundurmadakilerin küfürlü konuşmaları yüzünden bazı müşterilerin kaçtığını söyledi gülümsemeden. Mümkün değil, dedim kraliçemi savunurcasına.

Ertesi gün, yani Pazar günü de ev gezdirildi. İnce ince yağmur yağıyordu, gökyüzü açık griydi, parkta alçaktan martılar uçuyordu, bazıları gargara yaparcasına başlarını geriye atıp gagalarını açarak yürüyorlardı. Epey çekimser olsam da stratejimde direttim. Yine bira, yine sigaralar, yine iki büklüm oturup etrafa bakınan hödükler. Evde kalmayı gözüm yemediğinden işim olduğu bahanesiyle bisikletime atlayıp köprüden geçtim. Geri döndüğümde saat dördü geçiyordu. Yağmur dinmişti. Tam sık sık gittiğimiz Yunan restoranının önünden geçerken Jesse'nin kaldırımda bana doğru yürüdüğünü gördüm. Gülümsüyordu ama ihtiyatlı, neredeyse himayeci bir edayla.

"Küçük bir sorun yaşadık," dedi. Evin gezdirilmeye başlan-

masından birkaç dakika sonra kel adam çimenlikten öfkeyle geçip -bu sefer güneş gözlüğü takan oymuş- kapıyı yumruklarıyla çalmış. O hödükler kendisine bakarken, benimle görüşmeyi talep etmiş.

Benimle mi?

"Evde yok," demiş Jesse, adama.

"Onun ne yaptığını biliyorum," diye bağırmış Keltoş. *"Satışa çomak sokmaya çalışıyor."*

Satışa çomak sokmaya mı? Ağır laftı. Üstelik haklıydı da. Birden mide bulandırıcı bir utanca kapıldım; daha da kötüsü, başımın büyük dertte olduğunu hissettim, sanki bir ergendim de evde yangın çıkarmıştım. Sanki ehliyetim yokken babamın arabasını alıp kaza yapmıştım. Ayrıca Jesse'nin beni başından beri haksız bulduğunu hissettim rahatsız edici bir şekilde. Üstelik onu suç ortağım yapmıştım. Örnek bir babaydım doğrusu. Krizlerle başa çıkmayı iyi beceriyordum. İstediğimi elde etmeyi. Sen Jesse'yi bana bırak Maggie, bak nasıl adam ediyorum.

"Herkesi eve soktum," dedi.

"Geri dönmek güvenli mi?"

"Bence biraz bekle. Adam çok sinirli."

Birkaç gün sonra bir arkadaşımdan beni tanımıyormuş gibi yaparak evi benim için satın almasını istedim. Ama bunu anlamış olmalılar; arkadaşımla doğru dürüst ilgilenmediler bile. Planlarım, aptalca ve ahlaksızca bir kumpasa bir grup çocuğu alet etmem boşa gitmişti. Çiçekçi dükkânları olan bir gey çift evi yaklaşık yarım milyon dolara satın aldı.

Jesse bu olayı hayatının sonuna kadar hatırlayacak mıydı? Ertesi gün onu bir kenara çektim. "Yaptığım çok büyük bir

hataydı," dedim.

"Ailenle komşu olmak istemende bir terslik yok," dedi. Ama onu susturdum.

"Ben *kendi* evimi satmaya çalışırken biri bana aynısını yapsa evine makineli tüfekle giderdim," dedim.

"Yine de doğru davrandığım düşünüyorum," dedi ısrarla.

Fikrini değiştirmek güçtü. "*Bisiklet Hırsızları*'ndaki adamdan farkım yok," dedim. "Bir şeyi yapmam gerekiyorsa bir kılıf uyduruveriyorum."

"Ama ya *gerçekten* doğru davrandıysan?" diye karşılık verdi.

Daha sonra, bir filmin ardından sigara içmek için dışarı çıktığımızda, Keltoş'la karısının etrafta olmadıklarına emin olmak için sağa sola kaçamak bakışlar fırlattığımı fark ettim.

"Sonucu görüyor musun?" dedim. "Artık ne zaman sundurmaya çıksam o herif ortalıkta mı diye bakınmam gerekecek. İşte bedel bu. Gerçek bedel bu."

YEDİNCİ BÖLÜM

SEYRETMEMİZ İÇİN BAZI "Hareketsizlik" filmleri seçtim. Bunlar, sırf kımıldamamakla nasıl ilgi odağı bir aktör olabileceğinizi gösteren filmlerdi. *Kahraman Şerif*'le (1952) başladım elbette. Filmlerde sanki her şey tesadüfen yerine oturur bazen. Doğru senaryo, doğru yönetmen, doğru oyuncular. *Kazablanka* (1942) bir örnektir, *Baba* (1972) ise başka bir örnek; *Kahraman Şerif* de bu filmlerden biridir. Bir şerif, Gary Cooper, yeni karısıyla kasabadan ayrılırken çok kötü bir adamın hapisten yeni çıktığını ve kendisini oraya yollayan adamı bulmak için üç arkadaşıyla birlikte gelmekte olduğunu öğrenir. Öğlen treniyle geleceklerdir. Cooper kasabada sağa sola koşturup yardım arar; herkesin hayır demek için geçerli bir sebebi vardır. Sonunda boş bir sokakta, dört tane silahlı adamla tek başına karşı karşıya kalır.

Filmin çekildiği dönemde kovboy filmleri genellikle renkliydiler ve çoğunda granit çeneli, ahlak timsali, insandan çok çizgi film karakterine benzeyen kahramanlar bulunuyordu.

Kahraman Şerif ise siyah beyaz çekilmişti, ne güzel günbatımlarını içeriyordu ne de muhteşem sıradağları; berbat görünen küçük bir kasaba sergileniyordu o kadar. Öykünün merkezinde de bir sıra dışılık vardı: incinmekten korkan ve bunu belli eden bir adam.

Jesse'ye filmin ellilerin başında çekildiğini, o sıralar Hollywood'da süregelen cadı avıyla film arasında bir paralellik kurulabileceğini anımsattım. Solcu olduklarından şüphelenilen insanlar bir gecede arkadaşsız kalıyorlardı.

Şimdi inanması güç ama *Kahraman Şerif* çekildiğinde yerden yere vuruldu. Amerikan karşıtı olduğu söylendi. Öykünün sonunda kasabalılardan umudu keserek çekip giden bir sözde kahramanla ilgili olduğu söylendi. Filmin senaristi Carl Foreman, İngiltere'ye göçmek zorunda kaldı; damgalanmıştı ve kimse ona iş vermiyordu. Korkak ve düşüncesiz delikanlıyı oynayan Lloyd Bridges iki sene iş bulamadı: "Amerikan karşıtı" yaftası yedi.

Filmde muhteşem, sanatsal şeyler bulunduğunu söyledim. Filmdeki boş tren raylarının nasıl gösterildiğine bakın. Onları defalarca görürüz. Bir tehlike hissi uyandırmanın sözsüz, olaysız bir yoludur bu. O rayları her görüşümüzde kötülüğün o taraftan geleceğini anımsarız. Aynısı saatler için de geçerlidir: tik, tik, tik, tik. Hatta öğlen yaklaştıkça yavaşlarlar.

Bir de Gary Cooper vardır. Onunla birlikte çalışan aktörler sahnelerde çok az şey yapmasına şaşırırlardı genellikle. Neredeyse hiç aktörlük yapmazdı, neredeyse hiçbir şey yapmazdı sanki. Ama sahnedeki performansı herkesi geri plana iter. Aktörler onun yanındayken performanslarının silikleştiğini görürler.

"Onun sahnelerinde gözlerinin nereye baktığına dikkat et," dedim Jesse'ye. "Kendini aktör olarak hayal et ve *onunla* rekabet etmeye çalıştığını düşün."

Biraz da eğlenmek için ona *Gizli İlişkileri* (1990) seyrettirdim. Richard Gere ahlaksız bir polis rolündedir. Dengesiz bir polis (William Baldwin) tanıklık etmeye çağrıldığında, Gere'in kötü adam rolünü ne kadar iyi oynayabildiğini, başrol oyuncusundan daha iyi olduğunu görürürüz. O küçük gözleriyle, Iago'nun LAPD* (* Los Angeles Polis Teşkilatı) versiyonudur. Gere'in dinginliği -ve bunun sergilediği ahlaki özgüven- hipnotik bir şekilde çekicidir. Bu karakterin eski karısından bile vazgeçmediğini anlarsınız. Ayrıca kendini tehdit altında hissettiğinde *herhangi* bir şeyi yapabileceğini. Jesse'ye Gere'in sakince, hatta eğlenerek söylediği sadece birkaç cümleyle, kendisini soruşturmakla görevlendirilmiş polisin (Andy Garcia) cinsel korkularını yüzeye çıkardığı sahneye dikkat etmesini söyledim.

"Havalı ve yakışıklı görünüşüne ve sohbet programı tarzı felsefi laflarına aldanma," dedim. "Richard Gere gerçek bir oyuncu."

Sırada Cronenberg'in *Ölüm Bölgesi* (1983) adlı filmi vardı. Christopher Walken yalnız bir medyum rolündedir: yürek paralayıcıdır; tam bir hareketsizlik prensidir. Sonra *Baba II*'yi (1974) seyrettik. "Koca Al" Pacino hakkında ne söylenebilir? Bir mağaranın girişinde duran bir murana gibidir. Pacino'nun bir kumarhane lisansı için verdiği ikinci ve daha düşük teklifinin önemini anlayamayan senatörün bulunduğu muhteşem sahneye dikkat edin.

Bullitt'i (*Gangsterin Kaderi*, 1968) izlettim; neredeyse kırk yıl önce çekilmesine karşın hâlâ etkileyicidir; mavi gözlü Steve

McQueen o filmde en yakışıklı halindedir. McQueen çok az şey yapmanın önemini anlamış bir aktördü; büyük başrol oyuncularının hoş sakinliğiyle dinler. Bodrumdan, McQueen'in oynadığı üç film çekmiş olan geveze Kanadalı yönetmen Norman Jewison'la yapılmış eski bir röportajı bulup çıkardım.

"Steve sahneye çıkıp bir sandalyeye oturarak sizi eğlendirecek tarzda bir aktör değildi," demişti Jewison. "O bir *film* aktörüydü. Kamerayı severdi, kamera da onu. Hep gerçekti ve bunun bir sebebi hep kendini oynamasıydı. Bir repliğini çıkarsanız umursamazdı bile. Kamera onda odaklandığı sürece mutluydu çünkü sinemanın görselliğinin farkındaydı."

McQueen zor bir hayat sürmüştü. Suç işlemiş çocukların kaldığı bir ıslahevinde iki sene geçirmişti. Bir süre bahriyeli olduktan sonra New York'a gidip aktörlük dersleri almıştı. Bir başka deyişle, diye açıkladım Jesse'ye, drama kulübü başkanı tarzı sanatsal bir adam değildi. Yetenek bazen beklenmedik yerlerden çıkar, dedim.

Alain Delon'un oynadığı *Kiralık Katil*'i (*Le Samourai,* 1967), Lauren Bacall'ın oynadığı *Derin Uyku*'yu (1946) ve elbette muhteşem Clint Eastwood'un oynadığı (biraz daha sakin dursa ölü derdiniz) *Bir Avuç Dolar*'ı (1964) izledik. Clint'in üstünde epey durulabilir. Onda sevdiğim beş şeyi saymakla başlayayım.

1. *Bir Avuç Dolar*'da tabut imalatçısına dört parmağını kaldırıp "Pardon, yanılmışım. Dört tabut," demesine bayılıyorum.
2. 1993'te Londra'daki Ulusal Film Tiyatrosu'nda Prens Charles'ın yanında durduğunda *asıl* prensin kim olduğunu herkesin anlamış olmasına -ki bunu

dile getiren İngiliz eleştirmen David Thomson'dı-bayılıyorum.

3. Clint'in film çekerken asla "Motor" dememesine bayılıyorum. Usulca, hafifçe "Hazırsanız başlayalım," der.
4. Clint'in *Affedilmeyen*'de (1992) atından düşmesini izlemeye bayılıyorum.
5. Clint'in Kirli Harry rolünde bir San Francisco sokağında bir elinde tabanca, diğer elinde bir sosisli sandviçle yürümesine bayılıyorum.

Jesse'ye *Sonsuz Ölüm*'ün (1969) ve daha sonra Eastwood'un *Mutlak Güç*'ünün (1997) senaryolarını yazan William Goldman'le bir keresinde kısa bir yürüyüş sırasında yaptığım bir sohbeti anlatıyorum. Goldman, Eastwood'a tapardı. "Clint en iyisiydi," demişti bana. "Egoların egemenliğindeki bir dünyada mükemmel bir profesyoneldi. Eastwood'un setinde," demişti, "işe gelirsiniz, işinizi yaparsınız, eve gidersiniz; genellikle eve erken gidersiniz çünkü golf oynamak ister. Öğle yemeğini de herkesle birlikte kafeteryada yer."

Bir Avuç Dolar'ın senaryosu Clint'e teklif edilmeden önce epeydir ortalıktaydı. Charles Bronson reddetmiş, onun hayatında gördüğü en kötü senaryo olduğunu söylemişti. James Coburn da reddetmişti, çünkü film İtalya'da çekilecekti ve İtalyan yönetmenler hakkında kötü şeyler duymuştu. Clint filmde oynamayı on beş bin dolar karşılığında kabul etmiş, ama -Jesse'ye bunu vurguladım- senaryoyu kısaltmakta diretmiş, oynayacağı karakterin daha az konuşmasının daha ilginç olacağını düşünmüştü.

"Bunu istemesinin sebebini tahmin edebilir misin?" dedim.

"Tabii. Konuşmayan bir adamla ilgili kafanda bir sürü şey kurabilirsin," dedi Jesse. "Ağzını açtığı anda gözünde birkaç beden küçülür."

"Kesinlikle."

Birkaç saniyelik dalgınlıktan sonra ekledi: "Gerçek hayatta öyle olmak hoş olurdu."

"Ha?"

"Çok konuşmamak. Daha gizemli olmak. Kızlar bundan hoşlanıyor."

"Hoşlanan da vardır, hoşlanmayan da," dedim. "Sen konuşkan birisin. Kadınlar konuşkanları da severler."

Eastwood filmin tamamlanmış halini üç sene sonra izlemişti. O sıralar artık filmi epey unutmuştu. Özel bir gösterim odasına birkaç arkadaşını çağırmış ve "Bu cidden boktan bir şeydir herhalde, ama bir göz atalım," demişti.

Birkaç dakika sonra arkadaşlarından biri "Ah, Clint, bu gayet iyi bir film," dedi. *Bir Avuç Dolar,* o sıralar artık yaşlı film yıldızları için bir nevi huzurevi haline gelmiş olan westerni canlandırmıştı.

Filmden sonra Jesse'den *Devlerin Aşkı*'ndaki James Dean'in ip sahnesini tekrar izlememizi rica ettim. Dean, onunla anlaşmaya çalışan kurnaz iş adamlarıyla çevrilidir; Rock Hudson masaya bin iki yüz dolar koyup "Bu kadar parayla ne yapacaksın Jed?" der. Herkes hareket etmekte, konuşmaktadır, Dean hariç; Dean öylece oturur. "Bu sahnenin yıldızı kim?" diye sordum. "Filmin yıldızı kim?"

Televizyon dünyasına bile girdim, *Miami Vice*'da (1984-1989) siyah takım elbiseli polis şefini oynayan Edward James

Olmos'tan bahsettim. "Gerçekçi olmayan, salak bir dizidir, ama Olmos'a dikkat et, adam sanki sihirbaz. Kımıldamaması, bir sırrı bildiğini gösteriyor sanki."

"Hangi sırrı?"

"Hareketsizliğin illüzyonu budur işte. Sır *yoktur*. Sadece sır sahibiymiş gibi görünmek vardır," dedim. Bir şarap eleştirmeni gibi konuşmaya başlamıştım.

DVD'yi çıkardım.

"Dizinin geri kalanını izlemek isterim," dedi Jesse. "Olur mu?"

Böylece sokağın karşı tarafında inşaatçılar apartmanın (her geçen gün büyüyordu) ikinci katında çekiç, testere, pürmüz kullanırlarken, Jesse'yle ben *Miami Vice*'ın üç bölümünü peş peşe izledik. Bir ara komşumuz Eleanor pencerenin ardından gürültülü adımlarla geçerken içeri göz attı. İkimizin gün be gün televizyon seyretmemiz hakkında ne düşündüğünü merak ettim. Salakça bir dürtüye kapıldım, kadının peşinden koşup televizyon değil *film* seyrettiğimizi söylemek istedim. Bugünlerde Jesse'yle ilgili konularda bazen sevimsiz bir açıklama telaşına kapıldığımı fark ettim.

Salonda durduğum yerden, Rebecca Ng'nin otoparkın köşesinden saptığını görebiliyordum. Beyaz kot pantolon, beyaz kot ceket, açık yeşil tişört, uzun simsiyah saç. Kilise duvarının dibindeki inşaat işçileri birbirlerine işaret çaktılar ve Rebecca geçerken ona baktılar. Gri güvercinler havalanıp yumruk şeklinde batıya uçtular.

Yeni Alman Sineması'na geçmiştim. O gün Werner Herzog'un *Aguirre, Tanrı'nın Gazabı*'nı (1972) izliyorduk ve Jesse'yi *conquistadorun** kan lekeli kaya sahnesine hazırlamak niyetindeydim; bazen filmi başlatmadan yarım saat önce araştırma yapıyordum. Jesse dışarıdaydı. Akşamdan kalmaydı. Söylemese de yukarı çıktığında ondan içki kokusu almıştım. Arkadaşlarından biri, Morgan dün gece hapishaneden çıkmıştı (darptan otuz gün yatmıştı) ve uğramıştı. Onu sabahın dördünde kibarca kovup Jesse'yi yatağa göndermiştim.

Durumumuz hassastı ve bazen kaosla düzensizliği ve sorumsuzluğu bir kırbaçla bir sandalye kullanarak uzak tuttuğumu hissediyordum. Sanki evin etrafında bir orman bitiyordu, dallarıyla asmalarını her an pencerelerden, kapının altından, bodrumdan içeri sokacakmış gibi görünen bir orman. Jesse okulu bırakalı bir yıldan fazla oluyordu, on yedi yaşına basmıştı ve henüz "adam olacağına" dair bir belirti yoktu.

Yine de film kulübümüz vardı. Buzdolabındaki sarı kartlar, izlenen her filmin üzerine çekilen çizgi, bana en azından bir şeylerin gerçekleştiği konusunda güvence veriyordu. Kendimi kandırmıyordum. Jesse'ye sistematik bir sinema eğitimi vermediğimin farkındaydım. Mesele bu değildi zaten. Film seyredeceğimize aletsiz dalış veya pul koleksiyonu filan da yapabilirdik. Filmler hem birlikte yüzlerce saat geçirmemizi, hem de çeşitli konularda... Rebecca, Zoloft, diş ipi, Vietnam, iktidarsızlık, sigara gibi konularda sohbet etmemizi sağlıyorlardı o kadar.

* 16. yüzyılda Peru'daki İnka topraklarını işgal edip yağmalayan İspanyol fatihlerden biri olan Lope de Aguirre.

Jesse bazen röportaj yaptığım insanlar hakkında soru soruyordu: George Harrison nasıl bir insandı? (İyi bir insan, ama Liverpool aksanını duyduğunuzda tepinerek "Sen Beatles'taydın. *Bir sürü* kızla yatmış olmalısın!" diye haykırmamak epey güçtü.) Peki ya Ziggy Marley (Bob'un oğlu; somurtkan puştun teki); Harvey Keitel (iyi aktör ama beyinsiz); Richard Gere (insanların onu akıllı olduğu için değil sırf film yıldızı diye dinlediklerini hâlâ anlayamamış klasik bir sözde entelektüel aktör); Jodie Foster (Fort Knox'a zorla girmeye çalışmak gibi bir şey); Dennis Hooper (ağzı bozuk, komik, harika bir insan); Vanessa Redgrave (sıcak, sütun gibi, Kraliçe edalı); İngiliz yönetmen Stephen Frears (traş losyonunu abartan İngilizlerden. Kadınların başlarını bu heriflerin kucaklarına koyamamalarına şaşmamalı); Yoko Ono (son "projesinin" hedefi sorulunca "Bu soruyu Bruce Springsteen'e sorar mıydın?" diye karşılık veren savunmacı, ukala, sıkıcı biri); Robert Altman (konuşkan, okumuş, rahat biri; aktörlerin üç kuruş para için onunla çalışmalarına şaşmamalı); Amerikalı yönetmen Oliver Stone (gayet maskülen bir adam, yazdığı senaryolardan anlaşılmayacak kadar zeki: "*Savaş ve Barış* mı? Tanrım, bu ne biçim soru? Saat daha sabahın onu!")?

Altmışlı yıllardan konuşuyorduk, Beatles'tan (fazlasıyla sık, ama Jesse bana anlayış gösteriyordu), içkiyi ağzınla içmemekten, içkiyi ağzınla içmekten; sonra Rebecca'dan biraz daha bahsediyorduk ("Beni terk eder mi sence?"), Adolf Hitler'den, Dachau'dan, Richard Nixon'dan, sadakatsizlikten, Truman Capote'den, Mojave Çölü'nden, Suge Knight'tan, lezbiyenlerden, kokainden, eroin modasından, Backstreet Boys'tan (bu konuyu ben açmıyordum), dövmelerden,

Johnny Carson'dan, Tupac'tan (o açıyordu), alaycılıktan, vücut geliştirmeden, penis boyundan, Fransız aktörlerden ve e. e. cummings'ten. Acayip eğleniyorduk! Bir iş bulmayı beklerken hayatı kaçırmıyordum kesinlikle. Hayat yanıbaşımdaydı, hasır koltuktaydı. Çok iyi zaman geçiriyordum... ama bunun bir sonu olacağını az çok anlıyordum.

Bugünlerde Maggie'nin evine akşam yemeğine misafir olarak gittiğimde duygulanarak sundurmada duraksıyorum. Jesse'yle benim akşamleyin buraya birer bardak kahve alıp geleceğimizi biliyorum, ama film kulübündeki gibi olmayacak. Tuhaf bir şekilde, Maggie'nin evinin geri kalanında, mutfakta, yatak odasında, salonda ve banyoda benden hiç iz kalmadı. Orada geçirdiğim zamanın bir rezonansını, bir yankısını hissetmiyorum. Sundurma hariç.

Neyse, nerede kalmıştım? Ha evet, o güzel bahar ikindisinde Rebecca'nın ziyaretinden bahsediyordum.

Merdivenden hafif adımlarla çıktı; Jesse ayağa kalkmadı. Konuştular; Rebecca'nın elleri ceket ceplerindeydi, yüzünde sevimsiz bir laf işittiğini düşünen ama emin olamayan bir hostesin ifadesi vardı. Kibar ama tedbirli bir gülümseyiş. Tuhaf bir şeyler oluyordu. Uzaktaki inşaat işçilerinden birinin bir merdiveni yan tarafından tutarak hareketsiz durduğu, bu tarafa baktığı görülüyordu.

Kapının açıldığını işittim ve içeri girdiler. "Selam David," dedi Rebecca. Neşeliydi, enerjikti. Veya en azından öyle görünmek istiyordu. "Bugün nasılsın?" dedi. Yine gafil avlandım. "Nasıl mıyım? Şey, bir düşüneyim. İyiyim sanki. Okul nasıl gidiyor?"

"Kısa bir tatildeyiz, o yüzden Gap'ta çalışıyorum."

"Bu gidişle dünyanın hâkimi olacaksın Rebecca."

"Kendi paramı kazanmayı seviyorum o kadar," dedi. (Kinaye mi yapıyordu?) Jesse onun arkasında bekliyordu.

"Seni tekrar görmek güzel Rebecca."

"Seni de David," dedi. Asla Bay Gilmour demiyordu.

Aşağı indiler.

İkinci kata çıktım. Bilgisayarı açıp mesaj gelmiş mi diye o gün üçüncü kez baktım. Maggie dünyadaki hâlâ çevirmeli internet bağlantısı kullanan son insanlardan biriydi, dolayısıyla bağlantı kurulmadan önce hep beklemek gerekiyordu ve cızırtılar, iniltiler ve çığlıklar duyuluyordu.

İnternetten sabah gazetesini okudum. Arka pencereden bakınca komşumuz Eleanor'un arka bahçesini çapayla eşelediğini gördüm; yeni ekim sezonuna hazırlık yapıyordu. Kiraz ağacı çiçek açmıştı. Biraz sonra merdivenin başına gittim. Bodrumdan gelen mırıltılar duydum. Rebecca hızlı konuşuyordu; Jesse'nin sesiyse tuhaf bir şekilde cansızdı, fazla tonlamasızdı, sanki göğsünden konuşmaya çalışıyordu. Ezbere konuşur gibiydi.

Sonra sessizlik ve ardından iki çift ayağın sesleri geldi. Konuşmadılar. Ön kapı dikkatle açılıp kapandı, sanki birisi beni rahatsız etmek istemiyormuş gibi. Aşağı inince Jesse'yi gördüm. Öne eğilmişti, yüzü ciddiydi. Rebecca'nın uzakta, küçücük kalmış bir halde, otoparkın diğer ucuna doğru ilerlediğini gördüm. İnşaat işçileri ona bakıyorlardı.

Oturunca koltuk gıcırdadı. Bir an öylece oturduk. Sonra "Hayrola?" dedim.

Jesse gözlerini elleriyle gizleyerek bana döndü. Ağlayıp ağlamadığını merak ettim. "Ayrıldık."

Bundan korkuyordum. Lüks bir dairesi ve arabası olan yeni bir adam, bir borsacı, genç bir avukat. Rebecca'nın kariyer hedeflerine daha uygun birisi.

"Ne söyledi?" dedim.

"Bensiz yaşayamayacağını söyledi."

Bir an yanlış duyduğumu sandım. "Ne?"

Tekrarladı.

"Sen mi Rebecca'yı *terk ettin?*"

Başıyla onayladı.

"Neden?"

"Sürekli buraya gelip ilişkimiz hakkında konuşmasından bıktım galiba."

Ona, soluk benzine, şeffaf gözlerine uzun uzun baktım. Bir an sonra "Bunu sormak istemezdim ama mecburum," dedim. "Bugün akşamdan kalma mısın?"

"Biraz ama alakası yok."

"Tanrım."

"Cidden alakası yok baba."

İhtiyatla konuşmaya başladım. "Hayatta şunu öğrendim Jesse: alkol aldıysan hayatınla ilgili bir karar vermek asla iyi bir fikir değildir." Konuşmak için ağzını açtı. "Alkolün *doğrudan* ilgisi olmasa bile. Mesela akşamdan kalmaysan bile."

Uzaklara baktı.

"Bu yaptığını telafi etme şansın var mı?" dedim.

"İstemiyorum." İnşaat işçilerini fark etti. Sanki onları görmek içinde bir şeyi pekiştirdi.

"Pekâlâ," dedim, "sana bir şey söyleyeceğim, ondan sonra istediğini yapabilirsin, tamam mı?"

"Tamam."

"Bir kadını terk edince, önemsemeyeceğini sandığın şeyler olur. Olunca da aslında gayet önemsediğini fark edersin."

"Başka erkeklerle çıkması gibi mi?"

"Bu konuda zalimlik etmek istemiyorum, ama birisiyle ayrılırken bazı faktörleri göz önünde bulundurman gerek," dedim. "Bunlardan biri, genellikle *en önemlisi*, o kişinin başka insanlarla birlikte olacağıdır. Bu gayet nahoş bir deneyim olabilir inan."

"Nahoş ne demek?"

"Tatsız. Senin durumunda, dehşet verici."

"Rebecca'nın başka bir erkek arkadaş bulacağını biliyorum, kast ettiğin buysa."

"Sahi mi? Bunu *cidden* düşündün mü peki?"

"Hı hı."

"Sana bir şey anlatabilir miyim? İzninle?"

"Hayır, hayır." Dikkati dağılmış gibiydi. Tanrım, diye düşündüm. Bu daha başlangıç. "Üniversitedeyken bir arkadaşım vardı," diye söze başladım. "Aslında onu tanırsın. Batı Yakası'nda oturuyor. Arthur Cramner."

"Arthur'u severim."

"Eh, Arthur'un seveni çoktur. Problemin bir kısmı buydu. Çok eskiden bir kız arkadaşım vardı, senin şimdiki halinden birkaç yaş daha büyüktüm sanırım. İsmi Sally Buckman'di. Bir gün Arthur'a -ki en iyi arkadaşımdı- Sally'den ayrılmayı düşündüğümü söyledim. 'Hadi ya?' dedi. Ondan hoşlanıyordu. Onu seksi buluyordu. Sally sahiden seksiydi.

"Dedim ki: 'Sonrasında, anlarsın ya, Sally ile *görüşmek* istersen benim için sorun değil.' Bunu inanarak söyledim. Artık Sally'yi istemiyordum. Birkaç hafta, belki bir ay sonra Sally

Buckman'den ayrıldım ve hafta sonunu bir arkadaşın göl kıyısındaki yazlığında geçirdim. Dinliyor musun?"

"Hı hı."

Devam ettim. "O sıralar Arthur'la ben amatör bir grupta çalıyorduk; ben bateristtim, o da vokal yapıp armonika çalıyordu; kendimizi rock yıldızları sanıyorduk. Dar kalçalı, karşı konulmaz erkekler.

"Hafta sonunu yazlıkta marihuana bitkilerinin köklerini haşlayıp tersten asarak, Sally'yi hiç özlemeden geçirdikten sonra Pazar gecesi şehre geri döndüm. Özlemek bir yana, bazen yanımda olmadığına seviniyordum.

"Dosdoğru grubun provasına gittim. Arthur oradaydı. Sevgili, sevimli Arthur Cramner armonika çalıyor, basçıyla sohbet ediyor, harika bir insan gibi davranıyordu. Arthur gibi davranıyordu. Prova boyunca ona bakıp durdum, hafta sonunda ben yokken Sally'yle görüştün mü diye sormak istedim. Ancak fırsat bulamadım. Ama kaygılanıyordum. Artık *merakın* ötesinde *korkmaya* başlamıştım.

"Prova bitip de diğerleri gidince Arthur'la arabaya bindim. Sonunda ona dönüp, umursamazmışçasına 'Eee, hafta sonu Sally ile görüştün mü?' diye sordum. Arthur da neşeyle "Hı hı, görüştüm," dedi, ilginç bir soruya ilginç bir yanıt verircesine. Ben de -kelimeler ağzımdan çıkıverdi- 'Aranızda *bir şey* oldu mu?' diye sordum. O da gayet ciddiyetle 'Hı hı, oldu,' dedi.

"Bak Jesse. Sanki biri filmi on kat hızlı oynatmaya başlamıştı. Her şey çok hızlanmıştı. Konuşamadım, çatlak bir ses çıkardım o kadar. 'Al, sigara iç,' dedi. Bu nedense kendimi iyice kötü hissettirdi. Çok hızlı konuşmaya başladım, 'Benim

için sorun yok,' filan dedim, ama hayat ne tuhaftı, işler ne çabuk değişmişti.

"Sonra ona beni Sally'nin evine götürmesini söyledim. Beni kızın Brunswick Sokağı'ndaki dairesinin önüne bırakıı. Numarayı hâlâ hatırlıyorum. Merdiveni yangın varmışçasına koşarak çıktım ve kapıya tak tak tak vurdum; Sally üstünde sabahlığıyla kapıyı açtı, nasıl desem, *atılgan bir çekingenliği* vardı. Sanki 'Ha, sana gönderdiğim pakette bomba mı vardı?' der gibiydi.

"Hüngür hüngür ağlamaya başladım, ona âşık olduğumu, doğru yolu bulduğumu söyledim. Öyle şeyler söyledim işte. Durmadan konuşuyordum. Her söylediğimde samimiydim de. Anlıyorsun değil mi?

"Böylece onunla tekrar çıkmaya başladım. Yatak çarşaflarını çöpe attırdım ve bütün olanları anlattırdım. Şunu yaptın mı, bunu yaptın mı? İğrenç sorular; yanıtları da iğrençti." (Jesse güldü.) "Sally'nin ne kadar sıkıcı olduğunu anımsamak bir ayımı aldı, sonra da onu tekrar terk ettim. Ama bu sefer gerçekten. Ama onu terk ederken Arthur'un şehir dışında olmasına özen gösterdim. Yine o numarayı yapacağını hissettiğimden, Arthur'un etrafta olmasını istemedim."

"Kız yine aynı şeyi yaptı mı?"

"Yaptı. Kaçık ağabeyimi bulup onunla yattı. O kız tam bir belaydı, ama anlatmaya çalıştığım bu değil. Anlatmaya çalıştığım şu ki, bazen böyle durumlarda ne hissedeceğini anladığında iş işten geçmiş olur. Acele karar vermemelisin."

Eleanor sundurmasına çıkıp çöp kutusuna bir şarap şişesi attı. Sokağa ıstırapla, orada yağmur veya vandallar gibi istemediği bir şey görmüşçesine baktıktan sonra bir metre öte-

deki bizi fark etti.

"Ah." İrkildi. "İkinize de merhaba. Ofisinizdesiniz bakıyorum." Pişmiş kelle gibi sırıttı.

Jesse onun gitmesini bekledi. "Arkadaşlarımdan hiçbirinin Rebecca'yla çıkmak isteyeceğini sanmam."

"Mesele şu ki Jesse," dedim, "Rebecca illaki *biriyle* çıkacak ve inan bana bunu öğrenmeni sağlayacak. Bunu düşünmüş müydün?"

O yetişkin sesiyle, normalden kısık bir sesle "Birkaç hafta zorlanırım, sonra da onu unuturum herhalde," dedi.

Israr ettim. "Tamam öyleyse, son bir şey söyledikten sonra konuyu kapatacağım. Bu durumu *telafi edebilirsin.* Hemen şimdi telefon edip onu geri çağırabilirsin ve kendini bir sürü sıkıntıdan kurtarabilirsin." Bunu düşünmesini bekledim. "Onu artık gerçekten istemiyorsan o başka."

Bir an duraksadı. "Onu artık istemiyorum."

"Emin misin?"

Kiliseye, kilisenin dibinde hareket eden insanlara tereddütle baktı. Kararsız kaldığını sandım. Sonra "Ağlamakla erkekliğe bok sürmüş mü oldum sence?" dedi.

"Ne?"

"Ayrılırken. O da ağlıyordu."

"Tahmin ederim."

"Peki çocukluk mu ettim sence?"

"Bence asıl *ağlamasan* soğuk ve sevimsiz bir insan olduğun anlamına gelirdi," dedim.

Bir araba geçip gitti.

"Sen hiç bir kızın önünde ağladın mı?" diye sordu.

"Önünde *ağlamadığın* kız var mı diye sorsana," dedim. Gü-

lüşünü duyunca, bir anlığına da olsa yüzündeki mutsuzluğun güzel bir masadan rüzgârın alıp götürdüğü küller misali silindiğini görünce kendimi daha iyi hissettim, sanki hafif bir mide bulantısından kurtuldum. Keşke hep böyle olmasını sağlayabilsem, diye düşündüm. Ama Jesse'nin sabahın üçünde uyanıp Rebecca'yı düşüneceğini, bir beton duvara toslamak üzere olduğunu tahmin edebiliyordum.

Ama en azından şimdilik toslamamıştı. Şimdilik sundurmadaydık, Jesse'nin keyfi yerindeydi, ama güneş batınca moralsizleşeceğini biliyordum. Ona *Paris'te Son Tango*'yu tekrar izletecektim, ama iyi bir fikir gibi gelmedi. Tereyağı sahnesi çeşitli sevimsiz hayallere yol açabilirdi. Öyleyse ne izlemeliydik? *Tootsie* (1982) fazla romantikti, *Vanya 42. Cadde*'de (1994) fazla Rus'tu, *Ran* (1985) o kadar iyiydi ki Jesse'nin onu dikkati dağınıkken izlememesi gerekirdi. Sonunda buldum; bir pompalı tüfek alıp da *kendi* arabanızın kapısına birkaç el ateş etmek istemenize yol açacak bir film. Bir "canın cehenneme" filmi.

DVD oynatıcısına Michael Mann'in *Hırsız*'ını (1981), dokuz milimetrelik bir şarjörmüşçesine taktım. Tüm zamanların en iyi açılış sahnelerinden biri başladı; iki adam bir kasayı zorla açıyorlardı. Müzik Tangerine Dream'dendi, cam borulardan akan su sesi gibiydi: pastel yeşil, elektrik pembesi, neon mavisi. Makine çekimlerinin nasıl yapıldığına, pürmüzlerin ve matkapların nasıl sevgiyle ışıklandırılıp çekildiğine dikkat et, dedim; kamera onlarda aletlerini gözden geçiren bir marangozun sevgisiyle odaklanır.

Bir de James Caan vardır tabii. Kariyerinin doruğundadır. Biraz para almak için bir tefecinin ofisine girmesini ve

adamın onun neden bahsettiği anlamamış gibi yapmasını, o muhteşem anı seyret. Caan'ın duraksamasını seyret. Sanki o kadar sinirlenmiştir ki konuşabilmek için nefes alması gerekir. "Ben dünyada zıtlaşmak isteyeceğin son insanım," der.

"Kemerlerini bağla," dedim. "İşte başlıyor."

Rebecca ertesi günün ikindisinde döndü. Çok özenli giyinmişti: siyah ipek gömlek, minik altın sarısı düğmeler, siyah kot pantolon. Jesse'nin neler kaçırdığını görmesini istiyordu. Sundurmada oturup biraz konuştular. Ben evin arka tarafındaki mutfakta tavalarla, tencerelerle gürültü yaptım, radyonun sesini iyice açtım. Şarkı söylemiş bile olabilirim.

Konuşmaları uzun sürmedi. Bir göz atmak için usulca salona girdiğimde tuhaf bir sahne gördüm. Jesse hasır koltuğunda fiziksel rahatsızlık yaşıyormuşçasına, bir otobüste yer boşalmasını beklermişçesine oturuyordu; aşağısında, kaldırımdaysa Rebecca (üstündeki siyah giysilerle şimdi karadul gibi görünüyordu) Jesse'nin eve uğramış ergen arkadaşlarıyla hararetle konuşmaktaydı. Tavrında zarif ve mutlu bir rahatlık vardı, yüzünde cazibesini yeni yitirmiş birinin ifadesi yoktu ve onda tehlikeli bir yön sezdim. Bunu Jesse de sezmişti ve bıkmıştı. Jesse'nin benden daha sağlıklı olduğunu düşündüm. Ben o kadar güzel bir kızı, diğer herkesinkinden daha güzel bir kız arkadaşa sahip olmanın kokainimsi hazzını hayatta bırakamazdım. Bu adice, korkunç, zavallıca bir şey biliyorum. Biliyorum.

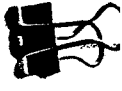
Az sonra sundurmaya ergen delikanlılar doluştu. Rebecca

gitmişti. Jesse'yi içeri çağırıp kapıyı kapadım. "O çocuklara ne söylediğine dikkat et, tamam mı?" dedim.

Solgun yüzünü bana çevirdi. Heyecandan terlemişti, kokusunu alıyordum. "Bana ne dedi biliyor musun? 'Beni bir daha hiç görmeyeceksin,' dedi."

Elimi salladım. "Bu iyi. Ama ne söylediğine dikkat edeceğine söz ver."

"Tabii, tabii," dedi çabucak, ama daha şimdiden ağzından çok şey kaçırdığını konuşma tarzından anladım.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BİR KORKU FESTİVALİ DÜZENLEDİK. Şimdi düşünüyorum da, duyarsızca bir seçimdi belki -Jesse öne sürdüğünden daha hassas bir haldeydi herhalde-, ama film seyrederken sıkılıp da düşüncelere dalarak üzülmesini istemedim.

Şeytan tarafından hamile bırakılan bir New Yorklu'nun (Mia Farrow) öyküsünün anlatıldığı gotik bir kâbus olan *Rosemary'nin Bebeği*'yle (1968) başladım. Jesse'ye "Yaşlı bir kadının (Ruth Gordon) telefonla konuştuğu meşhur sahneye dikkat et," dedim. "Kiminle konuşuyor? Ama en önemlisi, çekimin kompozisyonuna dikkat et. Yönetmen Roman Polanski bir hata mı yapmış yoksa bir etki uyandırmaya mı çalışıyor?"

Jesse'ye Polanski'nin acı dolu hayatından biraz bahsettim: küçük bir çocukken annesinin Auschwitz'de ölmesinden; eşi Sharon Tate'in hamileyken Charles Manson'ın müritleri tarafından öldürülmesinden; on üç yaşında bir kızla cinsel ilişki-

ve girmekten hüküm giydikten sonra Birleşik Devletlerden kaçmasından.

Jesse "Sence bir insan on üç yaşında biriyle seks yaptı diye hapse girmeli mi?" dedi.

"Evet."

"Ama o on üç yaşındaki kişiye bağlı değil mi? O yaşta benden daha tecrübeli olan kızlar tanıyorum."

"Fark etmez. Kanuna aykırı ve öyle olması gerek."

Konuyu değiştirip ilginç bir gerçekten, Polanski'nin *Rosemary'nin Bebeği*'nin çekimlerinin ilk gününde Paramount Pictures'ın kapısından arabayla girerken... gerçek film yıldızlarıyla, Mia Farrow'la, John Cassavetes'le birlikte büyük bir Hollywood film prodüksiyonuna başlarken, "sonunda başarmışken" kendini tuhaf bir şekilde hayal kırıklığına uğramış hissetmesinden bahsettim. Jesse'ye Polanski'nin otobiyografisinden şu pasajı okudum: "Emrimde altmış teknisyen vardı ve muazzam bir bütçenin -en azından daha önceki standartlarıma kıyasla- sorumluluğunu taşıyordum, ama aklımda sadece yıllar önce, ilk kısa filmim *Bisiklet*'i çekmeden hemen önce Krakow'da geçirdiğim uykusuz gece vardı. O ilk seferin heyecanını bir daha asla yakalayamayacaktım."

"Bu öyküden ne anlıyorsun?" diye sordum.

"İşlerin her zaman beklediğimiz gibi gitmediğini."

"Eee, başka?" diye ısrar ettim.

"*Şu an* sandığından daha mutlu olabileceğini."

"Eskiden hayatım üniversiteden mezun olunca başlayacak sanırdım. Sonra bir romanım yayınlanınca veya meşhur olduğumda filan başlayacak diye düşündüm." Ona ağabeyimin bir keresinde bana şaşırtıcı bir şey söylediğini... hayatının

elli yaşından önce başlamayacağını düşündüğünü söyledim. "Peki ya sen?" dedim Jesse'ye. "*Senin* hayatın ne zaman başlayacak sence?"

"Benim mi?" dedi Jesse.

"Evet. Senin."

"Ben öyle şeylere inanmam," dedi heyecanla, fikirlerin heyecanıyla ayağa kalkarak. "Ne düşünüyorum biliyor musun? Bence hayatın *doğduğunda* başlar." Salonun ortasında dururken neredeyse titriyordu. "Bu doğru değil mi sence? Haklı değil miyim sence?"

"Bence sen çok akıllı bir adamsın."

O zaman kendini tutamayıp keyifle el çırptı, şak diye!

"*Ben* şöyle düşünüyorum," dedim. "Bence senin yerin üniversite. Orada yaptıkları budur işte. Oturup böyle şeylerden konuşurlar. Ama babanla bir salonda baş başa oturmazsın, etrafta zilyon tane kız vardır."

Bunu duyunca başını kaldırdı. "Sahi mi?"

Tıpkı ilk gündeki gibi -artık aradan asırlar geçmişti sanki-, *400 Darbe*'yi seyrettiğimiz gündeki gibi, uzatmamam gerektiğini anladım.

Ona alt konusu salakça olan düşük bütçeli bir filmi, *Üvey Baba*'yı (1987) izlettim; ama bir emlakçının -kendi çocuklarını yeni öldürmüştür- bir alıcıya boş bir evi gezdirdiği sahneyi bekleyin; bir müşteriyle değil bir psikiyatristle konuştuğunu giderek anlayışını izleyin. Sonra *Teksas Katliamı*'nı (1974) seyrettik, ki çekimi ok kötü olsa da fikir ö le korkun tu ki ancak

bilinçaltından çıkmış olabilirdi; sonra David Cronenberg'in ilk filmlerinden olan *Ürpertiler*'i izledik (1975). Toronto'daki sıkıcı bir yüksek binada parazitlerle ilgili bilimsel bir deney ters gider. Koridorlarda seks manyakları dolanır. *Ürpertiler,* yıllar sonra çekilen *Yaratık* (1979) filmindeki patlayan karın sahnesinin prototipiydi. Jesse'ye rahatsız edici finale, larvaya benzer arabaların bela saçmak için apartmandan çıkıp etrafa yayılmalarına dikkat etmesini söylüyorum. Tuhaf bir şekilde erotik olan bu çok düşük bütçeli film, Cronenberg'in eşsiz duyarlılığının, cinselliğe düşkün bir zihne sahip akıllı bir adamın gelişinin habercisiydi.

Sonra Hitchcock'un *Sapık*'ına (1960) geçtik. Sizi derinden etkileyen filmleri nerede izlediğinizi anımsarsınız. Ben *Sapık*'ı gösterime girdiği sene, 1960'ta Toronto'daki Nortown sinemasında izlemiştim. On bir yaşındaydım ve korku filmlerinden nefret etsem ve ailemi kaygılandıracak kadar ürksem de, bu sefer onlarla birlikte gitmiştim çünkü çok cesur bir çocuk olan en iyi arkadaşım da gidiyordu.

Bazen korkudan felç olursunuz, parmağınızı bir duvar prizine sokmuşsunuz gibi vücudunuza elektrik yayılır. *Sapık*'taki birkaç sahnede bana öyle oldu: duş sahnesinde değil, çünkü o kısımda artık kafamı kollarımın arasına gömmüştüm, ama hemen *öncesinde,* banyoya bir şeyin girdiğini duş perdesinin ardından görebildiğiniz sahnede. O yaz ikindisinde Nortown sinemasından çıkarken gün ışığında bir terslik olduğunu düşündüğümü anımsıyorum.

Akademik bir not düşeyim ki, Jesse'ye filmin porno film havası katmak için 8 mmlik çekildiğinden bahsettim. Ayrıca *Sapık*'ın bir başyapıtın kusurlu olabileceğinin kanıtı olduğunu

söyledim, ama sebebini açıklamadım. O konuşmalı, berbat sonu kast etmiştim, ama Jesse'nin bizzat anlamasını istiyordum.

Sonra nadide bir filme, *Onibaba*'ya (1964) geçtim. On dördüncü yüzyıl feodal Japonya'sındaki sazlıklı ve bataklıklı, düşsü bir dünyada geçen bu siyah beyaz korku filmi, yolunu şaştıran askerleri öldürüp silahlarını satarak geçimlerini sağlayan bir ana kızla ilgilidir. Ama filmi asıl konusu sekstir, ona biraz olsun yaklaşan herkesin delirmesine ve şiddete başvurmasına yol açabilmesini anlatır. Konuşurken Jesse'nin düşüncelere daldığını görüyorum. Rebecca'nın kimbilir ne haltlar karıştırdığını düşünüyor; kiminle ve nerede olduğunu.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordum.

"O.J. Simpson'ı," dedi. "Altı ay daha beklese, karısının kiminle birlikte olduğunu umursamayacaktı."

Jesse'yi korkunç bir sahne, yaşlı kadının yüzündeki bir şeytan maskesini çıkarmaya çalıştığı sahne konusunda uyardım. (Maske yağmurda çekmişti.) Anne maskeyi yırtar, çekiştirir, boğazından kanlar damlar; kızı maskeye bir taşla vurur. O maskenin sonradan William Friedkin'e tüm zamanların en korkutucu filmi olan, şeytanın fiziksel portresini sergileyen *Şeytan* (1973) filmi için ilham verdiğinden bahsediyorum. Listede sıradaki filmdi bu ve bizi resmen bitirdi.

Şeytan'ı ilk kez 1973'te izlediğimde öyle korkmuştum ki yarım saat seyrettikten sonra sinemadan kaçmıştım. Birkaç gün sonra tekrar denemiştim. Yarısına kadar izliyordum, ama küçük kız kiriş çıtırtıları eşliğinde başını yavaşça geriye döndürünce sanki kanım buz kesiyordu ve yine tabanları yağlıyordum. O sahneyi ancak üçüncü seferde, parmaklarımın

arasından bakarak ve baş parmaklarımla kulaklarımı tıkayarak bitirebildim. Neden geri dönüp duruyordum? Çünkü bunun "büyük" bir film olduğunu hissetmiştim -entelektüel açıdan değil, çünkü yönetmenin kendisi bile filmdeki fikirleri önemsemiyordu belki de-, eşsiz bir sanatsal başarı olduğu için. Son derece yetenekli bir yönetmenin sanatsal olgunluğunun doruğundaki eseriydi.

Ayrıca o sıralar *Kanunun Kuvveti*'ni yeni bitirmiş olan William Friedkin'in pek çok kişinin söylediğine göre bir zorba ve bir borderline psikopat olduğunu belirttim. Ekiptekiler ona "Kaçık Willie" diyordu. Eski ekolden bir yönetmendi, insanlara bağırıyordu, ağzından köpükler saçıyordu, sabahları kovduğu insanları öğleden sonraları tekrar işe alıyordu. Aktörleri korkutmak için sette tabanca sıkıyordu ve tuhaf kasetleri -Güney Amerika ağaç kurbağalarının seslerini veya *Sapık*'ın film müziğini- sinir bozacak kadar yüksek sesle çalıyordu.

Şeytan'ın bütçesini -dört milyon dolar olacaktı- tek başına on iki milyona çıkardı. Söylentiye göre bir gün New York'ta filmi çekerken, bir ızgarada pişen bir beykının yakın çekimi sırasında beykının kıvrılmasından hoşlanmamış; çekimi durdurmuş ve New York'ta katkı maddesiz, kıvrılmayacak beykın aramışlar. Friedkin o kadar yavaş çalışıyormuş ki, hastalanan bir ekip üyesi üç gün sonra sete geldiğinde hâlâ o beykın sahnesinde olduklarını görmüş.

Prodüktörler baş şeytan kovucu Rahip Karras'ı Marlon Brando'nun oynamasını istiyorlardı, ama Friedkin belki de paranoyakça bir kaygıya kapıldı, filminin bir "Brando filmi" olarak görülmesinden çekindi. (Anlayışsız kişiler aynı şeyi o sıralar yeni gösterime giren *Baba*'yla ilgili olarak Francis Ford

Coppola için söylemişlerdi.)

Yıllarca kulaktan kulağa aktarılan bir söylentiye göre Friedkin bir sahnede, rahip rolünde oynattığı gerçek bir rahipten beklediği performansı alamıyormuş. Bu yüzden rahibe "Bana güveniyor musun?" diye sormuş. Tanrı'nın adamı evet deyince Willie geri çekilip adamın suratına tokadı basmış. Friedkin sahneyi istediği şekilde çekmiş. Rahip Damien'in merdivenin dibindeyken ellerinin titrediğini görürsünüz.

Jesse'ye daha önce yetenek bazen tuhaf ve onu hak etmeyen kişilerde görülür demiştim. Friedkin embesilin teki olabilir, diyorum, ama görsellik anlayışı tartışılmaz. Kameranın merdivenden çocuk odasına her çıkışında, yeni ve öncekinden de berbat bir korkunçlukla karşılaşacağınızı bilirsiniz.

Jesse o gece kanepede, iki lambayı da açık tutarak uyudu. Ertesi sabah, dün gece korktuğumuz için ikimiz de biraz utanmıştık ve festivale bir süre ara vermeyi kararlaştırdık. Muhteşem komediler, kötü kız filmleri, Woody Allen filmleri, *yeni dalga* filmleri, herhangi bir şey seyredebilirdik. Yeter ki korku filmi olmasındı. *Şeytan*'daki bazı sahneleri, örneğin küçük kızın yatakta hiç kımıldamadan oturup da bir erkeğin sesiyle sakin sakin konuşmasını seyrederken insan sanki *asla* gitmemesi gereken bir yerin eşiğinde durduğunu hissediyor.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ŞİMDİYE KADAR YAZDIKLARIMI okuyunca, belki de hayatımda film seyretmekle oğlumun hayatına burnumu sokmak dışında pek bir şey yapmıyormuşum izlenimini uyandırdığımı fark ediyorum. Oysa öyle değildi. Artık ufak tefek işler alıyordum, kitap eleştirileri, rötuş gerektiren bir belgesel, hatta birkaç günlüğüne vekil öğretmenlik (iç açıcı görünmüyor tabii, ama tahmin ettiğim kadar gurur kırıcı değildi).

Şeker fabrikasındaki loftumu sattım ve oradan gelen parayla, karımla ben Chinatown civarındaki Victoria tarzı bir evi satın aldık. Maggie nihayet evine döndü. Çok sevindi; bir yıldan fazla olmuştu. Ama hâlâ Jesse'nin başında bir erkeğin bulunması gerektiği kanısındaydı. Ben de öyle. Neyse ki karım da öyle düşünüyordu. Noel'deki bir aile partisinde, emekli bir lise müdürü olan ufacık, serçe sesli bir teyzem bana "Aman dikkat et," demişti. "Ergen oğlanlarla yeni doğmuş bebekler kadar ilgilenmek gerekir. Ama bu ilgiyi *babalarının* göstermesi şarttır."

Jesse içleri giysilerle ve düzinelerce kutusuz CD ile dolu üç tane büyük boy çöp tenekesiyle birlikte Tina'yla benim peşimden şehrin diğer ucuna geldi. Üçüncü kattaki göl manzaralı mavi yatak odasına yerleşti. Evin en iyi, en sessiz, en ferah odasıydı. Ona John Waterhouse'un gölde yüzen çıplak kızlar tablosunun bir reprodüksiyonunu aldım ve duvarına, Eminem (tipsizin teki) ve purolu Al Pacino *(Yaralı Yüz)* posterlerinin ve üzerinde kafasına naylon çorap geçirip suratınıza 9 mmlik bir tabanca doğrultmuş bir adamın fotoğrafıyla bunun altında *"Kötü adamlara merhaba de"* yazısı bulunan bir posterin arasına astım.

Aslında bunları yazarken Jesse'nin koridordaki şimdi boş olan mavi yatak odasından sadece bir metre ötedeyim; gözden çıkardığı gömleklerinden biri hâlâ kapının arkasında asılı duruyor. Oda bugünlerde daha derli toplu, sehpasında bir *Chunking Ekspresi* DVD'si, *Middlemarch* (hâlâ okumadı), Elmore Leonard'ın *Glitz*'i (en azından satmadı), Tolstoy'un *Kazaklar*'ı (benim fikrimdi) ve Anthony Bourdain'in *The Nasty Bits*'i duruyor, ki bu kitabı odada kız arkadaşıyla geçirdiği son gece bırakmıştı. Bunlar bana huzur veriyor, sanki Jesse'nin en azından ruhen hâlâ burada olduğunu, günün birinde geri döneceğini hissettiriyor.

Yine de, ki aşırı duygusallaşmak istemiyorum, bazı geceler çalışma odama gitmek üzere yatak odasının önünden geçerken içeri bir göz atıyorum. Yatağına ay ışığı düşüyor, odada hiç kıpırtı yok ve o zamanlar Jesse'nin gittiğine inanamıyorum. O odaya başka şeyler yapacaktık, başka reprodüksiyonlar asacaktık, duvara bir elbise askılığı daha çakacaktık. Ama zaman kalmadı.

Chinatown'da sonbahar; şehrin kuzeyindeki dev ormanlardaki yapraklar kızarıyordu. Evimizin önünden bisikletle geçen kadınlar eldiven takmaya başlamıştı. Jesse "bir itfaiye dergisi" için para toplayan iki tane telepazarlamacı puştun yanında yarım gün çalışmaya, telefonla pazarlama yapmaya başladı.

Bir akşamın başında, içlerinde işe yaramaz bir beyaz gencin, bir Pakistanlının, önünde koca bir şişe kola duran şişman bir kadının oturup telefonla konuştuğu altı yedi kabinden oluşma pis, küçük bir mekân olan "ofise" uğradım. Tanrım, diye düşündüm. Jesse benim yüzümden bu şirkette çalışmaya başladı. Geleceği burası.

Jesse oradaydı, en arkadaydı, kulağında telefon vardı, sesi akşam yemeği vaktinde bir sürü ihtiyara, yatalağa ve saf insanlara yalakalık yapmaktan kısılmıştı. Telefonla pazarlama işinde iyi olduğu belliydi. İnsanları telefonda tutuyor, gözlerine giriyor, güldürüyor, onlarla şakalaşıyor ve sonunda ikna ediyordu.

Patronlar da oradaydı, sarı rüzgârlık giymiş parlak suratlı bir cüce ile Dale adlı güler yüzlü, yakışıklı, düzenbaz partneri. Kendimi tanıttım. Jesse'nin en iyi çalışanları olduğunu söylediler. Katta bir numaraymış. Arkamızdaki neredeyse anlaşılmaz bir İngilizce'yle konuşan Doğu Avrupalı'nın şivesi o kadar güçlüydü ki, sanki bir sitkomda oynuyordu; başka bir kabinden bir Bengalli'nin sesi geliyordu; sonra bir kadın boğuk bir sesle konuşmaya başladı, arada sırada bir pipetle buz küpleri emiyormuş gibi sesler çıkararak. Sanki birisi betona kürek sürtüyordu.

Jesse geldi, mutlu olduğu zamanlardaki fütursuz yürüyüşüyle, sağa sola bakınarak. "Biraz dışarıda konuşalım," demesi, patronlarıyla fazla konuşmamı, "itfaiye dergisi" hakkında sorular sormamı istemediğinin göstergesiydi. Dergiye bir göz atabilir miyim diye sordum. (Ellerinde yokmuş.)

O gece Jesse'yi Le Paradis'e, akşam yemeğine götürdüm. (İçkinin, kokainin ya da porno dergilerin değil, meteliğe kurşun atarken bile restoranlarda karnımı doyurmanın müptelasıydım.)

"Bu itfaiye dergisini hiç *gördün* mü?" diye sordum. Jesse yassı bifteğini bir an çiğnedi, ağzını kapamadan. Belki de sebep o ikindi vakti doğru dürüst şekerleme yapamayışımdı, ama Jesse'ye yerken ağzını kapalı tutmasını dört bin kez söylememe karşın hâlâ aynı şeyi yapması beni küplere bindirdi.

"Jesse," dedim, "lütfen ama."

"Ne?" dedi.

Dudaklarımla çok kaba bir hareket yaptım.

Normalde güler geçerdi (yaptığım komik olmasa bile) ve özür dilerdi, böylece konu kapanırdı, ama bu gece duraksadı. Benzinin biraz solduğunu gördüm. Fiziksel bir tepkiyi dizginlemekte zorlanıyormuşçasına başını tabağına eğdi. Sonra "Tamam," demekle yetindi. Ama ortam hâlâ gergindi. Sanki bir fırının kapağını açıp kapamıştım.

"Sorfa adabı konusunda uyarmamı istemiyorsan..." diye söze başladım.

"Sorun değil," dedi elini sallayarak. Bana bakmadan. Aman Tanrım, onunla dalga geçtim, diye düşündüm. O salakça yüz ifadesini takınmakla gururunu incittim. Bir an öylece oturduk; o tabağına bakarak lokmasını çiğniyordu, bense ona giderek

artan bir kararsızlıkla bakıyordum. "Jesse?" dedim usulca.

"Ha?" Başını kaldırıp baktı, ama babasına bakar gibi değil de, Al Pacino'nun *Carlito'nun Yolu*'nda puştun tekine baktığı gibi. Bir aşamadan geçmiştik. Benden korkmaktan bıkmıştı ve bunu bilmemi istiyordu. Üstelik dengeler epey değişmişti. Şimdi ben *onun* hoşnutsuzluğundan ürkmeye başlamıştım.

"Sakinleşmek için dışarıda bir sigara içmek ister misin?" dedim.

"İyiyim."

"Yaptığım kabalıktı," dedim. "Özür dilerim."

"Sorun değil."

"Beni affetmeni istiyorum, tamam mı?"

Karşılık vermedi. Başka bir şey düşünüyordu.

"Tamam mı?" diye tekrarladım usulca.

"Tamam, olur tabii. Affettim gitti."

"Ne oldu?" diye sordum daha da usulca. Peçetesini masanın bir noktasının üstünde ileri geri sallayıp duruyordu. James Dean'in iple oynadığı sahneyi mi anımsıyordu? Kendisinden istenen her neyse, hayır diyordu.

"Bazen beni fazla etkilediğini düşünüyorum," dedi.

"Nasıl yani?"

"Başka çocukların babalarıyla tartışınca..." uygun sözcüğü aradı "... felç geçirmiş gibi olduklarını sanmıyorum. Bazıları babalarına siktir çekiyorlar."

"Bizim asla öyle olmamızı istemem," dedim; neredeyse nefesim kesilmişti.

"Hayır, ben de istemem. Ama senden biraz daha az *etkilenmem* gerekmez mi?"

"Çok mu etkileniyorsun ki?"

"Başımın belaya girmemesinin sebebi bu. Bana kızarsın diye ödüm kopuyor."

Onu bütçemi aşan bir akşam yemeğine davet ederken aklımda olan sohbet bu değildi.

"Neden ödün kopuyor ki? Seni asla dövmedim. Asla..." Sustum.

"Küçük bir çocuk gibiyim." Gözlerinde öfke belirdi. "Senin yanında bu kadar kaygılanmamalıyım."

Çatalımı bıraktım. Yüzümün solduğunu hissediyordum. "Beni tahmininden daha çok etkiliyorsun."

"Sahi mi? Mesela ne zamanlar?"

"Mesela şu an."

"Beni *fazla* etkilediğini düşünüyor musun?" dedi.

Nefes almakta zorlanıyordum. "Hakkında iyi düşünmemi istiyorsun sanırım," dedim.

"Senden korkan küçük bir bebek olduğumu düşünmüyor musun?"

"Jesse, boyun bir doksan. Pardon ama istesen beni eşek sudan gelene kadar döversin."

"Dövebilir miyim sence?"

"Dövebileceğini biliyorum."

Bütün vücudu gevşedi. "Şimdi o sigarayı istiyorum," deyip dışarı çıktı ve balkon kapısının ardında ileri geri dolandığını gördüm; bir süre sonra masamıza geri dönerken, üniversiteli gibi görünen esmer bir kız gözlerini ona dikti. Jesse'nin mutlu olduğunu, sağa sola baktığını, seke seke yürüdüğünü görebiliyordum; tekrar masaya oturdu, peçetesini aldı, ağzını sildi. Ona şimdilik istediğini verdim, diye düşündüm, ama yakında daha fazlasını isteyecek.

"İtfaiye dergisinden bahsedebilir miyiz?" dedim.

"Olur," dedi kendine bir bardak daha şarap koyarak. (Genellikle şarabı ben koyardım.) "Bu restorana bayılıyorum," dedi. "Zengin olsam burada her gece yerdim herhalde."

Aramızda bir şeylerin değiştiği barizdi. Yakında düelloya tutuşacağımızı ve kaybedeceğimi biliyordum. Tıpkı gelmiş geçmiş bütün babalar gibi. Bir sonraki filmimizi bu yüzden seçtim.

Şu sözleri hatırlıyor musunuz: "Ne düşündüğünü biliyorum... altı el mi ateş etti, yoksa sadece beş el mi diye düşünüyorsun. Eh, açıkçası o hengamede ben de saymadım. Ama bu bir 44'lük Magnum, dünyanın en güçlü tabancasıdır ve kafanı uçurabilir, dolayısıyla kendine şu soruyu sormalısın: kendimi şanslı hissediyor muyum? Eee, kendini şanslı hissediyor musun serseri?"

Ulu Tanrı, Clint Eastwood'u yanına çağırdığında bu konuşma, Kirli Harry'nin yaralı bir banka soyguncusuna tabancasını doğrultarak haddini bildirdiği sahne, dünyanın her yerindeki akşam haberlerinde gösterilecek. O film -hatta belki de o konuşma- Clint Eastwood'un John Wayne ve Marlon Brando gibi bir Amerikan film yıldızı olmasını sağladı. İki yıl sonra, 1973'te Clint Eastwood'u telefonla arayan bir senarist, Brezilya'daki ölüm mangaları hakkında araştırma yaptığını, ahlaksız polislerin suçluları mahkemeye çıkarmadan öldürdüklerini söyledi. Kirli Harry, LAPD'de ölüm mangalarının bulunduğunu keşfetse ne olurdu peki? Bunun filmine *Silahın Gücü (Magnum Force)* adını verdiler.

Film çekildi; ertesi yılın tatil sezonunda gösterime girdiğinde, *Kirli Harry*'den bile daha çok gişe yaptı, hatta birkaç haftada Warner Brothers'a daha önceki herhangi bir filminden daha çok para kazandırdı.

Magnum Gücü, Kirli Harry'nin devam filmlerinin kesinlikle en iyisidir ve film izleyicilerinin "bir arabanın motorunu yüz metreden paramparça edebilen" tabancaya olan aşklarını pekiştirmiştir.

"Ama," dedim Jesse'ye, "sana izlettirmemin sebebi bu değil."

"Öyle mi?" dedi.

Filmi polis "Kirli" Harry Callahan'ın San Francisco'da güneşli bir günde bir kaldırımdan inip bir maktulün arabasına yaklaştığı sahnede durdurdum; ceset içeridedir ve başında büyük bir yara vardır. Eastwood'un arkasında uzun saçlı, sakallı bir adam durmaktadır.

"Onu tanıdın mı?" dedim.

"Hayır."

"Ağabeyim," dedim.

Sahiden de film çekilirken San Francisco'dan geçmekte olan, bana yabancılaşmış ağabeyimdi o. Bir tarikata katılmak için dört gün boyunca batı yönünde deli gibi araba sürmüştü; hangi tarikattı unuttum. Ama kapılarını çaldığında gitmesine izin vermemişlerdi. O da *Merv Griffin Şov*'a seyirci olarak katılmıştı. Sonra geldiği gibi apar topar Toronto'ya geri dönmüştü. Ama o ilk günde bir ara bir film çekimine rastgelmişti.

"O senin amcan," dedim.

Ekranı inceledik; o dağınık saç sakalın ardında Kris

Kristofferson'a benzeyen yakışıklı, yirmi beş yaşında bir genç adam vardı.

"Onunla tanıştım mı?" diye sordu Jesse.

"Sen küçükken bir kere gelmişti. Bir şey istiyordu. Seni eve geri gönderdiğimi anımsıyorum."

"Neden?"

Tekrar ekrana baktım. "Çünkü," dedim, "ağabeyim insanların arasını açmak konusunda bir dahiydi. Sen on dört yaşındaydın, hakkımda kötü şeyler duymaya hazırdın ve beni sana kötülemesini istemiyordum. Bu yüzden onu senden uzak tuttum."

Sonra filmi devam ettirdik; sahne hareketlendi ve ağabeyim gözden kayboldu.

"Ama tek sebep bu değil," dedim. "Asıl sebep şu ki, ondan kısaydım ve ödümü patlatıyordu. İnsan ödünü patlatan kişilerden sonunda nefret ediyor. Beni anlıyor musun?"

"Hı hı."

"Aramızda böyle bir şey olmasını istemem," dedim. "Lütfen."

Sırf o "lütfen" kelimesi, yüz özürden veya açıklamadan daha çok işe yaradı.

İtfaiye dergisi filan yoktu; yalandı. Birkaç hafta sonra Jesse o işyerine gittiğinde kapıya kilit vurulduğunu, Dale'le cücenin sırra kadem bastıklarını gördü. Jesse'nin birkaç yüz dolar alacağı kalmıştı ama umurunda değil gibiydi. İstediğini elde etmişti, o iş sayesinde ebeveynine bağımlılıktan kurtulmanın

ilk adımlarını atmıştı. Mali bağımlılığın duygusal bağımlılığa yol açtığını seziyordu sanırım.

Etrafta daha kötü işler vardı ve Jesse kısa süre sonra bir tane buldu. Yine bir telepazarlama şirketine girdi; bu seferki Güney'in içlerindeki, Georgia, Tennessee, Alabama, Mississippi'deki fakir ailelere kredi kartı satıyordu. Bu sefer patronla tanışmaya davet edilmedim. Jesse'nin konuşmaktan ve sigara içmekten sesi kısılmış bir halde eve döndüğü bazı gecelerde onu sorguya çekiyordum. "Bana neden MasterCard'ın kredi kartı satmak için beyzbol şapkalı gençler kullandığım açıkla," diyordum. "Anlamıyorum."

"Ben de anlamıyorum baba," diyordu, "ama işe yarıyor."

Bu arada Rebecca'dan hiç ses çıkmıyordu; kulüplerde veya sokakta görülmüyordu, telefon etmiyordu. Sanki Jesse'nin yaklaştığını haber veren bir radar geliştirmişti ve ortadan kayboluveriyordu. "Beni bir daha hiç görmeyeceksin," demişti ve sözünü tutmuştu.

Bir gece durup dururken uyandım. Yanımda uyuyan karımın yüzünde bir matematik problemi çözüyormuş gibi bir ifade vardı. Tamamen uyanmış ve biraz kaygılı bir halde pencereden dışarı baktım. Ayın etrafı sisle çevriliydi. Robdöşambırımı giyip merdivenden indim. Kanepede açık bir DVD kutusu duruyordu. Jesse geç vakitte gelmiş ve biz uykudayken bir film izlemiş olmalıydı. Filmin ismini öğrenmek için makineye gittim ama yaklaştıkça ürkmeye başladım, sanki tehlikeli bir bölgeye girdiğimi ve hoşlanmayacağım bir şey bulacağımı hissettim. Belki de iğrenç bir porno film, çocuk yetiştirme konusundaki becerime olan inancımı sarsacak bir şey.

Ama inatçılık, sinir veya bir denetmenin sabırsızlığı gibi

bir his ihtiyatlılığıma baskın çıktı ve DVD oynatıcıyı açtım. İçinden ne çıktı dersiniz? Tahmin ettiğim şey değil. Jesse'ye aylar önce izlettiğim bir Hong Kong filmi olan *Chunking Ekspresi*'ydi (1994). Bir yabancının evinde tek başına dans eden zayıf bir Asyalı kız. Şarkı neydi? Ha evet, "California Dreamin'", The Mamas and the Papas'ın hit şarkısı, kulağa altmışlardakinden çok daha modern ve etkileyici geliyordu.

Tuhaf bir dikkate kapıldım, sanki bir şey bakıyordum ama onu tanıyamıyordum. Tıpkı Hitchcok'un *39 Basamak*'ındaki (1935) paha biçilmez pullar gibi. *Neydi* peki?

Evin bir yerinden çok hafif bir tıkırtı geliyordu. Merdivenden çıktım; ses yükseliyordu; sonra üçüncü kata çıktım. Jesse'nin kapısını çalacaktım ki -gecenin bir vakti bir genç adamın yatak odasına habersiz girilmez- kapı aralığından onu gördüm.

"Jesse?" diye fısıldadım.

Yanıt gelmedi. Odada yeşil bir ışık yanıyordu, Jesse bilgisayarın başındaydı, sırtı bana dönüktü. Taktığı kulaklıktan böcek sesleri geliyordu. Birisine bir şeyler yazıyordu. Mahrem bir andı, tık tık, tık tık tık, ama öyle yalnızdı ki, sabahın dördünde binlerce kilometre ötedeki bir çocuğa yazıyordu; neyden bahsediyordu? Rap, seks, intihar? Hayalimde yine onun tuğladan yapılmış sıvalı, ışıldayan bir kuyunun dibinde kısılı kaldığı, tırmanamadığı (duvar fazla kaygandı), duvarı parçalayamadığı (fazla sertti), tepede bir şeyin, bir bulutun, bir çehrenin, aşağı atılan bir ipin belirmesini öylece beklediği canlandı.

Birden neden o filmin, *Chunking Ekspresi*'nin Jesse'nin dikkatini çektiğini anladım. Filmdeki güzel kız ona Rebecca'yı

anımsatmıştı; o filmi seyretmek onunla olmak gibiydi biraz.

Yatağa geri dönüp uyudum. Korkunç rüyalar gördüm. Bir çocuk rutubetli bir kuyuda bekliyordu.

Jesse ertesi günün ikindisinde ancak üçüncü seslenişimde kalktı. Yukarı çıkıp omzunu hafifçe sarstım. Fazla derin uyuyordu. Aşağı inmesi yirmi dakika sürdü. İkindi sonu aydınlığında ağaçlardan taç yaprakları dökülüyordu. O parlak sarılarla ve yeşillerle çevriliyken sanki deniz altındaydık. Tepedeki bir elektrik kablosundan bir çift koşu ayakkabısı sarkıyordu (bir muziplik). Sokağın ilerisinde başka ayakkabılar da vardı. Kırmızı tişörtlü bir oğlan bisikletle önümüzden geçip küçük yaprak yığınlarının arasından uzaklaştı. Jesse keyifsiz gibiydi.

"Bence spor salonuna gitmeye başlamalısın," diyecektim ama demedim.

Bir sigara çıkardı.

"Kahvaltıdan önce içme lütfen."

Öne eğilip başını yavaşça ileri geri salladı. "Rebecca'yı arasam mı?" dedi.

"Onu hâlâ düşünüyor musun?" (Aptalca bir soruydu.)

"Her gün, her an. Büyük bir hata yaptım galiba."

Bir an sonra "Bence Rebecca tam bir baş belasıydı ve ucuz kurtuldun," dedim.

Sigara istediğini, bir tane içmeden kendine gelemeyeceğini görebiliyordum. "İstersen bir tane yak," dedim. "Beni kötü yapıyor biliyorsun."

Akciğerlerine sigara dumanı dolunca sakinleşip (benzi iyice grileşmiş gibiydi) "Hep böyle mi sürecek?" dedi.

"Ne?"

"Rebecca'yı hep özleyecek miyim?"

Aklıma eskiden kalbimi kırmış bir kız, Paula Moors geldi; onun yüzünden iki haftada dokuz kilo vermiştim. "Onun kadar hoşlandığın birini bulana kadar özleyeceksin," dedim.

"Herhangi bir kız arkadaş olmaz mı?"

"Olmaz."

"Peki ya sadece iyi bir kız olsa? Annem öyle birini bulmamı söylüyor."

O laf -"iyi" bir kızın Jesse'nin Rebecca'ya karşı duyduğu cinsel arzuyu unutturacağı iması- Maggie'nin hem sevimli, hem de çıldırtıcı bir yönünü sergiliyordu. Küçük bir Saskatchewan köyünde lise öğretmenliğini yapmış, yirmi beş yaşındayken aktör olmak istediğine karar verince ailesiyle tren istasyonunda ağlayarak vedalaşıp Toronto'ya -üç bin kilometre yol kat ederek- gelmiş bir kadındı.

Onunla tanıştığımda saçı yeşildi ve bir punk müzikalinde oynuyordu. Ama nedense oğlumuza hayatından, özellikle de "geleceğinden" bahsederken bütün bunları unutuverir ve insanı sinir edecek kadar basit tavsiyeler sıralamaya başlardı. ("Belki de bu yaz matematik kampına katılmalısın.") Normalde sezgileri güçlü ve zeki bir insandı, ama Jesse için kaygılanınca zekâsı sekteye uğruyordu.

Jesse'ye yaptığı en büyük iyilik ona demokratça iyi davranmak, insanları hemen yargılamamak konusunda bizzat örnek olmaktı; bense bazen insanları çabuk yargılıyordum.

Kısacası Jesse'nin ruhuna tatlılık katıyordu.

"Annen iyi niyetli," dedim, "ama o konuda yanılıyor."

"Rebecca'nın bağımlısı mı oldum sence?" dedi.

"Tam olarak değil."

"Ya bir daha hoşlanacağım başka birini asla bulamazsam?"

Aklıma yine Paula Moors ve beni terk edişinden sonra yaktığım yağlar geldi. Esmerdi, dişlerinin biraz çarpıklığı ona tuhaf bir seksilik katıyordu. Tanrım, onu nasıl da özlemiştim. Onu arzulamıştım. Kurduğum tuhaf tuhaf hayaller yüzünden gecenin bir vakti tişörtümü değiştirmek zorunda kalmıştım.

"Paula'yı hatırlıyor musun?" dedim. "O gittiğinde on yaşındaydın."

"Bana kitap okurdu."

"Hayatımın sonuna kadar, kiminle olursam olayım onu unutamam sanmıştım. *Evet, ama bu kadın Paula değil ki,* diye düşünürüm sanmıştım."

"Sonra?"

Lise muhabbetine girmemek için kelimeleri özenle seçtim. "Ondan sonra hayatıma giren ilk, ikinci ya da üçüncü kadın onu unutturamadı. Ama sonra tensel uyum yaşadığım biriyle çıkmaya başladım ve ilişkimiz yolunda gidince Paula'yı unuttum."

"Bir ara yıkılmıştın."

"Hatırlıyor musun?" dedim.

"Hı hı."

"Ne hatırlıyorsun?"

"Akşam yemeklerinden sonra kanepede uyuduğunu hatırlıyorum."

"Uyku hapları kullanıyordum," dedim. "Büyük hataydı." Duraksadım. "Sen de birkaç kere kullandın, değil mi?"

O berbat baharı düşündüm, güneş fazla parlaktı, parkta iskelet gibi yürüyordum, Jesse bana ürkek bakışlar fırlatıyordu. Bir keresinde elimi tutup "Kendini daha iyi hissetmeye

başladın, değil mi baba?" demişti. On yaşındaki bu küçücük çocuk, babasına göz kulak oluyordu. Tanrım.

"*Paris'te Son Tango*'daki adam gibiyim," dedi Jesse. "Hani şu karısının aşağıdaki ropdöşambrlı adama kendisine yaptığı şeyleri yapıp yapmadığını merak eden." Bana kararsızca baktığını, devam edip etmemek konusunda emin olamadığını gördüm. "Sence bu doğru mu?" dedi.

Ne düşündüğünü biliyordum. "Böyle şeyleri düşünmek anlamsız bence," dedim.

Ama daha fazlasına ihtiyacı vardı. Gözleri yüzümü tarıyordu, küçücük bir noktayı ararcasına. Bazı geceler yatakta yatarken Paula'nın olabilecek en pornografik hallerini gözümde canlandırmaya çalıştığımı hatırlıyordum. Bunu duyarsızlaşmak, bir an önce kurtulmak, parmaklarıyla yaptıklarını veya ağzına aldıklarını umursamaz hale gelmek için yapmıştım .

"Bir kadını unutmak zaman ister Jesse. Tırnak büyütmek gibidir. İstediğini yap, ister hap kullan, ister başka kızlarla takıl, spor salonuna git, spor salonuna gitme, iç, içme, fark etmez sanki. Diğer tarafa geçişini *bir saniye* bile çabuklaştıramazsın."

Sokağın karşı tarafına baktı; Çinli komşularımız bahçede çalışıyor, birbirlerine sesleniyorlardı. "Yeni bir kız arkadaş bulmayı beklemeliydim," dedi.

"O zaman o daha önce davranıp seni terk edebilirdi. Bunu bir düşün."

Uzun dirsekleri dizlerine dayalı halde bir an uzaklara baktı, kimbilir neler düşünerek. "Onu arasam mı?"

Karşılık vermek için ağzımı açtım; Paula'nın beni terk etmesinden sonra gri bir Şubat sabahı erkenden uyandığımı,

pencere camından ıslak karların süzülüşünü gördüğümü ve önümdeki sonsuz günü yaşarken delireceğimi düşündüğümü anımsamıştım. *Bu çok hassas bir mesele. Adımlarını dikkatli at.*

"Ararsan ne yapacak biliyorsun, değil mi?"

"Ne?"

"Seni cezalandıracak. Seni kendine çekecek ve tam rahatladığında perdeyi indiriverecek."

"Öyle mi dersin?"

"O aptal değil Jesse. Ne istediğini hemen anlar. Ve sana vermez."

"Sesini duymak istiyorum o kadar."

"Sanmam," dedim, ama sonra mutsuz yüzüne, süzülmüş vücuduna baktım. "Bence onunla tekrar çıkarsan pişman olursun. Bitiş çizgisine az kaldı."

"Bitiş çizgisine mi?"

"Onu unutmana."

"Hayır, az kalmadı. Daha *çok* var."

"Sandığından daha ileridesin."

"Bunu nereden biliyorsun ki? Kabalık etmek istemem baba, ama bunu nereden biliyorsun?"

"Aşağı yukarı üç milyon kez yaşadım, oradan biliyorum," dedim sertçe.

"Onu asla unutamayacağım," dedi umutsuzluğa teslim olarak. Cildimde sinir bozucu karıncalanmalar hissettim, ter gibiydiler; sinirlenmemin sebebi beni sorgulaması değildi, mutsuz olmasıydı ve bu konuda elimden bir şey, hiçbir şey gelmemesiydi. Jesse'ye kızdım, düşüp kendini inciten bir çocuğa vurmak istercesine. Bana yıllar öncesinden anımsadığım bir bakış fırlattı, kaygılı bir bakış, eyvah sinirleniyor bakışı.

"Sigarayı bırakmak gibidir," dedim. "Bir ay geçer, sarhoş olursun, bir iki taneden ne olacak dersin. İkinci sigaranın yarısında niye bıraktığını hatırlarsın. Ama artık tekrar başlamışsındır. Böylece on bin civarında sigara içtikten sonra aynen o ilk sigarayı yakmadan önceki noktaya geri dönersin."

Jesse ellerini beceriksizce, şefkatle kaldırıp omzuma dokundu ve "Ben sigarayı da bırakamam ki baba," dedi.

ONUNCU BÖLÜM

SADECE BİRKAÇ GÜN sonra Maggie'yle akşam yemeği yedim. O akşam onun Greektown'daki evine bisikletle gitmiştim, ama yemekten sonra, daha doğrusu şaraptan sonra kente gitmek için bisikletle köprüden geçmeyi göze alamadım. Bu yüzden bisikletimi çeke çeke metroya bindim.

Eve gitmem uzun sürmedi, on-on beş dakika kadardı, ama bu yolculuğu o kadar çok yapmıştım ki dayanılmayacak kadar yavaş geldi ve yanımda okuyacak bir kitap getirmediğime hayıflandım. Penceredeki yansımama, gelip giden yolculara, hızla geçip giden tünellere baktım, sonra birden Paula Moors'u gördüm. Metro vagonunda karşımda, beş-altı koltuk ileride oturuyordu. Ne kadar zamandır oradaydı ve nereden binmişti bilmiyorum. Bir an profiline, sivri burnuna ve çenesine baktım. (Dişlerini düzelttirdiğini duymuştum.) Şimdi daha uzun olan saçı hariç, o korkunç sözü söylediğindeki halinin aynısıydı. "Sana aşık olmamaya meyilliyim..." Ne biçim bir cümleydi bu! Ne biçim sözcük seçimiydi!

Yokluğunu altı ay, belki de bir yıl boyunca (unuttum), diş ağrısı çekercesine hissetmiştim. Geceleri öyle mahrem şeyleri paylaşmıştık ki, öyle özel şeyler söylemiş ve yapmıştık ki; şimdiyse aynı metro treninde konuşmadan oturuyorduk. Daha genç olsam trajik gelirdi, ama şimdi, nasıl desem, hayatın esef verici bir gerçeği gibi görünüyordu. Fantastik, hüzünlü, pis veya komik değildi, olağan bir durumdu, insanın hayatına birinin girip çıkmasının gizemi gizemli değildi aslında.

Jesse'ye bunu nasıl anlatabileceğimi, önümüzdeki ayları, belki de bir seneyi atlatıp da günün birinde uyandığında nefis bir şekilde artık özlemden, diş ağrısından kurtulduğunu fark etmesini, esnemesini, ellerini başının altına koyup "Bugün ev anahtarımın yedeğini yaptırmalıyım. Sadece bir anahtarımın olması tehlikeli," diye düşünmesini nasıl sağlayabileceğimi düşündüm (bu arada Doğu Hindistanlı bir kadın Broadway istasyonunda indi). Muhteşem bir şekilde banal, özgürleştirici düşünceler; yanığın acısı geçmiş, anısı o kadar silik ki neden o kadar uzun sürdüğünü, meseleyi neden o kadar büyüttüğünü anlayamıyorsunuz, eski sevgilinizin vücuduna kimin ne yaptığını umursamıyorsunuz (bakın, komşular yeni bir huş ağacı ekmişler).

Sanki bir çapanın zinciri kopmuş gibi (nerede olduğunuzu veya ne yapuğınızı tam anımsamıyorsunuz), birden düşüncelerinizin tekrar size ait olduğunu hissediyorsunuz; yatağınız artık boş değil, size ait o kadar, üstünde ister gazete okursunuz ister uyursunuz... bugün *ne* yapacaktım yahu? Hah, ön kapının anahtarı! Evet.

Jesse'yi bu noktaya nasıl getirebilirdim?

Metro vagonunda etrafa bakınırken (içeri cips yiyen genç

bir kadın giriyor), Paula'nın gitmiş olduğunu fark ettim. Önceki bir durakta inmişti. Onun oradaki varlığını unuttuğumu fark edince biraz şaşırdım; karanlık tünellerden birlikte geçmiştik, ikimizin de aklı o kadar *başka yerlerdeydi* ki -aynı şeyin onun için de geçerli olduğuna emindim-, beş dakikada birbirimizin varlığına alışmış ve ardından kayıtsız kalmıştık. Nasıl... *ne?* Tuhaftı. Uygun sözcük bu sanırım. Ama bu düşüncenin bile yerini başkası aldı hemen. Platformda bisikletimi çekerek yürürken, cips yiyen kızın dişlerinin telli olduğunu fark ettim. Yerken ağzını kapamıyordu.

Jesse bir gün öğleden önce uyanınca bu olayı kutlamak adına ona *Dr. No*'yu (1962) izlettim. İlk James Bond filmiydi. Jesse'ye o James Bond filmlerinin altmışların ortalarında ilk belirdiklerinde uyandırdıkları heyecanı anlatmaya çalıştım. Öyle medeni ve müstehcen bir havaları vardı ki. İnsan çok gençken filmlerden belirli ölçüde etkilenir, diye açıkladım; hayali deneyimleri büyükken mümkün olmayan bir şekilde yaşatırlar. Sonradansa o kadar "inandırıcı" gelmezler.

Artık bir filme gittiğimde bir sürü şeyi fark ediyorum, birkaç sıra ötede bir adamın kansıyla konuşmasını, birisinin patlamış mısırını bitirdikten sonra pakedini yere atmasını; filmin nasıl edit edildiğini, berbat diyalogları ve ikinci sınıf aktörleri fark ediyorum: bazen bol figüranlı bir sahneyi izlerken bunlar gerçek aktörler mi, figüranlıktan memnunlar mı yoksa ön plana çıkmadıkları için mutsuzlar mı diye merak ediyorum. Örneğin *Dr. No*'nun başlangıcındaki haberleşme merkezinde genç bir

kız var. Bir iki cümle söylüyor, ama onu başka hiçbir filmde görmedim. O kalabalık çekimlerindeki, parti sahnelerindeki onca insana ne olduğunu merak ettim: hayatları nasıl geçmişti? Aktörlüğü bırakıp başka meslekleri mi seçmişlerdi?

Bütün bunlar film deneyimimi etkiliyor; eskiden kafamın yanında tabanca patlatsanız konsantrasyonum bozulmazdı, dikkatimi karşımdaki beyazperdede oynatılan filmden ayırmazdım. Eski filmlere geri dönmemin sebebi sırf onları tekrar izlemek değil, ilk izleyişimdeki hisleri tekrar yaşamayı umuşum; bu sadece filmler için değil, her şey için geçerli.

Jesse sundurmaya çıktığında sarsılmış görünüyordu. Aylardan yine Kasım'dı, on sekizinci doğumgününe birkaç gün kalmıştı. Bu nasıl mümkün olabiliyordu? Sanki artık dört ayda bir Jesse'nin doğumgünü geliyordu, beni mezara doğru götüren zaman giderek hızlanıyordu.

Ona akşamının nasıl geçtiğini sordum; evet, bir terslik çıkmamıştı, ama özel bir şey yaşamamıştı. Bir arkadaşına uğramıştı. Hı hı. Hangi arkadaş? Duraksadı.

"Dean."

"Dean'i tanımıyorum, değil mi?"

"Ahbabım işte."

Ahbap mı? Böyle tuhaf kelimeler duyunca insanın içinden polisi aramak geliyor. Jesse kendisine baktığımın farkındaydı.

"Eee, neler yaptınız?"

"Çok şey yapmadık; biraz televizyon izledik; sıkıcıydı denebilir." Yanıt verirken sanki radar ekranından uzak durmaya

çalışıyor, sohbeti kısa kesmek istiyordu. Kaldırımdan yüzü erken yaşlanmış bir kadın geçti.

"Saçını boyatmalı," dedi Jesse.

"Bugün biraz yorgun görünüyorsun," dedim. "Dün gece ne içtin?"

"Sadece bira."

"Sert içkiler içmedin mi?"

"Birazcık."

"Ne içtin?"

"Tekila."

"Tekilanın akşamdan kalmalığı berbattır," dedim.

"Kesinlikle."

Yine sessizlik. Tuhaf bir şekilde hareketsiz bir gündü. Gökyüzü beyazdı.

"Peki tekilanın yanında uyuşturucu kullandınız mı?" dedim.

"Hayır," dedi rahat bir edayla. Sonra: "Evet, kullandık."

"Ne tür uyuşturucular dı Jesse?"

"Sana yalan söylemek istemiyorum, tamam mı?"

"Tamam."

Duraksadı. Kendini hazırladı. Sonra söyledi. "Kokain."

Yaşlı yüzlü kadın, bakkaliye dolu küçük bir plastik torba taşıyarak geri döndü.

"Kendimi berbat hissediyorum," dedi Jesse. Bir an ağlayacak sandım.

"Kokain sonradan insana kendini çok kirli hissettirebilir," dedim usulca ve elimi onun zayıf omzuna koydum.

Sanki bir yoklamada ismi söylenmişçesine hemen doğruldu. "Evet, aynen öyle. Kendimi çok kirli hissediyorum."

"Dean'in evinde mi kullandın?"

"Adı Dean değil." Duraksadı. "Choo-choo."

Bu ne biçim isim yahu? "Bu Choo-choo ne iş yapıyor?" dedim.

"Beyaz bir rapçi."

"Öyle mi?"

"Hı hı. Kesinlikle."

"Çalışan bir müzisyen mi?"

"Pek sayılmaz."

"Yani kokain satıcısı?"

Yine duraksadı. Kampı çoktan terk etmiş askerlerini geri topluyordu. "Dün gece evine gittim. Kokain çıkarıp duruyordu."

"Sen de kullanıp durdun mu?"

Başıyla onayladı, sokağa donuk gözlerle bakarak.

"Choo-choo'nun evine daha önce gitmiş miydin?"

"Bunu şimdi gerçekten konuşmak istemiyorum," dedi.

"Şimdi konuşmak isteyip istememen umurumda değil. Choo-choo'nun evine daha önce gittin mi?"

"Hayır. Gerçekten."

"Daha önce hiç kokain kullandın mı?"

"Bu şekilde hayır."

"*Bu* şekilde?"

"Hayır."

Bir an duraksadıktan sonra "Bu konuyu daha önce konuşmamış mıydık?" dedim.

"Kokain konusunu mu?"

"Neyden bahsettiğimi biliyorsun," dedim.

"Evet, konuşmuştuk."

"Şu uyuşturucu kullanırken yakalarsam anlaşmamız iptal

olur demiştim. Kira, cep harçlığı, hepsi biter demiştim. Hatırlıyor musun?"

"Hı hı."

"Şaka yaptığımı mı sanmıştın?"

"Hayır, ama bir şey diyeceğim baba. Beni *yakalamadın* ki. Ben söyledim."

O an buna verecek karşılık bulamadım. Bir süre sonra "Kimseye telefon ettin mi?" dedim.

Şaşırmış gibiydi. "Nereden bildin?"

"Kokain kullananlar genellikle öyle yapar. Telefona sarılırlar. Her seferinde de pişman olurlar. Sen kimi aradın? Rebecca'yı mı?"

"Hayır."

"Jesse?"

"Denedim. Evde yoktu." Koltuğunda öne eğildi. "Bu daha ne kadar sürecek?"

"Ne kadar kullandın?"

"Bütün gece. Durmadan yenisini çıkarıyordu."

Eve girip çorap çekmecemden bir uyku hapı aldım ve bir bardak da su alıp dışarı çıktım. "Seni bu seferlik affediyorum," dedim. "Bir daha yaparsan sonuçlarına katlanırsın." Ona hapı verdim ve yutmasını söyledim.

"Bu ne?" dedi.

"Önemi yok." Yutmasını ve dikkatini bana yöneltmesini bekledim. "Bu konuyu şimdi konuşmayacağız, tamam mı?" dedim. "Anlıyor musun?"

"Hı hı."

Hap yüzünden uykusu gelene kadar yanında durdum. Biraz çenesi açıldı.

"*Yanardağın Altında* belgeselindeki konuşmayı hatırlıyor musun?" diye sordu. "Hani konsolos akşamdan kalmalığından, pencerenin ardından insanların geçip durduğunu ve adını horgörüyle söylediklerini duyuşundan bahseder?"

Hatırladığımı söyledim.

"Aynısı bu sabah bana oldu," dedi. "Tam uyanırken. Sence sonum o adamınki gibi mi olacak?"

"Hayır."

Sonra üst kata çıktı. Onu yatırıp üstünü örttüm. "Uyanınca biraz depresif olacaksın," dedim.

"Bana kızdın mı?"

"Hı hı. Kızdım."

O ikindi evde takıldım. Hava kararınca aşağı indi. Kurt gibi acıkmıştı. Chicken Chalet sipariş ettik. Bitirince, yağlı dudaklarını ve parmaklarını silip kanepeye uzandı. "Dün gece çok aptalca laflar ettim," dedi. Sonra kendine zulmetme ihtiyacı duyarcasına devam etti. "Bir ara kendimi rock yıldızı filan sandım." İnledi. "Sen hiç öyle şeyler yaptın mı?"

Yanıt vermedim. Beni kandırıp suç ortağı yapmak istediğinin farkındaydım. Ama yemezlerdi.

"Choo-choo'nun evinden çıktığımda gün ağarıyordu," dedi. "İçerisi pizza kutularıyla doluydu, cidden boktan bir daireydi, kusura bakma, ağzımı bozdum ama tam bir çöplüktü. Kafama ne takmıştım biliyor musun? Bir çeşit bandana."

Bütün bunları bir an daha düşündü. "Anneme söyleme, tamam mı?" dedi.

"Annenden sır saklayacak değilim Jesse. Bana söylediğin her şeyi ona söylerim."

Bunu soğukkanlılıkla karşıladı. Hafifçe kafa sallayıp onay-

ladı. Şaşırmadı, itiraz etmedi. Aklından ne geçiyordu bilmiyorum; dün gece söylenen bir sözü, tuhaf bir tavrı, anlatılmaması her zaman daha iyi olan sevimsiz bir kibri anımsamış olabilirdi. Ama ruhunu hafifletmek, pizza kutularını ve boktan daireleri ve şafak sökerken, metroyla eve dönüş yolculuğunda, etrafındaki herkes yeni bir güne yeni uyanmış ve dinç bir halde başlarken aklından mutlaka geçmiş olan bütün çirkin şeyleri zihninden kovmak istiyordum. İçini dışına çıkarmak ve iç organlarını hortum tutarak ılık suyla yıkamak istiyordum.

Ama içi *ne kadar* güneşli acaba diye merak ettim. Bu fütursuz yürüyüşlü çocuğun içi. O konağın odalarının *gerçekte* nasıl göründüğü konusunda bir fikrim var mı? Bazen alt katta telefonla konuştuğunu işitince, sesinde bir yabancılık, bir sertlik, hatta bazen bir kabalık algıladığımda ve kendime bu o mu, yoksa rol mü yapıyor, yoksa *bana* sergilediği yüzü mü rol diye sorduğumda fikrim var gibi geliyor. O boktan apartmanda kokain kullanan, kabadayı bir rock yıldızı gibi davranan çocuk kimdi? *Onu* hiç gördüm mü?

"Sana izletmek istediğim bir şey var," deyip DVD oynatıcısına gittim.

Çok kırılgan bir sesle, kimseyle başının belaya girmesini istemeyen bir sesle, hiç tanımadığı yabancılar tarafından tokatlanmayı bekleyen bir yüz ifadesiyle "Şimdi film izleyebileceğimi sanmıyorum baba," dedi.

"Biliyorum. Bu yüzden sana sadece *bir* sahne izleteceğim. Bir İtalyan filminden. Annemin favorisiydi. Yazlığımızda müziğini durmadan çalardı. İskeleden dönerken evimizden bu müziğin a ıldığını duyunca, annemin ka alı balkonda

oturup cin tonik içerek bu albümü dinlediğini anlardım. Bu müziği ne zaman duysam aklıma annem gelir. Neden bilmiyorum ama bana hep mutluluk verir. İyi bir yaz geçirmişim herhalde.

"Her neyse, sana filmin son sahnesini izleteceğim. Sebebini hemen anlarsın sanırım. Bir adam -Marcello Mastroianni tarafından canlandırılır- içki içmekte, kadınlarla düşüp kalkmakta, her gece hayatını ziyan etmektedir; sonunda bir sabah şafak sökerken kendini bir kumsalda, bir grup alemcinin arasında bulur. Choo-choo'nun dairesinde pizza kutuları olduğunu söylediğinde bunu anımsadım.

"Adam kumsaldadır, akşamdan kalmadır, üstünde hâlâ parti giysileri vardır ve genç bir kızın kendisine seslendiğini işitir. Dönüp bakınca kızı görür ama ne dediğini anlayamaz. Kız o kadar güzel, o kadar safur ki, sanki denizle aydınlık sabahın vücut bulmuş halidir, belki de adamın çocukluğunun vücut bulmuş halidir. Bu sahneyi izlemeni ve şunu anımsamanı istiyorum. Bu adam, bu partilerin adamı, hayatının doruğuna ulaşmıştır, artık inişe geçmiştir; bunun farkındadır, kumsaldaki kız da farkındadır. *Sana* gelince, senin hayatın daha yeni başlıyor, önünde uzanıyor. Ziyan edip etmemek sana kalmış."

Federico Fellini'nin *Tatlı Hayat*'ını koydum (1960) ve son sahneye, Mastroianni'nin kumlarda ayak bileklerine kadar bata çıka yürüdüğü, bir kızın elli metre öteden, küçük bir su birikintisinin ardından ona seslendiği sahneye geçtim. Mastroianni anlamıyorum dercesine omuz silker, elleriyle bir hareket yapar. Dönüp gitmeye başlar, arkadaşları beklemektedir. Kıza parmaklarını hafifçe büküp sallayarak, komik bir şekil-

de veda eder. Sanki eli biraz buz kesmiştir. Adamın *kendisi* buz kesmiştir. Kız onun yürüyerek uzaklaşmasını seyreder; hâlâ gülümsemektedir, önce müşfikçe ve anlayışla, ama sonra sertçe. Sanki tamam, madem öyle istiyorsun, demektedir. Ama sonra çok yavaşça dönüp kameraya bakar. Peki ya sen, der gibidir seyirciye, senin hayatın ne olacak?

"Sana kokain hakkında sadece şunu söyleyeceğim," dedim. "Sonu hep böyle olur."

Ertesi sabah *Şahane Hayat*'ı (1946) izledik. Başlangıçta filmden, aşırı enerjik oyunculuğundan, sahteliğinden, James Stewart'ın sevimli sıkılganlığından nefret edeceğini biliyordum; Jesse böyle şeylerden hazzetmezdi. Hele o haldeyken, dünyayı bir çeşit -onun yaşındayken ne derdik-, ha evet, dünyayı bir çeşit "kozmik pazarlık bodrumu" olarak görürken.

Ama film karanlıklaşınca ve James Stewart da karanlıklaşınca (o kadar rahatsız edicidir ki, sanki ebeveyninizin düzenlediği bir partide bir misafirin suratına içki çalan birisi gibidir), Jesse'nin ister istemez kendini filme kaptıracağını biliyordum. Sonunu merak ediyordu, kendi adına merak ediyordu çünkü artık ekrandaki öykü *onun* öyküsü olmuştu. Hem herhangi biri, gece kokain çekip tekila içmiş depresif bir ergen bile, o filmin son anlarına direnebilir mi?

Jesse çocukluğumun mahallesinin hemen yanında bulunan St Clair Caddesi'ndeki bir restoranda bulaşıkçılık yapmaya başladı. Bu işi ona al yanaklı, uzun boylu bir genç olan yardımcı şef bulmuş. Jack bilmemne. Bir "rapçi". (Herkes "rap

yapıyordu" anlaşılan.) Soyadını hâlâ bilmiyorum ama bazen gece vardiyası bitince Chinatown'daki evimize geliyorlardı; bodrumda kafiyeli şarkılar söyledikleri ve "kötü çocuk" numarası yaptıkları duyuluyordu. İnanılmayacak kadar şiddet içeren, kaba (üstelik çalıntı) şarkı sözleri. İnsanın bir yerden başlaması gerekiyor herhalde, diye düşündüm. Onlara "I Want to Hold Your Hand"i çalmak anlamsızdı.

Jesse'nin bulaşıkçılığa dört günden fazla katlanabileceğini sanmıyordum. *Un plongeur.* Kolay pes eden biri veya hanımevladı olduğundan değildi, ama o iş... acımasız restoran merdiveninin en alt basamağıydı, günde sekiz saat kirli tabakların ve kabuk bağlamış tencerelerin yıkanmasını gerektiriyordu... Jesse'nin yataktan kalkıp giyindiğini, metroya binip geceyarısına kadar o işi yaptığını hayal edemiyordum.

[illegible]a insan çocukları konusunda sık yanılır ve ben de yine [illegible]ım. Onları herkesten iyi tanıdığınızı sanırsınız, onları yıllarca merdivenlerden indirip çıkarmışsınızdır, yatırıp üzerlerini örtmüşsünüzdür, üzgün, mutlu, kaygısız, kaygılı hallerini bilirsiniz... ama onları iyi tanımıyorsunuzdur. Sonunda aklınıza gelmemiş bir şeyler yaparlar hep.

Altı hafta sonra bir ikindi vakit mutfağa neşeyle dalıp da "Terfi ettirildim," dediğinde kulaklarıma inanmakta zorlandım. Anlaşılan Jack başka bir restoranda çalışmak için istifa etmiş ve artık yeni yardımcı şef Jesse'ymiş. Bunu duyunca rahatladım. Sebebini kestirmek güç. Babasının aksine, mecburken en boktan işi bile yapabileceğini ve başarı kazanabileceğini anladığım içindi sanırım.

Kış geldi, pencereler erkenden karardı. Gecenin ortasında çatıları ince bir karın kapladığını fark ettim; evlerin bir camekândaki pastalar gibi, biraz masalsı görünmesine yol açıyordu. Geceyarısından sonra bir yaya bodrum pencerelerime yaklaşsa, gündüzleri şeflik, geceleriyse rapçılık yapan iki uzun boylu delikanlının gettoda büyümenin rezilliğinden, eroin kullanmaktan, dükkân soymaktan, tabanca satmaktan; babalarının torbacı, annelerininse keş oluşundan öfkeyle bahsedişini duyabilirdi: Jesse'nin çocukluğu aynen böyle geçmişti cidden! (Jack'in babası bir yeniden doğuş Hristiyanı'ydı ve kiliseye giderdi.)

Arada sırada bodrum merdiveninin tepesinden onlara kulak kabartırken, şarkılarının giderek -nasıl desem- etkileyici hale gelmeye başladığını fark ettim ister istemez. Bol giysiler giyen o iki çete çocuğunun uyumları iyiydi. Tanrım, belki de Jesse yeteneklidir, diye düşündüm.

Bulutsuz, buz gibi bir gecede bodrumdan bir heyecan aurası yayılıyordu. Yüksek sesli müzik, ciyaklayan insan sesleri. Corrupted Nostalgia (artık gruplarına verdikleri isim buydu) merdivenden koşarak çıktı; beyzbol şapkaları, bandanaları, şalvar pantolonları, güneş gözlükleri ve üzerlerine büyük gelen kapşonlu hırkaları vardı. İlk konserlerine giden çok belalı iki tip.

Ben de gelebilir miydim?

Hiç şansım yoktu. *Birazcık* olsun şansım yoktu.

Çıkıp bir yerlere gittiler; Jesse bir LA polisiyle iş yapan bir zenci gibi başını geriye atmıştı.

Sonra sanki çabucak bir konser daha verdiler; sonra bir tane daha ve bir tane daha; sigaranın serbest olduğu basık

tavanlı, pis kulüplerde.

"Şarkı sözlerimizi nasıl buluyorsun?" diye sordu Jesse bir gün. "Dinlediğini biliyorum."

Bu soruyu haftalardır bekliyordum. Gözlerimi kapatıp kendimi suya attım (mecazi anlamda). "Bence mükemmeller." (Huyuna suyuna git, T.S. Eliot'tan filan hiç bahsetme.)

"Sahi mi?" Kahverengi gözleriyle yüzümü inceledi, yalan söyleyip söylemediğimi anlamaya çalıştı.

"Bir öneride bulunabilir miyim?" dedim.

Yüzü şüpheyle karardı. Şimdi adımlarına dikkat et. İnsanlar böyle şeyleri elli yıl sonra bile hatırlarlar -ve yazarlar-. "Belki de kendi hayatına daha yakın bir şeyler yazmayı denemelisin."

"Mesela nasıl şeyler?"

Bir an düşünür gibi yaptım. (Bu kısmın provasını yapmıştım.) "Önemsediğin şeylerle ilgili."

"Mesela."

"Mesela, şey... Rebecca Ng ile."

"Ne?"

"Rebecca hakkında yazsana."

"Baba." Ailenin arabasını gece vakti "gezmek" için almak isteyen sarhoş bir amcasıyla konuşuyordu sanki.

"Henry Miller ne demişti bilir misin Jesse? Bir kadının etkisinden kurtulmak istiyorsan onu edebiyata dönüştür."

Birkaç hafta sonra o ve Jack o gece nerede sahneye çıkacaklarını konuşurlarken tesadüfen merdivenin tepesindeydim. Otuz yıl önce kız tavlamaya gittiğim bir yerde geceyarısından sonra sahneye çıkacaklardı (başka yarım düzine

On bir buçuğu biraz geçene kadar bekledikten sonra usulca buz gibi havaya çıktım. Parktan (kendimi hırsız gibi hissediyordum) ve Chinatown'dan (çöp gecesiydi, her taraf kedi doluydu) geçip sokakta yürüyerek kulübün kapısına geldim. Kulübün önünde duran bir düzine genç adam sigara içiyor, gece havasına duman salıyor ve kahkahalar atıyorlardı. Bir de tükürüyorlardı. Hepsi tükürüyordu.

Jesse aralarındaydı, arkadaşlarının çoğundan bir baş uzundu. Sokağın karşı tarafındaki bir kafeye, onları fark edilmeden izleyebileceğim bir mekâna gizlice girdim. Chinatown'da Cumartesi gecesiydi; elektrik yeşili ejderhalar, patlayan kediler, sabaha kadar açık olan çirkin floresan lambalı büfeler. Sokağın karşı tarafında, Scott Mission'ın* önünde şehrin fakirleri battaniyelere sarınmış halde toplanmışlardı.

Beş dakika geçti; sonra on beş; gençlerden biri eğildi; merdivende, kulübün hemen içinde duran biriyle konuşur gibiydi. Sonra Jack belirdi. Öyle masum bir yüzü vardı ki. Koro oğlanı gibiydi. Herkes ona baktı. Buharlı nefes. Titremeler. Sonra birden hep birlikte içeri koştular; son delikanlının fırlattığı izmarit havada uzun, zarif bir kavis çizerek trafiğin ortasına düştü.

Onların gitmesini bekledikten sonra işlek sokağın karşı tarafına geçtim. Merdiveni ihtiyatla çıktım; havanın değiştiğini hissediyordunuz; her adımda daha sıcak ve pis kokulu (yavru köpek ve bayat bira kokuyordu) hale geliyordu. Bir arka odadan kayıtlı müzik sesi geldiğini işittim. Henüz başla-

* Düşkünlere yardım eden bir Hristiyan derneği.

mamışlardı. Onlar başlayana kadar girişin önünde bekledim; sonra usulca içeri girdim. Merdivenin tepesine çıkıp köşeden saptım; bir ankesörlü telefonla konuşan genç bir adam başını kaldırıp gözlerime baktı. Jesse'ydi.

Ahizeye "Seni ararım," deyip telefonu kapadı. "Baba," dedi sanki sevinçle. Bana gülümseyerek yaklaştı, koridora girmemi vücuduyla engelleyerek. Omzunun üstünden göz attım.

"Mekân burası mı?" dedim.

"Bu gece giremezsin baba. Başka bir gece olur, ama bu gece hayır."

Beni çok kibarca ters döndürdü ve merdivenden inmeye başladık.

"Sanırım burada Rolling Stones konser vermişti," dedim başımı umutla geri çevirerek; Jesse'nin güçlü kolu (amma güçlüydü!) beni durmadan aşağı indirdi, ta ki birlikte kaldırıma varana dek.

"Tek bir şarkı dinlesem olmaz mı?" diye yalvardım.

"Seni seviyorum baba, ama bu gece senin gecen değil," dedi. (Bu *Rıhtımlar Üzerinde*'de Brando'nun taksinin arka koltuğunda ağabeyine söylediği söze benzemiyor muydu?) "Başka zaman olur, söz veriyorum," dedi.

Yirmi dakika sonra yatağıma usulca girerken karımın karanlıkta döndüğünü işittim. "Enselendin ha?" dedi.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

JESSE BİR GECE ÖYLESİNE bir laf etti; akşam yemeğinden sonra eve yürüyorduk ve o mor saçlı bir çocukken ve sokağın ilerisinde oturan bücür bir kız arkadaşı varken içinde oturduğumuz tek katlı, eski bir evin önünde bir an durmuştuk.

"Burada durduğun olur mu hiç?"

"Hayır. İçinde başkaları kalmaya başladığından beri pek hoşuma gitmiyor. Sanki işgal altında gibi geliyor biraz."

Ev hiç değişmemişti, dokunsan yıkılacak gibiydi, ön tarafında eski bir kazık çit vardı. "Amma küçükmüş meğer. Çocukken çok büyük geliyordu," dedi.

Biraz daha kalıp annesinden ve Jesse'nin sokağın karşı tarafındaki okulun duvarına sprey boya püskürttüğü için tutuklanışından bahsettik; sonra güneye, evimize gittik.

O gece konuşmamızın etkisinden çıkamayarak videocuya gidip *Gençlik Yılları*'nı (*American Graffiti,* 1973) kiraladım. Jesse'ye filmin ismini söylemedim, yoksa itiraz edeceğini ya

da CD'ye bakıp kapağında bir kusur bulacağını veya filmin "modası geçmiş" göründüğünü söyleyeceğini biliyordum. Bu filmi yirmi yıldır izlemiyordum ve artık eskisi kadar cazip ve eğlenceli gelmeyeceğinden kaygılanıyordum. Yanılmışım. İlk izleyişte fark etmediğim kadar derin, büyüleyici bir film. (İyi filmler eskiden sandığımdan daha entelektüel oluyorlar, en azından çekim süreçleri itibarıyla.)

Gençlik Yılları sadece bir grup gencin bir Cumartesi gecesini anlatmıyor. Richard Dreyfuss'un çok genç haliyle yerel radyo kanalına geldiğinde Wolfman Jack'in rutin bir şekilde konuştuğunu gördüğü an muhteşem. Dreyfuss birden evrenin merkezinin *aslında* ne olduğunu anlıyor: bir yer değil, asla hiçbir şeyi kaçırmama arzusunun somutlaşmış hali... bir başka deyişle, *gidebileceğiniz* bir yer değil, *bulunmak* istediğiniz bir yer. Ayrıca filmde eskiden bir depo benzinin şehri turlamaya yeterken şimdi beş dakikada bittiğinin söylenmesine bayıldım. Aslında çocukluğun sona erişinden bahsediliyor farkında olmadan. Siz fark etmeden dünya küçülüveriyor, tıpkı o eski evin Jesse'nin gözünde küçülmesi gibi.

Proust'tan ve *Gençlik Yılları*'ndan bahsederek Jesse'nin canını sıkmak istemiyordum, ama Dreyfuss'un görüş alanının kenarında bir belirip bir kaybolan o Thunderbird'deki güzel kızı Proust'un sahipliğin ve arzunun karşılıklı dışlayıcı oldukları fikrinin bir örneği olarak görmemek, o kızın o kız olabilmesi için sürekli uzaklaşması gerektiğini düşünmemek mümkün mü?

"Sence bir kadına sahipken onu arzulamanın mümkün olmadığı doğru mu baba?" dedi Jesse.

"Hayır, bence değil. Ama senin yaşındayken öyle düşünür-

düm. Benden çok hoşlanan kızları uzun süre ciddiye alamaz dım."

"Değişen nedir?"

"Örneğin minnettarlık kapasitem," dedim.

Boş televizyon ekranına kasvetle baktı. "Rebecca Ng, Thunderbird'deki kız gibi, değil mi?"

"Hı hı, ama bunun iki taraf için de geçerli olduğunu unut mamalısın. Şu tekerlekli paten kayan eski kız arkadaşın Claire Brinkman'i düşün. Ayrıldığınıza *seni* nasıl biri olarak görmüş tür sence?"

"Thunderbird'e binmiş bir *adam* gibi mi?"

"Muhtemelen."

"Ama bu durumda ondan ayrılmasam benden o kadar hoş lanmayacaktı, öyle mi baba?"

"Ulaşılamaz olman yüzünden seni normalden çok daha çe kici bulmuş olabilir."

Yine durup düşündü. "Rebecca Ng ulaşılamaz olup olma mama aldırmıyordur bence."

"Öyle umalım," deyip konuyu değiştirdim.

Bir keresinde David Cronenberg'e (muhteşem *Ölü İkizler*'in [1988] tanıtımını yapıyor, ilgilenen herkesle konuşuyordu) filmler konusunda "suçlu hazlara" sahip olup olmadığını... yani kötü olduğunu bilse de sevdiği filmler olup olmadığını sormuştum. Samimi bir yanıt vermesini sağlamak için, Ju lia Roberts'ın oynadığı *Özel Bir Kadın*'a (*Pretty Woman,* 1990) zaafım olduğunu itiraf etmiştim. Tek bir anı bile inandırıcı

değildir, ama öyküsü o kadar etkileyici anlatılır ki, hoş sahneler öyle peş peşe gelir ki direncinizi kırar ve sizi salakça bir şekilde etkisine aldıktan sonra geri dönüş zordur.

"Hristiyan televizyonu," dedi Cronenberg tereddütsüz. Tombul suratlı güneyli evangelistlerin kalabalıklara vaaz vermesini büyüleyici buluyormuş.

Film kulübünün biraz sıkıcılaşmaya başladığından korktuğum için (peş peşe beş tane güzel *yeni dalga* filmi izlemiştik), Şubat'taki ilk haftamızda seyredebileceğimiz suçlu haz filmlerinin bir listesini çıkardım. Ayrıca Jesse'yi kalitesiz filmler seyretmekten keyif alamama banalliğinden uzak tutmak istiyordum. İnsanın böyle şeylere kendini bırakmayı öğrenmesi gerek.

Rocky III'le (1982) başladık. Mr T'nin berbat, küçücük mekânında kan ter içinde mekik ve barfiks çekmesini seyretmenin ucuz ama karşı konulmaz heyecanından bahsettim. Onun mantar desenli halıları ve ibnece latteleri yoktur! Sonra Gene Hackman'in 1975 tarihli filmi *Gece Kımıltıları*'nı izledik; bunda on sekiz yaşındaki Melanie Griffith azgın bir kız rolündedir. Onu uzaktan seyreden, ondan "büyük" erkek arkadaşı Hackman'e "Bir kanun çıkarılmalı," der. Hackman istifini bozmadan "Var zaten," diye karşılık verir.

Sonra *Nikita*'ya (1990) geçtik. Güzel bir keşin bir devlet suikastçisine dönüşmesini anlatan saçma bir filmdir. Ama cazip bir tarafı, en alt tabakaya özgü bir çekiciliği vardır... muhtemelen görüntüleri muhteşem olduğundan. Luc Besson görünüşe göre kamerayı nereye koyması gerektiğini bilen, sarsıcı görsel deneyimleri hedefleyen ve bunu büyük bir şevkle yaparak filmin salakçalığını ve inandırıcılıktan uzaklığını affettiren parlak, genç bir Fransız yönetmendi.

Filmin nasıl başladığını izleyin, sokaktan üç adam gelir, arkadaşlarından birini sürükleyerek. Bir rock videosu gibidir, Gary Cooper'ın *Kahraman Şerif*'inin liserjik asit halüsinasyonu versiyonudur. Sonra silahlar patlar: eczanedeki silahlı çatışmayı izleyin: kurşunların esintilerini hissedersiniz resmen.

Ama *Nikita* sadece ısınmak içindi. Artık suçlu hazların kralına, evinizde başkalarıyla birlikte izlemeye utanacağınız gerçekten berbat bir filme hazırdık. Şehvetli, anlamsız ve çirkin olan *Showgirls* (1995) esir almayan türden bir filmdir. Seyircilerin hayretle kafa sallamalarına yol açar: Las Vegas'ta şov kızlığı yapmak için evini (ne evdir ama!) terk eden genç bir kızın öyküsünün anlatıldığı bu filmde sırada ne olabileceğini sorarız. Meraklısı için bol bol kadın vücudu gösterilir, ama filmin sonunda artık meraklısı değilsinizdir. Olamazsınız.

"Showgirls," dedim Jesse'ye, "bir sinema garabetidir, tek bir iyi performans bile barındırmayan bir suçlu hazdır."

Showgirls gösterime girdiğinde eleştirmenler ve halk tarafından hayret ve horgörü çığlıklarıyla karşılanmıştı. Daha gösterime girmeden, yıldızı Elizabeth Berkley'in kariyerini bitirmişti; veteran aktör Kyle MacLachlan (*Mavi Kadife* [1986]) bıyık buran azgın "eğlence direktörü" rolüyle kendini rezil etmişti. *Showgirls* bir gecede herkesin "1995'in en kötü filmi" listesinde bir numaraya yerleşmişti. Sinemalar interaktif hale gelmiş, seyirciler beyazperdeye küfretmişti.

Ama en büyük iltifat New York'un gey topluluğundan gelmiş, orijinal başyapıtın oynatıldığı dev bir ekranın önüne geçen travestiler repliklere göre dudak oynatarak filmdeki oyunculukları taklit etmişlerdi. *Sevgili Anne*'den (1981) beri böyle şamata görülmemişti.

Jesse'ye Mis Berkley'in bir odadan hışımla çıktığı sahneleri saymasını istedim. Bir taksi şoförüne sustalı çektiği sahneyi özellikle izlettirdim. Son derece özel bir oyunculuktur.

"Eğitici korkunçluk," dedi Jesse. Dağarcığı genişliyordu.

"*Showgirls,*" dedim son olarak, "hepimizi proktoloğa dönüştüren bir filmdir. Bazıları tüm zamanların en kötü filminin *Uzaylıların 9 Numaralı Planı* olduğunu iddia etseler de bu edinilmiş bir düşüncedir o kadar. Ben oyumu bu filme veriyorum."

Mis Berkley'in bir striptiz kulübünde bir demir direği yalamaya başladığı sıralar, *Showgirls*'e *400 Darbe*'den ve Fransız Yeni Dalgası'nın tamamından daha uzun bir tanıtım yaptığımı fark ettim.

Suçlu hazlara ikisi de çok iyi aktörler olan ve rollerine cuk oturan Gary Busey ve Tommy Lee Jones'un canlandırdığı iki kötü adamı içeren eğlenceli bir saçmalık olan *Kuşatma Altında*'yla (1992) devam ettik. İkisini de izlemek gayet keyiflidir. Çekimler arasında diz çöküp kahkahadan kırıldıklarını *bilirsiniz.* Jesse'ye Busey'in kendi gemi arkadaşlarını boğmakla suçlandığında "Zaten beni sevmezlerdi," dediği sahneye dikkat etmesini söyledim.

Son olarak televizyon dizisi *Walton Ailesi*'nin (1972-1981) ilk birkaç bölümünü izledik. Jesse'nin her bölümün sonundaki monologları, anlatıcının olayları bir yetişkinin perspektifinden, anı defteri tarzında özetlemesini dinlemesini istedim. Neden bu kadar etkililer? diye sordum ona.

"Ha?"

"Hiç yaşamadığın bir hayata nostalji duymanı sağlamayı nasıl başarıyorlar."

"Neyden bahsettiğini anlamadım baba."

Jesse'yle üç arkadaşının bir rap konseri için arabaya atlayıp Montreal'e gitmeleri beni kaygılandırdı. Ona yüz dolar verdim, onu sevdiğimi söyledim ve ön kapıdan fırlayıp gitmesini seyrettim. Bahçeden geçerken peşinden seslendim; üç delikanlı birisinin babasının arabasında ciddiyetle oturuyorlardı.

Ona ne dedim bilmiyorum ama buz tutmuş bahçede geri döndü. Tek istediğim on beş-yirmi saniye gecikmesiydi, böylece başına bir iş gelecekse o birkaç saniye sayesinde ölümden kıl payı -metrelerle, saniyelerle- kurtulacaktı.

Ertesi Pazartesi gecesinin geç bir vaktinde gelip tuhaf bir öykü anlattı. Korkunç görünüyordu, derisi patlayacak gibiydi. "Bizimle gelen adamlardan biri Jack'in arkadaşıydı," dedi. "Şişman bir zenciydi. Onu tanımıyordum. Arabada onun yanında oturuyordum ve Toronto'dan yüz altmış kilometre kadar uzaklaşmışken cep telefonu çaldı. Arayan kimdi biliyor musun? Rebecca. Rebecca Ng'ydi. Şimdi Montreal'de oturuyormuş; orada üniversiteye gidiyormuş."

"Tanırım."

"Yanımdaki zenci onunla konuşmaya başladı. Kitap okumaya, pencereden bakmaya filan çalıştım; ne yapacağımı bilmiyordum. Düzgün düşünemiyordum. Kalp krizi geçireceğimi veya kafamın patlayacağını sandım, hani şu filmdeki adam gibi..."

"Tarayıcılar."

"Sonra zenci telefona 'Jesse Gilmour burada. Onunla konuşmak istiyor musun?' deyip telefonu bana uzattı. Rebecca telefondaydı. Onu bir yıldır görmemiştim ama telefondaydı. Rebecca. Rebecca'm."

"Eee, ne dedi?"

"Her zamanki gibi espri yapıyor, flörtöz davranıyordu. 'Vay, çok şaşırdım. Hiç beklemiyordum filan yani,' dedi. Montreal'de nerede kalacağımı sordu, bir otelde dedim, o da 'Bu gece ne yapıyorsun? Sırf otelde takılmazsın umarım,' dedi.

"Ben de 'Bilmem ki. Arkadaşlara bağlı,' dedim. O da 'Şey, ben bir kulüpte olacağım, neden oraya gelmiyorsun?' dedi.

"Montreal'e varmak altı-yedi saat sürdü. Belki daha da uzun; kar yağıyordu. Oraya varınca otele yerleştik; berbat bir yer, Holiday Inn'in ikinci sınıf versiyonu gibi, ama öğrenci gettosunun tam ortasında."

"Çıkıp bir ton bira aldınız..."

"Çıkıp bir ton bira alıp otele geri döndük; hepimiz aynı odada kalıyorduk, Rebecca'yı tanıyan zenci adam tutmuştu. O gece on-on bir civarı..."

"Hepiniz zil zurna sarhoştunuz."

"Hepimiz zil zurna sarhoştuk ve o bara gittik. Rebecca'nın bahsettiği kulübe. St Catherine Sokağı'nda bir yerlerde. İçerisi öğrenci kaynıyordu. Bunun ne anlama geldiğini anlamalıydım. Ama anlamadım. Mekâna girince bıyıklı, zebellah gibi bir adam önümüzü kesti. Kimlik sordu. Bende yoktu. Arkadaşlarda vardı. Hepsi girdiler. Ama o herif benim girmeme izin vermedi. Ona eski kız arkadaşımın içeride olduğunu, onu epeydir görmediğimi filan söyledim. İşe yaramadı. Kaldırımda kalakaldım, bütün arkadaşlarım içerideydi, Rebecca içerideydi ve hayatımda bundan kötü bir şey yaşamadığımı düşünüyordum.

"Ama sonra Rebecca dışarı çıktı. Onu hiç o kadar güzel

görmemiştim... nefes kesiciydi. Kapıdaki korumayla konuştu, bilirsin, her zamanki tarzıyla, adama yakın durup gözlerini kırpıştırarak. Herife resmen asılıyordu. Sonunda adam utanarak gülümsedi ve ikimize bakmadan ipi kaldırıp geçmeme izin verdi."

"Vay." (Başka ne denir ki?)

Devam etti. "Barda Rebecca'nın yanına oturdum ve içkileri peş peşe götürdüm..."

"O çok içti mi..."

"Hayır, ama biraz içiyordu. Rebecca çabuk sarhoş olur zaten."

"Sonra?"

"Zil zurna sarhoş oldum. Cidden acayip sarhoştum. Tartışmaya başladık. Birbirimize bağırıyorduk. Barmen beni susturdu; sonra koruma gelip ikimize gitmemizi söyledi. Kaldırıma çıktık, kar dinmişti ama hava soğuktu, Montreal soğuğu vardı, nefeslerimiz buharlı çıkıyordu ve hâlâ kavga ediyorduk. Beni hâlâ sevip sevmediğini sordum. 'Seninle bunu konuşamam Jesse. Yapamam. Birisiyle birlikte yaşıyorum,' dedi. Bir taksiye atlayıp gitti."

"Onu bir daha gördün mü?"

"Merak etme, dahası da var..." Durup sokağın karşı tarafına baktı, bir şeyi anımsamışçasına, karşısında duran birini birden tanımışçasına.

"Ne?" dedim kaygılanarak, sinirli bir sesle.

"Ona bunu sormakla zayıflık mı ettim sence? Beni hâlâ sevdiğini sormakla?"

"Hayır. Ama bilirsin..." Bir an nasıl ifade edeceğimi düşündüm.

"*Neyi* bilirim?" diye sordu hemen, ceketimin altında bir bıçağım varmışçasına.

"Son bir yıldır söylediğim şey işte. İçkiliysen asla önemli konuşmalar yapmayacaksın."

Tanrım, beni dinle, diye düşündüm.

"Ama önemli konuşmaları sadece o zaman yapmak istiyor insan," dedi.

"Evet, sorun da bu ya. Her neyse, devam et."

Devam etti. "Dördümüz otele geri döndük. Birisinde bir şişe tekila vardı."

"Tanrım."

"Ertesi sabah otel odasında uyandığımda başım çatlıyordu. Her tarafta bira şişeleri vardı, giyiniktim, bütün param bitmişti. Rebecca'ya beni hâlâ sevip sevmediğini soruşumu ve 'Seninle bunu konuşamam,' diyerek taksiye atlayıp gidişini hatırlayıp duruyordum."

"Korkunç."

"Tekrar uyumaya çalıştım."

"Evet."

"Onu tekrar görünce ne diyeceğimi milyon kere planlamıştım ve böyle bir şey olmuştu."

Sokağın karşı tarafındaki eve baktı. "Sen hiç öyle bir şey yaptın mı?" diye sordu.

"Sonra ne oldu?" dedim.

"Kahvaltıya çıktık, ben hâlâ sarhoştum herhalde, çünkü otele geri dönünce kustum."

"Kahvaltının parasını kim ödedi?"

"Jack'ten biraz borç aldım. Merak etme, ben hallederim."

Duraksayıp bir sigara yaktı. Dumanı üfledi. "Ertesi gün

ne yaptık hatırlamıyorum; Royal Dağı'na gittik galiba, ama çok soğuktu. Uygun bir ceket getirmemiştim ve eldivenim yoktu. Orada bir süre takıldık, öğrenciler filan vardı, kızlarla tanışmak için iyi bir mekân olabilir diye düşündük, ama tepede rüzgâr esip duruyordu, pantalonum bacaklarıma yapışıyordu.

"O gece rap konserine gittik ve gayet iyiydi, ama gözlerim Rebecca'yı arayıp duruyordu. Konser salonunda olduğunu *hissediyordum,* orada olduğunu biliyordum, ama göremiyordum. Ertesi sabah o şişman zenci adam bir şey, bir paket almak için Rebecca'nın evine gitmesi gerektiğini söyledi."

"Sen de gittin mi?"

"Onu görmek istiyordum. Neden rol yapacaktım ki?"

Benden daha cesur, diye düşündüm.

"Evine gittik. Erkek arkadaşıyla kaldığı yere. Asansörle çıkarken, her gün bu asansöre biniyor, diye düşündüm; her gün bu koridordan geçiyor; bu onun kapısı..."

"Tanrım, Jesse."

"Evde yoktu; erkek arkadaşı da yoktu, bizi içeri bir oda arkadaşları, bir kız aldı. Ama gidip Rebecca'nın yatak odasına göz attım. Kendimi tutamadım. Burada uyuyor, sabahları burada giyiniyor, diye düşündüm. Sonra geldi. Rebecca. Aynanın karşısında bir saat geçirip kıyafet seçmiş gibi bir hali vardı."

"Öyle yapmıştır herhalde."

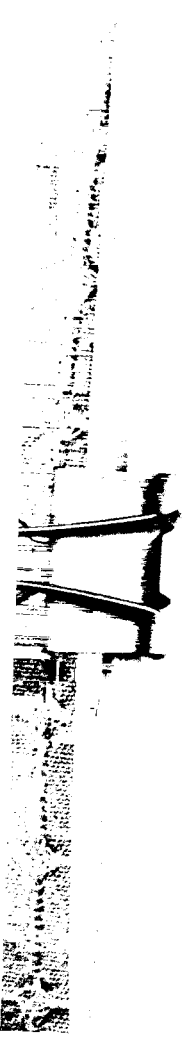
"Köşede oturup onun adamlarla konuşmasını izledim. Her zamanki gibi davranıyordu. Çene çalıyor, şakalaşıyor, ben hariç herkesle konuşuyordu."

"Sonra?"

"Sonra kalkıp gittim ve eve geldik."

"Uzun bir yolculuktu herhalde."

Dalgınca kafa sallayıp onayladı. O soğuk sokağa, Rebecca'nın yanına geri dönmüştü bile, ona kendisini hâlâ sevip sevmediğini soruyordu.

ON İKİNCİ BÖLÜM

SONRA GÜNEŞ DOĞDU. Bir Kurosawa filminden hemen sonrasıydı. *Ran*'dı (1985) herhalde. Jesse normalden daha ilgili gibiydi, savaş sahnelerine bayıldı, hain metresin kellesinin uçurulmasına bayıldı; kör budalanın uçurumun kenarına gittiği final sahnesi başını döndürdü.

Son birkaç günde Jesse'nin tavırları değişmişti. Bir hedefi olan bir genç adam gibiydi tuhaf bir şekilde. Sanki yakında ulaşacağı bir hedefi vardı. Moralinin böyle bariz bir şekilde düzelmesinin sebebi hava, güzel bahar günleri, sarı günler, nemli toprak kokusu, iç karartıcı kışın geride kalması mıdır diye merak ettim. Her ne ise mahrem olduğunu seziyordum; ama bir yandan da anlatmaya can atıyordu. Doğrudan sorsam ürkeceğini, kabuğuna çekileceğini biliyordum, dolayısıyla pasif kalmalıydım; uygun bir anda gözlerine bakıp dilini çözmeliydim.

Sundurmada oturuyorduk, *Ran*'ın etkisinden yavaşça çıkmaktaydık, Çinli komşu kadın bahçesinde çalışıyordu, as-

maları ve gizemli meyveleri için toprağa direkler saplıyordu; yetmişlerinin sonlarındaydı ve güzel ipek ceketler giyerdi. Tepede toparlak güneşin ortalığı kavurması bu mevsimde tuhaftı.

"Mart'ın kötü tarafı şudur," dedim olabildiğince donuk bir sesle. "Kış bitti sanırsın. Burada kaç yıl yaşarsan yaşa, hâlâ aynı yanılgıya düşersin." Jesse'nin doğru dürüst dinlemediğini görünce devam ettim. "İşte bitti, kışın belini kırdık, dersin. Ama bunu der demez ne olur biliyor musun Jesse?"

Yanıt vermedi.

"Ne olur söyleyeyim. Kar yağmaya başlar. Durmadan kar yağar."

"Yeni bir kız arkadaşım var," dedi.

"Bahar insanı kandırır," dedim. (Kendimi bile sıkıyordum.)

"Eski arkadaşın Arthur Cramner'den bahsetmiştin ya. Hani şu kız arkadaşlarından birini elinden alan adam."

Genzimi temizledim. "Gerçi artık önemi yok evlat, aradan yıllar geçti, ama yine de şunu söyleyeyim ki elimden aldı sayılmaz. Ben o kızdan vaktinden önce *vazgeçtim* o kadar."

"Biliyorum, biliyorum," dedi. (İçin için gülüyor muydu?) "Ama benzer bir şey benim de başıma geldi." Arkadaşı Morgan'ı hatırlayıp hatırlamadığımı sordu.

"İşyerinden arkadaşın."

"Beyzbol şapkalı adam."

"Ha evet, hatırladım."

"Chloë Stanton-McCabe diye bir kız arkadaşı vardı; liseden beri birlikteler. Kızı pek umursamıyordu. Ona 'O kızdan gözünü ayırma Morgan, cidden güzel bir kız,' derdim. O da

(Jesse burada bir geri zekâlının sesini taklit etti) 'Bir şey olmaz,' derdi."

Başımla onayladım.

"Kız Londra, Ontario'da üniversiteye gidiyor. İktisat okuyor."

"Buna rağmen *Morgan'la* mı çıkıyor?"

"Morgan iyi çocuktur," dedi hemen. "Her neyse, bir sene kadar önce ayrıldılar. Birkaç gün sonra Jack, grubumdan bir çocuk..."

"O da beyzbol şapkalıdır."

"Hayır, beyzbol şapkalı olan Morgan."

"Şaka yapıyorum."

"Jack al yanaklı olan."

"Biliyorum, biliyorum. Devam et."

"Jack bir gece beni aradı ve barda Chloë Stanton-McCabe diye bir kızla tanıştığını ve kızın durmadan benden bahsettiğini, çok hoş bir çocuk olduğumu, çok espritüel olduğumu filan söylediğini söyledi. Kız sürekli beni övmüş."

"Ya?"

"İşin tuhafı, o gece yatakta karanlıkta yatarken o kızla birlikte olmanın, onunla evlenmenin nasıl bir şey olacağını merak ettim baba. Kızı doğru dürüst tanımıyordum. Partilerde ve birkaç barda görmüştüm, ama yanında hep birileri vardı ve pek muhabbetimiz olmamıştı."

"Durup dururken öyle bir telefon konuşması yapmak şaşırtıcı olmuştur."

"Evet. Kesinlikle. Ama bir hafta sonra kız yine Morgan'la çıkmaya başladı. Biraz hayal kırıklığına uğradım. Ama önemsemedim de. Başka kız arkadaşlarım vardı. Ama evet, hayal kırıklığı yaşadım. Aslında epey."

www.roche.com.tr

Sokağın karşı tarafına baktı; karşıdaki apartmanın ikinci katında gerilmiş bir çamaşır ipinde çarşaflar ve küçük bir çocuğun şortu asılıydı. Sokaktan ılık bir rüzgâr esiyordu.

Jesse devam etti. "Bir gün işten sonra Morgan biraz sarhoşken 'Kız arkadaşım *bir haftalığına* filan senden hoşlanıyordu,' dedi ve bu çok komikmiş gibi güldü. Ben de güldüm.

"Sonrasında Chloë'yi birkaç kere gördüm; gayet flörtözdü ama hâlâ Morgan'la birlikteydi. Barda dururken kıçıma bir el dokunuyordu ve dönüp bakınca o sarışın kızın benden uzaklaştığını görüyordum. Morgan'a bir keresinde Chloë'yle çıksam ne hissedeceğini sordum, 'Çık, umurumda değil. Onunla yatmaktan hoşlanıyorum o kadar,' dedi. Gerçi kullandığı kelime farklıydı."

"Tahmin ederim."

"Ama kıza alenen asılmamaya acayip dikkat ettim. Morgan'ın benimle dalga geçmesini, 'Ben onu *istemezken* sen elde edemiyorsun,' demesini istemiyordum."

"İyiymiş."

"Evet." Kendini toplamak, son gelişmeyi hakkıyla anlatmak için gerekli hazırlıkları yapmak istercesine sokağın karşı tarafına baktı. "Geçen hafta Queen Sokağı'ndaki bir bara gittim. *Arka Sokaklar*'daki sahne gibiydi. Yeni duş almıştık, saçımı yıkamıştım, temiz giysiler giymiştim ve kendimi zımba gibi hissediyordum. Bara girdiğimde çok sevdiğim bir şarkı çalıyordu ve kendimi dünyada istediğim her şeyi elde edebilirmişim gibi hissettim. Chloë oradaydı; hafta sonluğuna geri dönmüş. Bir masada arkadaşlarıyla oturuyordu ve hepsi 'Oooo, Chloë, bak kim geldi!' dediler.

"Gidip onu yanağından öptüm ve 'Selam Chloë,' dedim;

ama oturmadım. Barın ucuna gidip tek başıma içtim. Biraz sonra yanıma geldi; 'Gel dışarıda sigara içelim,' dedi.

"Dışarı çıktık; barın önündeki parmaklığa oturduk ve 'Seni öpmeyi çok istiyorum,' deyiverdim.

"Sahi mi?' dedi.

"Hı hı,' dedim.

"Sonra 'Morgan ne olacak?' dedi.

"Morgan'ı ben hallederim,' dedim."

"Öğrendi mi peki?"

"Ona ertesi gün söyledim. (Jesse sesini bir oktav kalınlaştırdı) 'Bana ne, umurumda değil,' dedi. Ama o gece işten sonra bira içmeye gittiğimizde çabucak zil zurna sarhoş oldu ve 'Şimdi Chloë'yle birliktesin diye kendini bir şey sanıyorsun, değil mi?' dedi.

"Ama ertesi gün beni aradı; üzücüydü, ama yaptığı cesurcaydı da; 'Bak dostum, onunla birlikte olman biraz tuhaf geliyor,' dedi."

"Ben de 'Aynen, bana da,' dedim."

Bir sigara yaktı ve koltuğun diğer tarafında, benden uzakta tuttu.

"Sıkı maceraymış," dedim. Sokağın karşı tarafındaki çamaşırlar hafif bir esintiyle kımıldıyordu. Jesse dosdoğru ileriye bakarak sırtına yaslandı, kimbilir neyin hayalini kuruyordu, Chloë'yle birlikte doğum kurslarına gitmenin, Eminem'le turneye çıkmanın.

"Morgan'la sürer mi sence? Yani arkadaşlığımız. Sen Arthur Cramner'la arkadaş kalabilmişsin."

"Sana dürüst olmam gerekiyor Jesse. Kadınlar bir çeşit kan sporu olabiliyor."

"Nasıl yani?" dedi. Chloë Stanton-McCabe'den biraz daha bahsetmek istiyordu. Fazla hızlı anlatmıştı.

İkimiz için de iyi bir yazdı. Ben ufak tefek işler buldum (kısmetim açılıyor gibiydi); birkaç televizyon programında konuk yönetmenlik, bir radyo kitap programı için Halifax'a yolculuk, David Cronenberg'le bir röportaj daha, bir erkek dergisi röportajı için Manhattan'a yolculuk. Tapi olamıyordum, kazandığımdan çok harcıyordum, ama artık durmadan para kaybettiğim ve beş yıl sonra beni trajik olayların beklediği hissini yaşamıyordum.

Sonra bir cümlenin sonuna konan nokta gibi gelen bir şey oldu. Kötü şansımın sona erdiğini hissettirdi. Dıştan bakan birine önemli gelmezdi. Bir ulusal gazete için bir film eleştirisi yazmam istendi. Ücret düşüktü ve bir seferlik yazacaktım, ama -nasıl desem- hep yapmak istediğim bir şeydi. Böyle şeyler bazen maddiyatın çok ötesinde değer taşırlar, tıpkı bir akademisyene Sorbonne'da konferans vermesinin veya bir aktöre Marlon Brando'yla aynı filmde oynamasının teklif edilmesi gibi. (Berbat bir film olabilir. Fark etmez.)

Jesse akşam vardiyasında çalışıyordu. Hâlâ yardımcı şefti, sebzeleri yıkayıp doğruyordu, kalamar temizliyordu, ama bazen ızgaracılık yapmasına izin veriyorlardı, ki benim film eleştirisi yazmam kadar cazip bir şeydi onun gözünde. Böyle işler can sıkıcı bir şekilde geçici oluyor.

Izgaracılar sert, gayet maço olurlar; terlemeyi, küfretmeyi, içmeyi, saatlerce çalışmayı, "vajinalardan" ve "işsizlik maaşı

alan aylaklardan" bahsetmeyi severler. Jesse artık onlardan biriydi. Vardiyasından sonra -ki en sevdiği vakitti- beyaz giysilerini çıkarmadan sigara içip gece olanları anlatmayı, dokuzdan sonra müşterilerin akın ettiğinden (hep birden geldiklerinden), bir garson kızı "ceza kutusuna" koyduklarından (siparişleri geciktirmiş) bahsetmeyi seviyordu. Mutfaktaki çocuklara asla yamuk yapılmaz.

O mutfakta tuhaf, şaka yollu bir ibne muhabbeti dönüyordu -Jesse'nin dediğine göre bütün mutfaklarda öyleymiş-, erkekler birbirlerine ibne diyorlardı, kimin arkadan aldığından filan bahsediyorlardı. Birine söylememeniz gereken tek kelime "göt"tü. Bu ciddiymiş, gerçekten hakaret sayılıyormuş.

Jesse burnuna elmas iğne takan, Marilyn Monroe'ya benzeyen Chloë'nin kendisini iş çıkışında almasından hoşlanıyordu. Etrafta oturan bütün adamlar bunu fark ediyormuş.

" Chloë'yi sevdin mi?" diye sordu bana bir gece, yüzünü epey yaklaştırarak.

"Evet," dedim.

"Tereddüt ettin."

"Yo, kesinlikle hayır. Bence müthiş bir kız."

"Öyle mi?"

"Öyle."

Bir an düşündü. "Benden ayrılsa da öyle der miydin?"

"Senin tarafını tutardım."

"Nasıl yani?"

"Yani kendini iyi hissetmen için ne gerekiyorsa söylerdim."

Duraksadı. "Sence benden ayrılır mı?"

"Yapma Jesse."

Film seyrediyorduk, ama artık eskisi kadar sık değildi. Haftada iki kez, bazen daha da az. Sanki dünya ikimizi de salonun dışına çekiyordu ve değerli bir şeyin doğal bir sona yaklaştığını hissediyordum. *Fin de jeu.* Beyaz kurdele.

Bir Gömülü Hazineler programı başlattım.

Jesse'ye Robert Redford'un *Şike*'sini (1994) izlettim, ki her seyredişte güzelleşir. Yakışıklı, hoş bir üniversite profesörü olan Charles Van Doren'in (Ralph Fiennes) ellilerin yarışma programı skandallarına karışmasını anlatır; yanıtlar yarışmacılara önceden veriliyormuş meğer. 1919'daki World Series şikesi gibi bu da saf ve güvenen Amerikan halkının kalbine hançer gibi saplanmıştı. Hele ünlü bir âlimin oğlu olan Mark Van Doren'in (muhteşem Paul Scofield tarafından canlandırılır) bu işe bulaşması iyice üzücü olmuştu.

Muhteşem Gatsby gibi *Şike* de sizi ahlâksız bir dünyaya götürür, ama orayı öyle güzel gösterir ki insanların oraya gitmeyi ve orada kalmayı neden yeğlediklerini anlarsınız. Jesse'nin dikkatini kongre müfettişi Rob Morrow'la hayır demesi gereken bir şeye evet diyen Ralph Fiennes'in arasındaki mükemmel uyuma çektim.

Filmdeki en iyi aktörlük performanslarından bazılarını, en etkileyici anları Ralph Fiennes gözleriyle gerçekleştirir. (Bazı sahnelerde sanki ona fazladan göz makyajı yapılmıştır.) Jesse'ye birisinin Fiennes'e "Dürüst Abe Lincoln"un bir yarışma programında başarılı olup olmayacağını sormasından sonra yapılan konuşmaya dikkat etmesini söyledim. Fiennes'in gözleriyle ne yaptığına dikkat et. Rob Morrow'la konuşurken nasıl kımıldadıklarına dikkat et: o genç adama öyle bir bakar ki, sanki içinden "Acaba ne kadarını biliyor?

Acaba ne kadarını biliyor?" diye sormaktadır usulca.

Poker oynadıkları bir sekans vardır: Fiennes para sürünce Morrow "Yalan söylediğini biliyorum," der. Neredeyse nefes kesici bir paranoyayla "Kast ettiğin şey blöf, blöf denir," diye karşılık veren Fiennes'in kalp atışlarını duyarsınız neredeyse. Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza*'sındaki Raskolnikov'u çağrıştırır.

"Televizyona çıkmayı özlediğin oluyor mu?" diye sordu Jesse film bitince.

"Bazen," dedim. Televizyondan para kazanmayı özlediğimi, ama en çok da doğru dürüst tanımadığım insanlarla bir düzine tamamen yüzeysel, otuz saniyelik konuşmalar yapmayı özlediğimi söyledim. "Bu insanın gününe renk katabiliyor," dedim, "ister inan ister inanma."

"Ama *televizyona çıkmayı* özlüyor musun?" dedi.

"Hayır. Hiç özlemiyorum. Sen?"

"Televizyona çıkan bir babam olmasını mı? Hayır, özlemiyorum. Aklıma bile gelmiyor."

Sonra kalkıp yukarı çıktı; fiziksel duruşuyla, hareketlerindeki rahatlıkla -en azından şimdilik- artık bir ergene benzemiyordu.

Gömülü Hazinelere devam ettik. Buzdolabından yeni çıkmış muzlu pasta yemek gibiydi. (Tabağı filan boşverin.) "Jack Nicholson'ı sevmemiz için beş sebep," dedim.

1. Çünkü onun dediği gibi, "Zirveye çıkmak zor değildir. Orada kalmak zordur." Jack otuz beş yıldır

filmlerde oynuyor. Kimse o kadar uzun süre "sırf şanslı olduğu" veya insanları kandırdığı için başarılı olamaz. Çok iyi olmanız gerekir.

2. Jack Nicholson'ın - *Çin Mahallesi*'nin büyük bölümünde- burnu bandajlı bir dedektifi oynamasına bayılıyorum.
3. *Cinnet*'te Jack'in yazdığı manyakça romanın sayfalarını okuyan karısına "Beğendin mi?" diye sormasına bayılıyorum.
4. Jack'in ellisinden sonra golfa başlamasına bayılıyorum.
5. Jack'in *Son Ayrıntı*'da tabancasını pat diye bara koyup *"Ben* lanet olası sahil devriyesiyim!" demesine bayılıyorum.

Nicholson'ın en iyi performansını *Son Ayrıntı*'da sergilediğini düşünenler vardır. Bir genci hapishaneye götürmekle görevlendirilen Buddusky adlı puro içen, ağzı bozuk bir bahriyeli rolündedir. Jack o gencin cezası başlamadan önce iyi vakit geçirmesini, "içmesini ve bir kadınla yatmasını" ister.

Film gösterime girdiğinde Roger Ebert "Nicholson öyle eksiksiz ve karmaşık bir karakter yarattı ki, filmi düşünmeyi kesip sırf onun şimdi ne yapacağını görmeyi bekliyoruz," diye yazmıştı. Bazı filmler küfürü sanata dönüştürürler. *Full Metal Jacket*'daki (1987) topçu çavuşunu hatırladınız mı? S harfiyle başlayan sözcüğün, tıpkı yumurtalı yemekler gibi çeşitli varyasyonları vardır ve bunları *Son Ayrıntı*'da bol bol duyarsınız. Stüdyo yöneticileri film çekilmeden önce senaryoyu biraz törpülemek istediler. Küfürlerin bolluğu karşısında

dehşete kapılmışlardı ve Jack Nicholson'ın onları gayet güzel söyleyeceğinin farkındaydılar. Bir Columbia yöneticisi şunu anımsar: "İlk yedi dakikada sikmek sözcüğü 342 kere kullanıldı. Columbia'da böyle sözcükler yasaktı, seks yasaktı."

Senarist Robert Towne (*Çin Mahallesi* [1974]) "Columbia filmlerinde sevişme sahnesi varsa 300 metre uzaktan çekilmesi gerekiyordu," dedi. "Ama filmlerdeki sansür azalıyordu ve bu bahriyelilerin gerçek konuşma tarzlarını senaryoya geçirmek için iyi bir fırsattı. Stüdyonun yöneticisi beni karşısına oturtup 'Bob, *yirmi* tane "puşt" kelimesi *kırk* tane "puşt" kelimesinden daha etkili olmaz mı?' dedi. 'Hayır, insanlar aciz kaldıklarında öyle konuşurlar,' dedim. 'Sızlanırlar.'" Towne taviz vermedi. Nicholson onu destekledi... ve Jack o zamanların bir numaralı yıldızı olduğundan dediği oldu.

İnsanlara film seçmek riskli iştir. Bir bakıma mektup yazmak gibi insanı ele veren bir şeydir. Düşünce tarzınızı sergiler, sizi neyin etkilediğini sergiler, hatta bazen dünyanın *sizi* nasıl gördüğüne dair fikrinizi bile sergileyebilir. Dolayısıyla bir filmi heyecanla tavsiye ettiğinizde, "Ah, bu cidden müthiştir, bayılacaksın," dediğiniz bir arkadaşınızın sizi ertesi gün gördüğünde kaşlarını çatarak "Sen ona *komik* mi diyorsun?" demesi kötü bir tecrübedir.

Bir keresinde çok hoşlandığım bir kadına *Ishtar*'ı (1987) tavsiye ettiğimi ve bir sonraki görüşmemizde bana ters ters baktığını anımsıyorum. Ya, diyordu o bakış, demek sen *öyle* bir insansın.

www.roche.com.tr

Dolayısıyla yıllar geçtikçe, videoculardaki hiç tanımadığım insanlara uyarılarda bulunma, ellerindeki filmi kapıp şaşkın suratlarına şu diğer filmin, şuradaki filmin daha iyi bir seçim olduğunu söyleme dürtüsüne direnerek çenemi kapalı tutmayı öğrendim. Ama asla yüzümü kara çıkarmayan birkaç film var. *The Late Show* (1977) bunlardan biri. Seçtiğim sıradaki film oydu.

Los Angeles'ta bir dizi cinayete karışan bitmiş bir dedektifle (Art Carney) kaçık bir genç medyumun (Lily Tomlin) öyküsünü anlatan basit bir macera filmidir. Film otuz yıllık olsa da sanki kimse seyretmemiş. Ama seyredince, en azından tavsiye ettiğim insanlar hoş bir şaşkınlık yaşayıp minnettar kalıyorlar. Hatta bazı insanların hakkımdaki kanılarını olumlu yönde değiştirdiğine inanıyorum.

The Late Show'u Jesse için hazırlarken, Pauline Kael'in 1977'de *New Yorker*'da çıkan röportajına rastgeldim. Filme bayılmıştı ama bir türe oturtamıyordu. "Macera filmi sayılmaz," demişti, "eşsiz bir film, bayağılığı hem övüyor, hem yeriyor."

Eddie Coyle'un Arkadaşları 1973'te kısa bir süre gösterimde kalmıştı. Şimdi bile videoculardan bulunmaz, Finlandiya korku filmlerini bile satan şu küçük özel film dükkânlarında bile yoktur. Yönetmeni Peter Yates'ti (*Bullitt*), ama asıl önemsiz suçlu Eddie Coyle rolünü oynayan şu uykulu gözlü sihirbaz, Robert Mitchum için izlenir. Eddie gibi, yanlış kararlar vermek için doğmuş birilerini hepimiz tanırız. Vanya Amca'nın sürekli suç işleyen versiyonudur.

Robert Mitchum giderek ustalaşmıştı... o fıçı göğsüyle, kalın sesiyle, filmlerde bir akşam yemeği partisine giren bir kedi gibi rahatça gezinivermesiyle. Çok yetenekliydi ama tuhaf bir şekilde yeteneğini inkâr etmekten kabadayıca bir haz alıyor-

du. "Üç tane yüz ifadem var," derdi, "sağa bakarım, sola bakarım, ileri bakarım." Oynadığı *Caniler Avcısı* (1955) filminin yönetmeni Charles Laughton o huysuzca "umurumda değil bebek" tavrının rol olduğunu söylemişti. Robert Mitchum'ın güzel konuşan ve yaşayan aktörler arasında Macbeth rolüne en uygun kişi olan okumuş, müşfik, iyi kalpli bir adam olduğunu söylemişti. Mitchum ise farklı telden çalıyordu: "Benimle diğer aktörlerin arasındaki fark, benim hapishanede daha çok zaman geçirmiş olmamdır."

Ama birlikte bu filmleri seyrederken, Jesse'nin pek keyif almadığını fark ettim bazen. Woody Allen'ın *Stardust Anıları*'nı (1980) yarım saat seyrettikten sonra sıkıldığını fiziksel duruşundan, dirseklerine yaslanmasından anladım ve filmi sırf bana eşlik etmek adına izlediğinden şüphelenmeye başladım.

"Stardust'ın kameramanı kimdi bil bakalım," dedim.

"Kimdi?" dedi.

"Karanlıklar Prensi."

"Gordon Willis mi?"

"Baba'nın çekimlerini yapan adam."

"Fahişe'nin (*Klute*) çekimlerini yapan adam," dedi dalgınca.

Kibarca duraksadıktan sonra "Onun *Fahişe*'nin çekimlerini yaptığını sanmıyorum," dedim usulca.

"Aynı adam."

"Beş dolarına bahse girerim ki Gordon Willis *Fahişe*'nin çekimlerini *yapmadı,"* dedim.

Kazanınca, kıçını kanepeden kaldırıp da parayı arka cebine koyarken böbürlenmedi, gözlerime bakmadı. "*Fahişe*'nin çekimlerini Michael Ballhaus yaptı sanıyordum," dedim süngüsü düşmüş bir halde.

"Fark ettim," dedi. "Şu ilk dönem Fassbinder filmlerini hatırlamış olabilirsin. Görüntüleri grenlidir."

Ona gözlerimi diktim ve sonunda başını kaldırıp bana baktı. "Ne?" dedi. Oysa niye baktığımı pekâlâ biliyordu.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2005 GÜZÜ. CHINATOWN. İş İdaresi bölümüne geçen Chloë, Londra, Ontario'daki okuluna geri döndü. Kısa süre sonra Jesse restorandaki işinden ayrılıp kuzeye gitmek ve orada bir aylığına, uzaktan tanıdığım bir gitarist arkadaşında kalıp beste yapmak istediğini söyledi. Delikanlının babası eğlence sektöründe avukatlık yapan biriymiş ve Coochiching Gölü'nde büyük bir evi varmış. Bir de teknesi. Orada kira vermeden kalabilirlermiş. Yöredeki bir restoranda bulaşıkçılık yapabilirlermiş. Ne düşünüyormuşum? Bunun aslında bir soru olmadığını ikimiz de biliyorduk. Olur dedim.

Sonra gidiverdi. Eh, on dokuz yaşına geldi, normaldir diye düşündüm. En azından Michael Curtiz'in belki üzücü son tutulmaz diye *Kazablanka*'ya iki ayrı son çektiğini biliyor. Bu bilgi dünyada mutlaka işine yarar. Oğlumu dünyaya donanımsız gönderdiğim söylenemez.

Chinatown'daki mavi üçüncü kat odası ilk kez boştu. Sanki birisi evin bütün yaşam enerjisini emmişti. Ama ikinci hafta

civarı bundan hoşlanmaya başladım. Mutfak dağınık değildi, buzdolabının kolunda yapışkan parmak izleri yoktu, sabahın üçünde merdiveni paldır küldür çıkan yoktu.

Jesse bazen telefon ediyordu, biraz görev niyetine; ağaçlar çıplaknmış, göl soğukmuş ama işinden memnunmuş, diğer her şey de gayet yolundaymış. Bir sürü beste yapıyorlarmış. Geceleri bir battaniyeye sarınıp teknede yatıyor, yıldızlara bakıyormuş, arkadaşı gitar tıngırdatırken. Belki şehre döndüğünde Joel'le (gitaristin ismiydi) birlikte bir daire tutarmış. Bu aralar bir hafta sonu Chloë gelecekmiş.

Sonra bir gün (bisikletliler yine eldiven takmaya başlamışlardı) telefon çaldı ve Jesse'nin sesini duydum. Dikkatini toplayamayan, buzda ayağı kayan bir adam gibi sesi titriyordu.

"Demin tekmeyi yedim," dedi.

"İşten mi atıldın?"

"Hayır. Chloë. Demin beni terk etti."

Telefonda Jesse'nin amaçsız hayatı, hayta arkadaşları konusunda tartışmışlar; Chloë onlara "garson ve havaalanı personeli olacak tipler" demiş. Birisi birisinin yüzüne telefonu kapatmış. Chloë genellikle tekrar ararmış. (Bunu daha önce yapmışmış.) Ama bu sefer aramamış.

Birkaç gün geçti. Jesse üçüncü sabahta, yaprakların bakır rengi göründüğü aydınlık bir sabahta uyanınca Chloë'nin yeni bir erkek arkadaş bulduğuna sanki bir filmde görmüşçesine emin olmuş.

"Bu yüzden ona telefon ettim," dedi. "Açmadı. Sabahın sekiziydi." Hayra alamet değil, diye düşünsem de bir şey demedim.

O gün restoran mutfağından onu defalarca aramış; bir sürü mesaj bırakmış. Lütfen ara. Ödemeli ara. Bu arada o erkek

arkadaş meselesi konusundaki *eminliği*, ciddi ve benzersiz bir durumla karşı karşıya olduğu hissi vücuduna bir mürekkep lekesi gibi yayılıyormuş.

Nihayet o gece saat onda Chloë onu aramış. Jesse arkadan sesler geldiğini duyuyormuş. Müzik, boğuk konuşmalar. Chloë neredeymiş? Bir bardaymış.

"Seni bir bardan mı aramış?" dedim.

Jesse ona bir terslik olup olmadığını sormuş: konuşmakta zorlanıyormuş. Bir yabancıyla konuşur gibiymiş. "Konuşmamız gereken şeyler var," demiş Chloë. Anlaşılmaz bir şeyler söylemiş. Jesse emin değilmiş ama sanki Chloë eliyle ahizeyi kapatıp barmenden bir martini istemiş gibi gelmiş.

Jesse vakit kaybetmeyip (bu yönünü hep etkileyici bulmuşumdur) direkt konuya girmiş. "Beni terk mi ediyorsun?" demiş.

"Evet," demiş Chloë.

Sonra Jesse bir hata yapmış. Telefonu Chloë'nin yüzüne kapamış. Kapatıp Chloë'nin ağlayarak aramasını beklemiş. Kuzeydeki yazlığın salonunda ileri geri dolanarak telefona bakmış. Yüksek sesle Chloë'yle konuşmuş. Ama telefon çalmamış. Jesse, Chloë'yi aramış. "Neler oluyor?" demiş.

Sonra Chloë durumu açıklamış. Bu konuyu düşündüğünü ve birbirlerine uygun olmadıklarını söylemiş; o gençmiş, üniversiteye gidiyormuş, "heyecan verici bir kariyerin" eşiğindeymiş. Klişeleri peş peşe, yeni bir "özgür kız" sesiyle sıralamış; Jesse bu sesi daha önce de biraz duysa da, şimdi Chloë'yi boğmak istemesine, ondan ürkmesine yol açmış.

"Buna pişman olacaksın Chloë," demiş.

"Olabilir," demiş Chloë fütursuzca.

"Tamam öyleyse, hayatından çıkıyorum," demiş Jesse.

"O zaman ne dedi biliyor musun baba? 'Hoşçakal Jesse.' Adımı çok usulca söyledi. Adımı öyle söylemesi, 'Hoşçakal Jesse,' demesi gerçekten kalbimi kırdı."

O gece arkadaşı Joel mutfaktaki vardiyası bitince eve gelmiş. Jesse ona olanları anlatmış.

"Sahi mi?" demiş Joel. Akustik gitarına yeni teller takarken Jesse'yi on dakika kadar dinledikten sonra anlaşılan sıkılmış ve konuyu değiştirmek istemiş.

"Uyudun mu?" diye sordum.

"Evet," dedi bu soruya şaşırmışçasına. Benden bir şey istediğini ama bir yandan da ona son kırk sekiz saattir bünyesinde biriken zehirden kurtulmanın yolunu göstermekten başka bir yardımım dokunamayacağını bildiğini hissediyordum.

Sonunda "Keşke sana yardım edebilsem," dedim acizce.

O zaman konuşmaya başladı. Ne dediğini hatırlamıyorum, önemli değil, durmadan konuştu o kadar.

"Belki de eve gelmelisin," dedim.

"Bilmiyorum."

"Sana biraz tavsiye verebilir miyim?" dedim.

"Tabii."

"Kendini uyuşturuculara, içkiye filan verme. Birkaç bira iç, kendini berbat hissediyorsun biliyorum, ama sarhoş olursan sabah uyanınca kendini cehennemde sanırsın."

"Zaten öyle sanıyorum," dedi acı bir kahkaha atarak.

"İnan bana," dedim, "durumun çok daha kötüleşebilir."

"Umarım beni hâlâ seviyorsundur."

"Tabii ki seviyorum."

Duraksadı. "Sence Chloë'nin yeni bir erkek arkadaşı var mıdır?"

"Bilmiyorum canım. Ama sanmam."

"Neden?"

"Nasıl neden?"

"Yani neden yeni bir erkek arkadaşı olduğunu sanmıyorsun?"

"Bu kadar çabuk bulacağını sanmıyorum o kadar."

"Ama o çok güzel bir kız. Sürekli asılanlar oluyor."

"Bu onları evine götüreceği anlamına gelmez ki." Bunu söyler söylemez sözcük seçimime pişman oldum. Jesse'nin aklına yeni fikirler getirmiş olmalıydım. Ama bir sonraki düşünceye geçmişti bile.

"Neyden korkuyorum biliyor musun?" dedi.

"Evet, biliyorum."

"Hayır," dedi, *"cidden* korktuğum şeyi kast ediyorum."

"Nedir?"

"Morgan'la yatmasından korkuyorum."

"Bunun olacağını sanmam," dedim.

"Neden?"

"Anladığım kadarıyla onunla işi bitmiş."

"Başkası olsa o kadar canım sıkılmaz."

Bir şey demedim.

"Ama Morgan'la yatarsa cidden çok kötü olurum."

Uzun bir sessizlik oldu. O taşra evindeki halini, ıssız gölü, çıplak ağaçları, ormanda gaklayan bir kargayı hayal edebiliyordum.

"Belki de eve gelmelisin."

Yine uzun, düşünceli bir sessizlik; korkunç şeyler hayal ettiğini seziyordum. "Biraz daha konuşalım mı?" dedi.

"Tabii," dedim. "Bütün günüm boş."

Bazen gece geç vakitte telefo n çalınca bir an tereddüte kapılıyordum. Jesse'nin dindirilemez ıstırabıyla yüzleşmeye hazır olup olmadığımı merak ediyordum. Bazen açmayayım diye düşünüyordum. Yarın konuşurum. Ama sonra Paula Moors'u ve fazla erken kalktığım o ürkütücü kış sabahlarını, beni upuzun ve korkunç bir günün bekleyişini anımsıyordum.

"Chloë'nin seni bazen sıktığını söylediğini hatırlıyor musun?" dedim bir gece ona telefonda.

"Öyle mi dedim?"

"Onunla yolculuğa çıkmaya korktuğunu, çünkü uçaktayken seni sıkabileceğini söyledin. Seni aradığında telefonu kulağından uzakta tuttuğunu çünkü kariyer planlarından bahsedip durmasına artık dayanamadığını söyledin."

"Öyle hissettiğimi hiç anımsamıyorum."

"Hissettin ama. Gerçek bu."

Uzun bir sessizlik. "Babamla bunları konuşmam çocukluk mu sence? Arkadaşlarımla konuşamıyorum. Aptal aptal şeyler söylüyorlar, kasıtlı olarak değil, ama beni cidden üzecek laflar etmelerinden çekiniyorum. Anlıyor musun?"

"Elbette."

Nihayet bir suçu itiraf eden bir adam gibi hafifçe ses tonunu değiştirdi. "Ona telefon ettim," dedi.

"Ve?"

"Ona sordum."

"Cesurca davranmışsın."

"Hayır dedi."

"Neye hayır dedi?"

"Başkasıyla yatmıyormuş ama yatsa bile beni ilgilendirmezmiş."

"Boktan bir laf etmiş," dedim.

"Beni ilgilendirmezmiş? Daha birkaç gün önce birlikteydik, şimdi de kalkmış seni ilgilendirmez diyor."

"Sen ne..." Kendimi durdurdum. "Chloë senin onu bu kadar kızdıracak ne yaptığını *düşünüyor?"*

"Morgan ona bok gibi davranırdı. Durmadan aldatırdı."

"Sahi mi?"

"Hı hı."

"İyi ama sen ne yaptın Jesse?"

"Bir daha o kadar güzel bir kız arkadaş bulabilir miyim sence?"

Böyle konuşup duruyordu. O sonbahar başka sorunlarım vardı: karım, Flaubert'le ilgili uzun bir dergi yazısı, üçüncü kat çatısından düşen kiremitler, "o gazete" için bir başka film eleştirisi, bodrumda kalan ve kirasını zamanında ödeyemeyen bir kiracı kadın, kuron kaplama yapılması gereken azı dişim (Tina'nın sigortası masrafın ancak yarısını karşılıyordu); ama Jesse'nin cinsellikle ilgili kapıldığı dehşeti nedense aklımdan çıkaramıyordum.

İnsanlar "Bir şey olmaz. Hayat böyledir, hepimizin başına gelir," diyorlardı, ama ben gecenin bir vakti insanın kafasının içinde oynayan o filmleri *biliyordum,* insanı acıdan deliye döndürebileceklerini biliyordum.

Ayrıca tam Jesse'nin yokluğuna, yaşının ilerlemesiyle birlikte dış dünyaya çekilmesine alışmışken bir şekilde geri gelmesi tuhaftı. Böyle olmasını istemiyordum. Sosyal

listesinin dibindeki adam olmayı, ancak bütün arkadaşları meşgulken birlikte akşam yemeği yediği babası olmayı yeğlerdim kesinlikle.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRKAÇ HAFTA SONRA EVE DÖNDÜ; hava soğuktu, rüzgâr sokağımızda bir haydut gibi dolanıyordu; dışarı çıkmanızı bekliyordu ve evden fazla uzaklaştığınızda yakanızdan tuttuğu gibi yumruğu çakıyordu. O ilk günleri çok net hatırlıyorum: Jesse dışarıdaki hasır koltukta donuk gözlerle oturuyor, aynı şeyleri düşünüp duruyor, durumunu daha az berbat kılmanın bir yolunu arıyor, kabul edilemez şeyden artık kurtulmaya çalışıyordu.

Yanında oturuyordum. Gökyüzü sokağın uzantısıymışçasına beton grisiydi, sanki ikisi ufukta birleşmişlerdi. Jesse'ye yaşadığım bütün korkunç maceraları anlattım: sekizinci sınıftaki Daphne'yi (beni ağlatan ilk kızdı), lisedeki Barbara'yı (beni bir dönmedolaptayken terk etmişti), üniversitedeki Raissa'yı ("Seni sevmiştim bebeğim, gerçekten sevmiştim!")... bağrıma saplanan yarım düzine hançeri.

Ona keyifle ve hevesle anlattığım bu öykülerin kıssadan hissesi hepsinden de sağ kurtulmuş olmamdı. Öyle ki artık

onların korkunçluklarından, "o anki umutsuzluğumdan" bahsetmek eğlenceliydi.

Ona bu öyküleri anlatmamın sebebi -ki bunu anlatmaya ısrarla çalıştım-, ellerine buz kıracağı almış o dilberlerin, beni ağlatan ve bir öğle vakti büyüteç altına alınmış bir solucan gibi kıvranmama yol açan o kızlarla kadınların hiçbiriyle şimdi birlikte olmayacağımı anlamasını istememdi. "Haklıydılar Jesse. Beni terk etmekte haklıydılar. Onlara uygun adam değildim."

"Sence Chloë beni terk etmekte haklı mıydı baba?"

Hata yapmıştım. Arabanın bu yola sapacağını tahmin etmemiştim.

Bazen beni su altından bir kamışla nefes alan bir adam gibi dinliyordu; sanki sağ kalabilmesi anlatacaklarımı dinlemesine, bunlardan oksijen almasına bağlıydı. Bazense -dikkatli olmam gerekiyordu- aklında korkunç hayaller canlanmasına yol açabiliyordum.

Sanki ayağına bir cam parçası saplanmıştı; başka şey düşünemiyordu. "Böyle konuşup durduğum için çok üzgünüm," diyor, sonra da biraz daha konuşuyordu.

Ona söylemediğim şuydu ki, durumu düzelmeden önce, uyanıp da "Hımm, ayağım su toplamış galiba. Bakayım. Aaa, evet! Su toplamış. Durumum hiç fena değilmiş meğer. Kimin aklına gelirdi ki?" diye düşünmeden önce büyük ihtimalle çok daha kötüye gidecekti.

İzleyeceğimiz filmleri seçerken dikkatli olmam gerekiyordu. Ama seksle ya da ihanetle ilgili olmayan bir şey seçtiğimde bile (ki maalesef öyle filmlerin sayısı çok değil), Jesse'nin ekranı ıstırap verici fantezileri için bir çeşit tramplen niyetine

kullandığını, ekrana bakarak beni kandırabileceğini düşündüğünü, film izler gibi yaparken bir konaktaki hırsız misali kendi zihninde gezindiğini görebiliyordum.

"Her şey yolunda mı?" diyordum.

Kanepede uzun cüssesini kımıldatıyordu. "İyiyim." Ona bir Gömülü Hazineler filmi daha seyrettiriyordum, bir çocuğa ana yemekten önce tatlısını verircesine. Yeter ki kendini suçlamaktan vazgeçsindi. Yeter ki gülsündü.

Ona *Ishtar*'ı (1987) izlettim. O film yüzünden peş peşe darbeler aldım ama ısrarlıyım. Warren Beatty ile Dustin Hoffman'ın çöl krallığı Ishtar'a gelip de yerel siyasete karışmalarından sonra filmin çuvalladığına kimse itiraz etmez. Ama öncesinde ve sonrasında öyle güzel espriler vardır ki; Warren'la Dustin küçük kafa bantları takarlar, şarkı söyleyip dans ederler. Muhteşemdir. *Ishtar* kusurlu ama güzel bir filmdir; huysuz gazeteciler onu daha başta yerden yere vurdular, çünkü Warren'ın bir sürü güzel kızla çıkmasından bıkmışlardı.

Ama Jesse'yi neşelendirmedi. Bir çivi fabrikasıyla ilgili bir belgesel izletmiştim sanki.

Sonraki birkaç haftada bir sürü gömülü hazine seyrettik. Yanımdaki kanepede oturan Jesse'nin huzursuzluğunu hissedebiliyordum; vücudu karanlıkta bekleyen bir hayvan misali gergindi. Bazen filmi durduruyordum. "Devam etmek istiyor musun?" diyordum.

"Tabii," diyordu bir transtan çıkmışçasına.

Elmore Leonard'la ilgili hep sevdiğim bir öykü vardır. Ellili yıllarda Chevrolet'nin reklam yazarlığını yapıyordu. Leonard yarım tonluk kamyonlarla ilgili akılda kalıcı bir reklam metni yazabilmek için onları kullanan adamlarla konuşmuş. Bir ta-

nesi "Bu orospu çocuğunu eskitmek mümkün değil. Sonunda onu görmekten sıkılıyorsun ve yenisini alıyorsun," demiş.

Leonard bunu reklam metninde kullanmak isteyince Chevy yöneticileri gülmüşler ama olmaz demişler; ülkenin her yerindeki ilan panolarında görmek istedikleri metin bu değilmiş. Ama Leonard on yıl sonra dedektif romanları yazmaya başladığında tam da böyle laflar kullandı. Sıradan olmadan sıradanlık hissi veriyorlardı.

1995'te çekilen *Tut Şu Bücürü*'ndeki şu sahneyi hatırlıyor musunuz? Hani bir restoranda Chili Palmer'ın pahalı bir ceketi çalınır; "Hey, ceketim nerede, ona dört yüz dolar verdim," demez. Hayır, hayır. Restoranın sahibini bir kenara çeker ve "Uzun kollu, takım elbise ceketi klapalı, siyah bir deri ceket görüyor musun? Görmüyorsan bana üç yüz yetmiş dokuz dolar borçlusun," der. Tam bir Elmore Leonard diyaloğudur bu. Eğlenceli ve *nettir.*

Peki 1995'te çekilen macera filmi, *Riding the Rap*'deki şu sahneye ne demeli? Amerikalı polis müdürü Raylan Givens bir arabayı çalmakla meşgul iki suçluyu basar. Leonardo daha sonra olanları şöyle anlatır: "Givens o iki adama pompalı tüfeği doğrulttu ve bütün kanun adamlarının dikkati ve saygıyı garantilediğini bildikleri bir hareket yaptı. Pompalı tüfeği ateş etmeye hazır hale getirdi ve o sert metalik sesi duyan iki adam hemen teslim oldular; düdük çalmaktan daha iyiydi."

Elmore Leonard'ın pek çok romanının filmi çekilmiştir. 1967'de Paul Newman'ın oynadığı *Asi Kabadayı, Bay Majestik* (1974), 1985'te Burt Reynolds'un oynadığı *Stick, 52 Pickup* (1986). Bu ilk filmlerin çoğu, kitaplardaki kara mizahı ve

eğlenceli diyalogları yansıtamadılar. Bunu ancak bir sonraki neslin yeni ve genç yönetmenleri başarabildi. Quentin Tarantino *Jackie Brown* (1997) adlı, biraz fazla uzun ama hoş bir film çekti; *Tut Şu Bücürü* Elmore Leonard'ın üslubunu yakaladı; ayrıca romandaki diyalogların kullanılmasında filmin yıldızı John Travolta'nın dirrettiğini belirtmekte fayda var.

Sonra 1998'de yönetmen Steven Soderbergh, George Clooney ile Jennifer Lopez'in oynadığı *Aşk ve Para*'yı çekti. Eleştirmenler bayıldılar ama maalesef pek gişe yapmadı ve çabucak ortadan kayboldu. Oysa o senenin en iyi filmlerinden biriydi. Klasik bir gömülü hazine olduğundan Jesse için seçtim.

Film başlamadan önce Jesse'ye filmdeki Steve Zhan diye bir aktöre dikkat etmesini söyledim. Glen adlı keş bir kaybedeni oynar. Jennifer Lopez'le George Clooney'nin arasından sivrilebiliyor mu emin değilim, ama buna epey yaklaşır. Tanınmamış bir aktördü, bu arada Harvard mezunuydu, filmin seçmelerine bile katılamamıştı, kendi videosunu hazırlayıp yönetmene göndermek zorunda kalmıştı. Soderbergh kasedi on beş saniye izledikten sonra "İşte adamımız," dedi.

Jesse'nin bu filmin de ne kadarını gerçekten "izlediğini" bilmiyorum. Ara ara dikkati dağılıyor gibiydi ve bitince rahatladı sanırım; hemen üst kata koştu.

Sonra turnayı gözünden vurdum, o kadar iyi bir film seçtim ki, Jesse filmi o kadar beğendi ki birkaç saatliğine Chloë'yi tamamen unuttu sanki.

Yıllar önce bir yaz günü Toronto'daki Yonge Sokağı'nda yürürken eski bir arkadaşımla karşılaşmıştım. Epeydir görüşmüyorduk ve hemen bir film seyretmeye karar verdik, ki si-

nemaya gitmenin en iyi yoludur. Yakındaki bir sinemaya baktık; altı film oynuyordu. "Bunu izlemelisin," dedi. "Mutlaka izlemelisin."

İzledik. *Çılgın Romantik* (1993) neredeyse dayanılmayacak kadar keyifli bir filmdir. Kendinizi kısıtlayın, en fazla altı ayda bir seyredin. Kokainle, cinayetle ve gençlik aşkıyla ilgili bu filmin senaryosunu Quentin Tarantino yirmi beş yaşındayken yazdı. İlk senaryosuydu. Senaryoyu satmak için beş yıl uğraştı; kimse almıyordu. Stüdyo yöneticileri senaryonun değişikliğini "kusurlulukla" karıştırıyorlardı. Ama Tarantino *Rezervuar Köpekleri*'ni (1992) çekip de kendini kanıtlayınca İngiliz yönetmen Tony Scott senaryoyu kabul etti.

Çılgın Romantik'te, Dennis Hopper'la Christopher Walken'ın sekiz-dokuz dakikalık bir diyaloğu vardır, ki bence filmin belki de en iyi sahnesidir. (Bunu sadece bir kere söyleyebilirsiniz biliyorum, ben de şu ana kadar beklemiştim.) İyi aktörlerin güzel bir diyalogla neler yapabileceklerini görmek harika bir his. Ayrıca birbirlerinden aldıkları keyfi de görüyorsunuz. Gövde gösterisi yapıyorlar. Karanlık sinemada otururken, o sahne başladığında, Christopher Walken "Ben Deccal'im," dediğinde arkadaşım kulağıma eğilip "Şimdi iyi izle," diye fısıldadı.

Filmin başka hoş tarafları da var: saçları rastalı bir uyuşturucu satıcısı rolündeki teatral Gary Oldman; şiddet sahnelerini o kadar iyi kotarıyor ki, Jesse'nin dediği gibi "olay başlamadan birkaç saniye önce çubuklarla Çin yemeği yiyebiliyor." Brad Pitt, Californialı bir keş, Val Kilmer ise Elvis Presley'nin hayaleti rolünde... liste uzayıp gidiyor.

Jesse'ye filmin sonundaki aşk sahnesine, Christian Slater'la

Patricia Arquette'nin bir Meksika kumsalındaki sahnelerine, güneşin altın sarısı ve kan kırmızısı bulutların arasından batmasına, Patricia Arquette'nin "Harikasın, harikasın, harikasın," deyip durmasına dikkat etmesini söyledim.

O son sahne hoşuna gitti. Sanki bir gece bir barda uygun bir şarkı çalarken güzel bir kız yanına gelecekmiş gibi hissetürdi. *"Harikasın."*

Sonradan, paltolarımızın içinde büzülmüş otururken, ilk parlak kar taneleri yere düşünce kayboluyordu. "Chloë'yle film seyretmeyi hiç sevmezdim," dedi Jesse. "Söylediği şeylerden nefret ederdim."

"Birlikte sinemaya gidemeyeceğin bir kızla birlikte olamazsın," dedim, kendimi Dede Walton gibi hissederek. "Nasıl şeyler söylüyordu ki?"

Yağan karı izledi bir an; sokak lambalarının ışığında gözleri çok parlak, cam gibi görünüyordu. "Salakça şeyler. Beni kızdırmaya çalışırdı. Genç profesyonel tavrının bir parçasıydı."

"Can sıkıcı gibi geldi."

"Cidden sevdiğin bir filmi seyrediyorsan acayip can sıkıcı oluyor. Yanındakinin 'ilginç' olmaya çalışmasını istemiyorsun ki. Filmi sevmesini istiyorsun o kadar. Bir keresinde ne dedi biliyor musun? Stanley Kubrick'in *Lolita*'sı Adrian Lyne'ınkinden daha iyiymiş." Kafa sallayıp öne eğildi. Bir an genç bir asker gibi göründü. "Yanılıyor bence," dedi. "Adrian Lyne'ın *Lolita*'sı bir başyapıt."

"Öyle."

"Ona *Baba*'yı izlettim," dedi. "Ama başlamadan hemen önce 'Bu filmi eleştirmeni cidden istemiyorum, tamam mı?' dedim."

"Ne dedi?"

"'Baskıcı' davrandığımı söyledi. İstediğini düşünebilirmiş."

"Sen ne dedin?"

"*Baba* filmi hakkında istediğini düşünemezsin," dedim.

"Sonra ne oldu?"

"Tartıştık galiba," dedi bezgince. Kar yağışı artmış gibiydi; kar taneleri sokak lambalarının ışıklarında dönüp duruyordu; sokağımızdan geçen arabaların far ışıklarında da görülüyordu. "Filmi sevmesini istemiştim. Bu kadar basit."

"Bilmem ki Jesse, bana rüya gibi bir aşk ilişkisi gibi gelmedi. Birlikte sinemaya gidemiyorsunuz, çünkü sinirini bozuyor; birlikte yürüyüşe çıkamıyorsunuz çünkü canın sıkılıyor."

Başını salladı. "Tuhaf," dedi bir an sonra, "bütün bunları artık anımsayamıyorum. Tek anımsadığım birlikte geçirdiğimiz güzel zamanlar."

Karım dışarı çıktı; sundurmanın ışığı yandı. Ahşap üstündeki koltuk ayakları gıcırdadı. Sohbetimiz kesildi, sonra devam etti. Karım gitmek bilmiyordu. Bir süre sonra ikisini baş başa bıraktım. Karımın Jesse'ye kendini daha iyi hissettirecek bir şeyler söyleyebileceğini düşündüm. Benim Tina gençliğinde, üniversitedeyken tam bir parti kızıydı. Bu Morgan meselesine farklı bir yorum getirebileceğini biliyordum, ama anlatacaklarını duymamamın daha iyi olacağını hissediyordum. Bir ara salon penceresinden baktım; birbirlerine çok yakın oturuyorlardı. Karım konuşuyordu; Jesse dinliyordu; sonra beklemediğim bir şey duyup şaşırdım; kahkaha sesleri; gülüyorlardı.

Her akşam sundurmaya çıkıp sigara içmeye ve sohbet etmeye başladılar. Onlara asla eşlik etmiyordum, kendi araların-

da konuşuyorlardı ve Jesse'nin konuşabileceği, kendisinden yaşlı bir kadının bulunduğunu bilmek rahatlatıcıydı. Tina'nın ona üniversite yıllarıyla, kendi tabiriyle "parti yıllarıyla" ilgili, muhtemelen bilmediğim şeyler anlattığının farkındaydım. Ne konuştuklarını asla sormadım. Bazı kapıları açmamak iyidir.

Sarı kartlarımdan gördüğüm kadarıyla Jesse'ye *Şahane Hayat*'ı tekrar izletmeyi düşünmüşüm, ama Donna Reed'i Chloë'ye benzetebileceğinden çekinip son anda vazgeçmişim ve onun yerine *Kalp Mırıltısı*'nı (1971) izletmişim. Bir Fransız sanat filmi seyrettirmek istemiyordum -Jesse'nin eğlenmek istediğini biliyordum-, ama bu film o kadar iyiydi ki denemeye değer gibi geldi.

400 Darbe gibi, Louis Malle'nin *Kalp Mırıltısı* da büyümekle, erkekliğin eşiğindeki genç oğlanların tuhaf beceriksizlikleriyle, son derece zengin iç dünyalarıyla ilgili bir filmdir. Yazarlar o ilginç kırılganlık dönemini işlemeye bayılırlar... sanırım insanın dış etkilere çok açık olduğu, betonun henüz kurumadığı bir dönem olduğundan.

Kalp Mırıltısı'ndaki oğlan dünyada zürafa gibi sağa sola çarparak dolanırken bu kırılganlığı vücudunda, hafif toparlak omuzlarında, uzun ve ince kollarında taşır sanki. Bu filmde müthiş bir nostalji hissi vardır; sanki senarist Louis Malle çok, çok mutlu geçirdiğini ancak yıllar sonra fark ettiği bir dönemini anlatmaktadır. Ayrıca bu filmde ergenliğin küçük ayrıntıları öyle güzel verilir ki, hepsi tanıdık gelir... sanki siz de ellili yıllarda bir kasabada, bir Fransız ailenin yanında büyümüşsünüz gibi hissedersiniz.

Hele sonu müthiştir. Louis Malle'nin filmi o şekilde bitirmeyi seçmesi neredeyse inanılmazdır. Şu kadarını söyleyeyim

www.rocha.com.tr

ki, arada sırada öyle bir olay yaşarsınız ki bir insanı ne kadar iyi tanıdığınızı düşünürseniz düşünün, o kişinin hayatının bütün önemli anlarını bildiğinizi sansanız bile aslında bilmediğinizi ve bilemeyeceğinizi anımsatır.

"Ulu *Tanrım!*" dedi Jesse bana önce hayretle, sonra huzursuz bir neşeyle, ardından da takdirle bakarak. "Cidden cesur bir yönetmenmiş!"

Bu gömülü hazineleri seyrederken Jesse arada sırada yorumlar yapıyordu ve son üç senede filmler hakkında bu kadar çok şey öğrenmesine şaşıyordum. Gerçi onun pek umurunda değildi; bütün bunları bilmektense telefonun çalmasına razıydı sanırım.

"Bakıyorum da," dedim film bitince, "gayet iyi bir film eleştirmeni olmuşsun."

"Ya?" dedi dalgınca.

"Ben CBC'de ulusal film eleştirmenliği yaparken filmler konusunda senin kadar bilgili değildim."

"Ya?" Pek ilgilenmemişti. (Neden iyi bildiğimiz şeyleri yapmayı hiç istemeyiz?)

"İstesen film eleştirmeni *olabilirsin,*" dedim.

"Sevdiğim filmleri biliyorum. O kadar."

Bir süre sonra usulca "Peki, bazı sorular sorayım, tamam mı?" dedim.

"Tamam."

"Fransız Yeni Dalgası'yla birlikte gelen üç yeniliği sayabilir misin?"

Gözlerini kırpıştırıp dikeldi. "Eee, düşük bütçeler...?"

"Hı hı."

"Akıcı kamera çekimleri?"

"Evet."

"Stüdyolardan sokaklara çıkan kameralar?"

"Üç tane Yeni Dalga yönetmeninin ismini sayabilir misin?"

"Truffaut, Goddard ve Eric Rohmer." (Havaya girmeye başlamıştı."

"Yeni Dalga'nın Fransızcası nedir?"

"Nouvelle vague."

"Hitchcock'un *Kuşlar* filminin en sevdiğin sahnesi?"

"Tipi Hedren'in arkasında bir oyun parkı vardır ve tekrar gördüğümüzde kuşlarla dolmuştur."

"Bu sahne neden iyidir?"

"Çünkü seyirciye kötü bir şeyler olacağını haber verir."

"Buna ne denir?"

"Gerilim," dedi. "Hitchcock'un *Aşktan da Üstün*'de ikinci bir merdiven yaptırması gibidir." Sustu; bu bezgin bilgiçlik halinden hoşlandığı belliydi. Bir an sanki Chloë'nin odada olduğunu, bütün bunları dinlediğini hayal ediyormuş gibi geldi.

"Bergman'ın favori kameramanı kimdi?"

"Bu kolay. Sven Nykvist."

"Nykvist, Woody Allen'ın hangi filminde çalıştı?"

"Aslında iki filminde. *Suçlar ve Kabahatler*'de ve *Bir Başka Kadın*'da."

"Howard Hawks'a göre bir filmi iyi kılan nedir?"

"Üç tane iyi sahnesinin olması ve hiç kötü sahnesinin olmaması."

"Yurttaş Kane'de bir adam elli yıl önce New Jersey'de bir nhtımda gördüğü bir şeyden bahseder. Nedir?"

"Güneş şemsiyeli bir kadın."

"Son soru. Bunu da bilirsen akşam yemeği benden. Yeni Hollywood akımından üç yönetmenin ismini söyle."

İşaret parmağını kaldırdı: "Francis Coppola... Martin Scorcese... Brian De Palma."

Bir an sonra "Ne demek istediğimi anladın mı?" dedim.

Onu biraz gaza getirmiş olmalıyım ki, o gece bilgisayarıma bir CD-ROM taktı. "Serttir," dedi tanıtım niyetine. Kuzeyde, Chloë dönmemecesine gittiğinde, rüzgârın pencereleri sarstığı gecelerde bestelediği bir şarkıydı. Bir kemanın kısa bir ezgiyi defalarca tekrarlamasıyla başlıyordu; sonra basla bateri giriyordu, ardından da Jesse'nin vokali.

Çoğumuz çocuklarımızı dahi sanarız biliyorum, öyle olmasalar bile (yaptıkları lekeye benzer küçük resimleri sanki Picasso'nun tablolarıymışlar gibi buzdolabına asarız), ama "Angels" adlı bu şarkıyı geçen gün, Chloë meselesinin bitmesinden çok sonra dinledim ve şunu söyleyebilirim: sadakatsiz bir genç kadına verilen bu mesajda etkileyici bir taraf vardı. Sanki yanımdaki kanepede oturup da şarkıya sessizce dudaklarını oynatarak eşlik eden çocuk değil de özgüvenli *bir başkası* tarafından bestelenmişti.

Ama beni asıl etkileyen bu değildi. Şarkının sözleri epey değişikti. Suçlamalardan yalvarmalara geçiliyordu. Serttiler, hedefleri incitmekti, müstehcendiler, sanki besteci tamamen içini dökmüştü. Ama aynı zamanda ilk kez *samimiydiler;* artık gettoda büyümek, şirketlerin açgözlülüğü, çocuklukta arka

bahçedeki şıringalarla prezervatiflerin arasında yürümek gibi saçmalıklar yoktu. "Angels" içtendi.... sanki birisi Jesse'nin derisinin bir tabakasını yüzmüş ve çığlıklarını kaydetmişti.

O şarkıyı dinlerken Jesse'nin benden yetenekli olduğunu fark ettim -bu tuhaf bir şekilde rahatlatıcıydı, rahatsız edici değildi-. Doğuştan yetenekliydi. Chloë yüzünden çektiği acı, yeteneğini ortaya çıkarmıştı. Chloë, Jesse'nin besteciliğindeki çocuksuluğun törpülenmesini sağlamıştı.

CD'deki ses alçalırken, inleyen keman alçalırken (ileri geri hareket eden bir testere gibiydi, dürtülen ve kurcalanan bir yaraydı) Jesse "Nasıl buldun?" dedi.

Tadını çıkarsın diye yavaşça, düşünceli bir edayla "Bence çok yeteneklisin," dedim.

Aynen okulu bırakmak isteyip istemediğini sorduğum zamanki gibi ayağa fırladı. "Kötü değil, değil mi?" dedi heyecanla. Ah, Chloë'den kurtulmasının yolu bu olabilir, diye düşündüm.

O akşam eve geç geldim; sundurma karanlıktı; Jesse'yi gördüğümde çarpmama ramak kalmıştı. "Tanrım," dedim. "Beni korkuttun." Arkasında, mutfak penceresinin ardındaki aydınlık mutfakta hareket eden Tina'yı görünce içeri, onun yanına gittim.

Normalde Jesse peşimden eve girip durmadan konuşurdu. Bazen tuvaletin önünde beklediği, kapının arkasından konuştuğu bile oluyordu. Karıma o günün iyi haberlerini verdim (sağdan soldan işler almıştım, ortalık iş kaynıyordu), sonra da

tekrar dışarı çıktım. Işığı açtım. Jesse bana bakmak için başını geriye çevirdi; dudaklarında gergin bir gülümseyiş vardı.

Yanına usulca oturdum. "Hani olmasından korktuğum bir şey vardı ya?" dedi.

"Evet."

"Oldu."

Bir arkadaşı telefon edip haber vermiş.

"Emin misin?"

"Hı hı."

"Morgan olduğunu nereden biliyorsun?"

"Çünkü Morgan arkadaşıma söylemiş."

"Sana söyleyen arkadaşına mı?"

"Evet."

"Tanrım, niye böyle bir şey yapsın ki?"

"Çünkü Chloë'den hâlâ hoşlanıyor."

"Yani arkadaşın sana neden söylemiş?"

"Arkadaşım olduğu için."

Sokağın karşı tarafında oturan Çinli kadın elinde süpürgeyle çıkıp basamaklarını hararetle süpürmeye koyuldu. Jesse'ye bakmaya cesaret edemiyordum neredeyse.

"Bence Chloë korkunç bir hata yapıyor," dedim acizce.

Küçük kadın durmadan süpürürken küçük kafasıyla etrafa kuş gibi bakınıyordu.

"Artık Chloë'yi geri kazanmam imkânsız," dedi Jesse. "İmkânsız."

Koltuğundan kalkıp sundurma basamaklarından inmeye başlayınca kulaklarını fark ettim. Kırmızıydılar, sanki koltuğunda iki büklüm otururken kulaklarını ovuşturmuştu. O kırmızı kulakları ve yürüyerek uzaklaşması -gidecek yeri

yokmuşçasına, Chloë dışında her şey boşmuşçasına, dünya ta ufka kadar uzanan boş bir otoparkmışçasına- yüreğimi sızlattı ve arkasından seslenmek istememe yol açtı.

Jesse'ye bir Jean-Pierre Melville filmi olan *Gecelerin Adamı*'nı (1974) izletmek üzereydim, ama onun yerine *Chunking Ekspresi*'ni istedi. Gidip yukarıdaki odasından getirdi. "Olur mu?" dedi. "Chloë'yle çıkmadan önce izlediğim bir şeyleri seyretmek istiyorum." Ama filmin yarısında, "California Dreamin'" televizyondan bangır bangır yayılırken, tığ gibi kız dairede dans ederken, filmi durdurdu. "Olmuyor," dedi. "Bana ilham verir sanmıştım."

"Nasıl yani?"

"Anlarsın ya... Rebeca'yı unuttum; şimdi de Chloë'yi unutacağım."

"Evet."

"Ama geçmişe geri dönemiyorum. Rebecca'dan hoşlanmak *nasıl* bir şeydi anımsamıyorum. Bu film Chloë'yi düşünmeme yol açıyor o kadar. Fazla romantik. Ellerimi terletiyor."

Ertesi gece eve gelmedi; telesekretere oldukça gergin, ciddi bir mesaj bırakıp geceyi "stüdyoda" geçireceğini söyledi. Orayı hiç görmemiştim, ama ufak olduğunu biliyordum. Öyleyse Jesse nerede uyuyacaktı? Ayrıca sesi tuhaf bir şekilde soğuktu. Bir araba çaldığını itiraf eden genç bir adamın sesiydi.

O gece rahat uyuyamadım. Ertesi sabahın sekizinde, hâlâ kaygılı bir halde Jesse'nin cep telefonunu aradım; bir mesaj

bıraktım; iyi olduğunu umduğumu söyledim; ilk fırsatta babasını arayabilir miydi? Sonra kendisini kötü hissettiğini bildiğimi, ama herhangi bir uyuşturucunun, özellikle de kokainin muhtemelen hastanelik olmasına yol açacağını söyledim. Hatta belki onu öldüreceğini.

"Bu meselenin kolay bir çıkışı yok," dedim, güneş dışarıdaki sundurmayı aydınlatırken boş salonumda dolanarak. "Kestirme bir yolu yok." Kibirli görünen ve hiç inandırıcı olmayan bir konuşmaydı. Ama telefonu kapatınca biraz sakinleştim; en azından söyleyeceklerim içimde kalmamıştı.

Yirmi dakika sonra beni aradı. Bu kadar erken kalkması tuhaftı. Yine de oradaydı işte, sesi biraz boğuk geliyordu, biraz dikkatli konuşuyordu, sanki benimle konuşurken birisi üstüne tabanca doğrultmuş veya çok yakından seyrediyormuş gibi.

"Her şey yolunda mı?" dedim.

"Evet, evet, gerçekten."

"Sesin iyi gelmiyor."

Sinirle burnundan soludu. "Tatsız bir şey yaşıyorum."

"Biliyorum Jesse," dedim. Duraksadım. Araya girmedi. "Gece görüşürüz öyleyse."

"Prova yapabiliriz," dedi.

"Evet, şey, öyleyse provadan sonra görüşürüz. Tina'yla şarap içersin."

"Duruma göre bakarım," dedi.

Duruma göre bakarım. (Kan bankasına bağış yap filan demiştim sanki.)

Üstüne gitmemem gerektiğini, yoksa isyan edebileceğini çok yoğun bir şekilde hissettim. Çok gergindi. Hoşçakal dedim.

Tuhaf bir şekilde güzel bir gündü, güneş göz kamaştırı-

cıydı, ağaçlar çıplaktı, bulutlar gökyüzünde hızla ilerliyordu. Rüya gibi bir gündü.

Telefon tekrar çaldı. Donuk bir ses. Tonlamasız. "Yalan söylediğim için üzgünüm," dedi Jesse. Duraksadı. "Dün gece uyuşturucu *kullandım.* Şimdi hastanedeyim. Kalp krizi geçiriyorum sandım; sol elim uyuşunca ambülans çağırdım."

"Hassiktir," diyebildim o kadar.

"Üzgünüm baba."

"Neredesin?"

Hastanenin ismini verdi.

"Orası nerede ki?"

Telefonu eliyle örttüğünü işittim. Sonra açıp bana adresi verdi.

"Şimdi bekleme odasında mısın?" dedim.

"Hayır. Yanımda hemşireler var. Yataktayım."

"Sakın bir yere ayrılma."

Birkaç saniye sonra, giyinirken annesi aradı; sokakta bir oyunun provasındaymış, öğle yemeğine gelebilir miymiş?

Tina'nın arabasına binip Maggie'yi aldım ve o aydınlık ikindi vakti hastaneye gittik; arabayı park ettim; koridorlarda beş kilometre kadar yürüdük; acil servisin resepsiyon masasındaki birisiyle konuştum; kapılar açıldı; şakalaşan hemşirelerin, doktorların ve mavi üniformalı paramediklerin yanından geçtik, sola saptık, sonra sağa saptık, 24 numaralı yatağa gittik. Jesse oradaydı. Ceset gibi beyazdı. Gözleri mermer gibiydi; dudakları kararmış ve kabuk bağlamıştı; tırnakları kirliydi. Başının tepesinde bir kalp monitörü bipliyordu.

Annesi onu alnından şefkatle öptü. Bense ona soğuk bir edayla tepeden baktım. Kalp monitörüne baktım. "Doktorlar ne dedi?" dedim. Jesse'ye dokunamıyordum.

"Kalbim çok hızlı atıyormuş ama kalp krizi değilmiş."

"Kalp krizi değil mi dediler?"

"Olmadığını tahmin ediyorlarmış."

"Tahmin ediyoruz mu dediler, yoksa *eminiz* mi dediler?"

Annesi bana azarlarcasına baktı. Elimi Jesse'nin bacağına koydum. "Ambülans çağırman iyi olmuş." Umarım parasını bana ödetmezler diyecektim az daha (ama kendimi tuttum).

Sonra Jesse ağlamaya başladı; beyaz tavana bakarken yanaklarından yaşlar süzüldü. "O kazandı," dedi.

"Kim?"

"Chloë. O dışarıda eski erkek arkadaşıyla eğleniyor, bense bu lanet olası hastanedeyim. O kazandı."

Sanki bir çift güçlü parmak yüreğimi söküyormuş gibi hissettim. Bayılacağım sandım. Oturdum. "Hayat çok uzundur Jesse. Bu raundu kimin kazanacağını bilemezsin."

"Bu nasıl oldu?" diye hıçkırdı. "Bu nasıl oldu?"

Göğsümün sarsılmaya başladığını hissediyordum. Tanrım, n'olur artık ağlamasın, diye düşündüm.

Jesse "O herifi aradı, herif de onu becerdi," deyip bana öyle ıstıraplı bir bakış fırlattı ki gözlerimi kaçırmak zorunda kaldım.

"Durum biraz kötü görünüyor, biliyorum," dedim.

"Evet," diye haykırdı, "çok kötü görünüyor. Uyuyamıyorum, gözlerimi kapatamıyorum. Bu görüntüleri aklımdan çıkaramıyorum."

Ölecek, diye düşündüm.

"Böyle hissetmende kokainin payı büyük canım," dedim. "İnsanın savunmasını alaşağı eder. İşleri olduğundan kötü gösterir." Öyle faydasız, öyle zavallıca ve iğrenç bir şekilde

etkisiz sözlerdi ki. Bir buldozerin yolundaki taç yaprakları gibiydiler.

Tuhaf bir sesle "Sahi mi?" deyince, bir cankurtaran yeleğine elini uzatan bir adam gibi konuşması beni cesaretlendirdi. On beş dakika konuştum; annesi gözlerini onun yüzünden ayırmıyordu. Durmadan konuştum; sanki karanlık bir odada etrafı el yordamıyla yokluyor, parmaklarımla sağa sola dokunuyordum, bir cebe, bir çekmecenin içine, bir örtünün altına, lambanın yanına; o "Sahi mi?" sözünün ruh halini ve getirdiği anlık rahatlamayı tekrar yaşatacak uygun sözcükleri arıyordum.

"Bu kızı unutabilirsin, ama kokainle olmaz," dedim.

"Biliyorum," dedi.

Stüdyoya sırf prova yapmaya gittiklerini söyledi. Jack'in bir şeyler bildiğini ve kendisinden gizlediğini gün boyu hissetmiş. Belki de Chloë onu başından beri aldatıyormuş; belki de Morgan dünyada bir numaraymış... falan filan.

"Bana söylemediğin bir şeyler biliyor musun?" demiş.

Kız arkadaşı, Chloë'yi uzaktan tanıyan Jack "Hayır," demiş; Jesse biraz üstelemiş. Hayır, yeni bir şey yokmuş, sadece şimdiye kadar beş kez anlattığı durum varmış: yani Chloë'nin Morgan'ı araması, Morgan'ın bir otobüse atlayıp Londra, Ontario'ya gitmesi; akşamı dairede "cidden hoş" şarkılar dinleyerek geçirmeleri. Sonra Chloë onunla yatmış. Jack bundan fazlasını cidden bilmiyormuş.

Sonra birisi kokain çıkarmış. Yedi saat sonra, herkes uyurken Jesse halıya diz çöküp yerde kokain aramaya başlamış. Sonra kolu uyuşmuş; dışarı çıkmış, dışarısı ışıl ışılmış, arabalar parlıyormuş, açık bir bar bulmuş; ambülans çağırması

gerektiğini söylemiş; barmen "Burada öyle şeyler yapmayız," demiş.

Bunun üzerine Jesse bir telefon kulübesine gitmiş, vakit artık öğlene geliyormuş, dünya fırıl fırıl dönüyormuş, çok korkunçmuş, 911'i aramış. Kaldırıma oturup beklemiş. Ambülans gelmiş; onu arka tarafa yatırmışlar. Hastaneye giderlerken Jesse arka pencereden dışarı bakmış; güneşli sokakların geride kaldığını görebiliyormuş; bir hemşire ona ne aldığını sormuş; ailesinin telefon numarasını istemiş; Jesse vermemiş.

"Sonra pes ettim," dedi. "Pes edip onlara her şeyi anlattım."

Bir an kimse konuşmadı; öylece oturup, eliyle yüzünü örten solgun oğlumuza baktık.

"Yapmamasını istediğim tek şey buydu," dedi. "Tek şey. Neden o tek şeyi yaptı?" Soluk, çocuksu çehresinde şu düşünce okunuyordu: *Yatakta neler yapmışlardır kimbilir.*

"Boktan bir şey yapmış," dedim.

Doktor geldi, genç bir İtalyan adamdı, keçi sakallı ve bıyıklıydı; sırım gibiydi; Jesse'ye "Biz buradayken doktorla açık konuşabilir misin?" dedim.

"Bu önemli," dedi doktor, birisi zekice bir espri yapmışçasına, "açık konuşmak önemli."

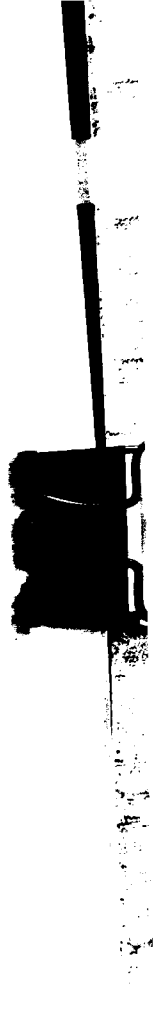
Jesse evet dedi. Doktor bazı sorular sordu; Jesse'nin kalbini ve sırtını dinledi. "Vücudun kokaini sevmiyor," dedi gülümseyerek. "Sigarayı da sevmiyor anlaşılan." Doğruldu.

"Kalp krizi geçirmemişsin," dedi. Anlayamadığım bir açıklama yaptı, yumruğunu sıkarak bir kalbin durmasını taklit etti. "Ama şunu söyleyeyim. Senin yaşında biri buraya kalp krizi yüzünden geliyorsa sebebi mutlaka kokaindir. Mutlaka."

Sonra doktor gitti; üç saat sonra biz de gittik; Jesse'nin annesini metroya bıraktım. Jesse'yi evime geri götürdüm. Tam garaj yoluna girerken tekrar ağlamaya başladı. "O kızı çok özlüyorum," dedi. "Çok."

O zaman ben de ağlamaya başladım. "Sana yardım etmek için her şeyi yaparım, her şeyi," dedim.

Öylece oturup ağladık.

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

SONRA BİR MUCİZE GERÇEKLEŞTİ (ama belki de şaşırtıcı değildi). Kariyer düşkünü Chloë tereddüte kapılmış anlaşılan. Söylentilere göre Morgan'ı terk etmiş. Yoklama çekmeye girişmiş. Chloë'nin en iyi arkadaşı bir partide "tesadüfen" Jesse'yle karşılaşmış ve ona Chloë'nin "onu çok ama çok özlediğini" söylemiş.

Jesse'nin yüzüne tekrar renk gelmiş gibiydi; yürüyüşünde bile gizleyemediği bir canlılık vardı. Bana bir şarkı çaldı; sonra bir tane daha; Corrupted Nostalgia'nın işleri yaver gidiyor gibiydi. Queen Sokağı'ndaki bir barda çalıyorlardı. Onları izlemeye gitmem hâlâ yasaktı.

Gömülü Hazineler programımızın cazibesini yitirmeye başladığını hissedince başka şeyler aramaya başladım. Yazmakla ilgili bir şeyler bulmalıydım, çünkü Jesse artık buna ilgi duyuyor gibiydi. Sonra buldum: senaryoları gayet iyi yazılmış filmler seyredecektik. Woody Allen'ın *Manhattan*'ını (1979) tekrar izleyecektik. *Ucuz Roman*'ı da (1994) tekrar

izleyecektik, ama iyi bir senaryoyla eğlenceli bir senaryo yu birbiriyle karıştırmadan. *Ucuz Roman* çok eğlenceli olsa da, diyalogları mükemmel ve ilginç olsa da, insani açıdan sıfırdır. Jesse'ye bir ara Çehov'un bir Moskova tiyatrosun da İbsen'in *Bebek Evi* oyununu seyrederken bir arkadaşına dönüp "Ama gerçek hayatta böyle olmaz ki," deyişini anlat mayı aklıma koydum.

Öyleyse neden ona Louis Malle'nin *Vanya 42. Cadde'de*'sini (1994) izletmiyordum? Evet, Çehov için fazla gençti, onu sı kabilirdi, ama Wally Shawn'ın sızlanan, şikayet eden, romantik Vanya'sına, özellikle de Profesör Serybryakov hakkında atıp tutmasına bayılacağını tahmin ediyordum. "Adam bir çiftlik makinesi gibi, çıkardığı şeyler kimsenin umurunda değil!"

Evet, Jesse, Vanya'yı severdi. "Kendini asmak için mü kemmel bir gün!"

Sonra tatlı niyetine ona *Sahip Olmak ya da Olmamak*'ı (1944) izletecektim. Bu film Hemingway'in romanından uyarlanmıştı (Hemingway o sıralar kafayı yemişti, bol bol martini içiyor, hap kullanıyor, sabahın dördünde saçma sa pan şeyler yazıyordu); senaryosu *Lolita*'ya bayılan William Faulkner'a aitti; sahildeki otelin üst katındaki, Bacall'ın ken dini Bogart'a şöyle diyerek sunduğu sahne müthişti: "Bir şey yapmana veya söylemene gerek yok; ıslık çal yeter. Islık çalmayı bilirsin, değil mi Steve? Dudaklarını büzüp nefes vereceksin o kadar." Senaryo birinci sınıftı.

Laf açılmışken, ona David Mamet'in (işte gövde göste risini seven bir adam) *Amerikalılar*'ını (*Glengarry Glen Ross*, 1992) izlettim. Üçüncü sınıf emlakçıların çalıştığı bir şir kettekiler bir "motivasyoncudan" azar işitirler. "*Bırak* şu

kahveyi," der Alec Baldwin, şaşkın Jack Lemon'a. "Kahve iş bitiriciler içindir."

Planım buydu. Sonra belki bir *film noir* daha izlerdik, *Pickup on South Street*'i (1953)... Keyifli olacaktı.

Sonra Noel tatili geldi; geceleyin Jesse'yle dışarıda oturuyordum, ince ince kar yağarken. Kış göğünü tarayan ışıldaklar kimbilir ne arıyor, kimbilir neyi kutluyorlardı. Jesse, Chloë Stanton-McCabe'yi ne görmüştü, ne de onunla konuşmuştu; kız telefon etmemiş, e-posta göndermemiş, ama bu aralar ailesiyle bir hafta geçirmek için dönecekmiş. Bir parti düzenlenecekmiş. Jesse onu orada görürmüş.

"Ya yine aynı şeyi yaparsa?" diye sordu.

"Neyi yaparsa?"

"Adamın tekiyle birlikte giderse."

Artık kendimden emin konuşmamayı öğrenmiştim; Morgan meselesi beni gafil avlamıştı.

"Tolstoy ne der biliyor musun?" dedim.

"Hayır."

"Bir kadın, insanı asla aynı şekilde iki kez incitemez," der.

Tek yönlü sokağımıza bir araba tersten girdi; ikimiz de seyrettik. "Sence bu doğru mu?" dedi.

Düşündüm. (Jesse her şeyi anımsıyor. Vaatlerine dikkat et.) Beni terk etmiş sevgililerimin listesini hızla taradım (şaşılacak kadar uzundu). Evet, bir kadının beni ikinci seferde ilkindeki kadar incitmediği doğruydu. Ama aynı zamanda genellikle aynı kadın tarafından ikinci kez incitilebilme şansına sahip olmadığımı da fark ettim. Mutsuz sevgililerim kaçtılar mı geri dönmüyorlardı.

"Evet," dedim biraz sonra. "Bence doğru."

Birkaç gece sonra, Noel'e sadece birkaç gün kalmışken, ağaçla uğraşıyordum, ışıkları yanıp sönüyordu, bazıları çalışıyordu, bazılarıysa çalışmıyordu, bu içinden çıkılmaz fizik bulmacasını ancak karım çözebilirdi; o sırada merdivenden tanıdık sesler geldiğini, paldır küldür inildiğini işittim, odaya yoğun bir deodorant kokusu doldu (sanki bisiklet pompasıyla sıkılmıştı) ve genç prens kaderini keşfetmek üzere soğuk geceye çıktı.

O gece eve dönmedi; ertesi sabah telesekretere erkeksi, yetişkin bir sesle mesaj bıraktı; çimenlik yeni yağmış karla kaplanmıştı, güneş yükselmekteydi. Jesse ikindi vakti geri döndü, geçirdiği akşamı neyse ki kısaca ama güzelce özetledi. Partiye gitmiş; beyzbol şapkalı, bol gömlekli, kapşonlu hırkalı birkaç arkadaşı birlikte geç bir vakitte içeri girmiş; Chloë oradaymış, sigara dumanlı kalabalık salonun ortasındaymış, bangır bangır müzik çalıyormuş. Birkaç dakika konuştuktan sonra Chloë "Bana öyle bakmaya devam edersen seni öpmek zorunda kalacağım," demiş. (Tanrım, böyle lafları nereden öğreniyorlar? Böyle partilerden önce evde Tolstoy mu okuyorlar?)

Jesse sonrasını ayrıntılı anlatmadı (neyse ki). Partide kalmışlar; ikisinin de acelesi yokmuş; sanki son birkaç ay içinde olanlar gerçek değilmiş tuhaf bir şekilde. (Oysa gerçekti ve sonradan *onlar* hakkında bol bol konuşacaklardı.) Şimdilik frensiz bir bisikletle bir tepeden aşağı inmek gibiymiş; isteseniz bile duramazsınız.

Film kulübünü düşününce, o gecenin sonun başlangıcı olduğunu anlıyorum. Jesse'nin hayatında yeni bir dönem açtı.

O sırada anlaşılmıyordu; o sırada her şey aynı gibiydi, sanki Chloë meselesi hallolduğuna göre artık film kulübüne geri dönebilecektik.

Ancak bunları yazarken bile ihtiyatlıyım. David Cronenberg'le yaptığım son röportajda iç karartıcı bir gözlemde bulunduğumu, çocuk yetiştirmenin bazı şeylere peş peşe veda etmek olduğunu, önce bebek bezlerine, sonra kar kıyafetlerine, nihayetinde de çocuğunuza veda ettiğinizi söylediğimi hatırlıyorum. Kendisinin de yetişkin çocukları olan David Cronenberg araya girip "Evet, ama cidden gidiyorlar mı?" deyince "Gençliklerini sizi terk etmekle geçiriyorlar," demiştim.

Birkaç gece sonra inanılmaz bir şey oldu. Jesse beni canlı performansına davet etti. Bir zamanlar Rolling Stones'un konser verdiği, köşenin ardındaki kulüpte çalıyordu; başbakanımızın eski karısı o gece Rolling Stones'un gitaristlerinden birini götürmüştü sanırım. Jesse'nin bir sene önce beni kovduğu yerdi. Kısacası hatırı sayılır bir geçmişe sahip bir mekândı.

Sabahın birinden önce ön kapıya gelmem ve uslu durmam söylendi, ki Jesse'nin bundan kastı sevgi gösterisinde bulunup da onun tehlikeli, heteroseksüel, sert "sokak adamı" imajını zedelememem gerektiğiydi. Bunu hemen kabul ettim. Tina davet edilmedi; hayran hayran bakan, gözleri yaşlı iki yetişkin... bu kadarı fazla olurdu. Tina buna hiç itiraz etmedi. Pek yağlı olmayan, zayıf bir kadındır ve gecenin bir vakti, buz gibi havada, Ontario Gölü'nden gelen dondurucu rüzgârların eşliğinde bir kuyrukta kırk beş dakika beklemektense merakını gidermemeyi yeğledi.

O gece yarımda buz tutmuş kaldırıma çıkıp parktan geçtim. Chinatown'daki ıssız bir sokakta yürüdüm; gölgelerde kediler ağza alınmaz şeyler kemiriyorlardı. Köşeden saptım ve arkamdan rüzgâr eserken El Mocambo'nun ön kapılarına kadar yürüdüm. Orada yine aynı genç adamlar grubu bekliyor gibiydi, sigara içiyorlardı, küfrediyorlardı, gülüyorlardı, donan nefesleri yüzlerinin hemen önünde konuşma balonları gibi asılı kalıyordu. Jesse de oradaydı. Hemen yanıma geldi.

"İçeri giremezsin baba," dedi. Panik halinde gibiydi.

"Neden?"

"Ortam iyi değil."

"Nasıl yani?"

"Çok kişi yok; bizden önceki grup sahnede çok kaldı; seyircilerin bir kısmını kaybettik..."

Bu kadarı yeterdi. "Buz gibi havada beni bu saatte sıcak yatağımdan kaldırdın; giyinip apar topar buraya geldim; saat sabahın biri, bunu günlerdir bekliyorum ve şimdi kalkmış giremezsin diyorsun, öyle mi?" dedim.

Birkaç dakika sonra beni merdivenden çıkardı; beni bir keresinde girmeye çalışırken yakaladığı yerden, ankesörlü telefonun önünden geçtik. (Zaman ne çabuk geçiyor.) Küçük, basık tavanlı bir salona girdim, çok karanlıktı ve bir ucunda ufak bir kare şeklinde sahne vardı. Sahnenin yanındaki sandalyelerde birkaç sıska kız oturuyordu. Bacaklarını sallıyor ve sigara içiyorlardı.

Jesse boşuna kaygılanmıştı; sonraki on dakika içinde saç fileli tıknaz zenci gençler ve siyah göz kalemi çekmiş uzun boylu kızlar geldi (rakun hayaletleri gibiydiler). Chloë de

geldi. Burnunda elmas iğnesiyle ve uzun sarı saçıyla. (Jesse haklıydı, kız sahiden de film yıldızı gibiydi.) Beni yaz tatilinde okul müdürüyle karşılaşmış bir kolejli kızın neşeli kibarlığıyla selamladı.

Uzak köşeye, devasa siyah küplerin arasına oturdum (işe yaramayan hoparlörler miydiler yoksa tahta kasalar mıydılar bilmiyorum). Orası o kadar karanlıktı ki yanımdaki iki kızın yüzlerini göremiyordum. Ama parfümlerinin kokusunu alabiliyor ve şen şakrak, küfürlü konuşmalarını duyabiliyordum.

Jesse yerimden ayrılmamamı söyleyip gitti. Halletmesi gereken "bir mesele" varmış.

Karanlıkta oturarak, neredeyse dayanılmaz bir kaygıyla bekledim. Beklemeye devam ettim. Başka gençler geldi; içerisi canlandı; sonunda sahneye bir genç adam çıktı ve tezahüratlar eşliğinde seyircilere Corrupted Nostalgia'yı alkışlamalarını söyledi!

Corrupted Nostalgia sahneye çıktı. Sırık gibi iki oğlan, Jesse'yle Jack; "Angels" başladı, Jesse mikrofonu dudaklarına götürdü ve o suçlayıcı şarkı sözlerini söylemeye başladı, Tristan'ın İsolde'ye sitemi gibiydi, Chloë bana sırtını dönmüş halde ayakta duruyordu, Morgan ortalıkta yoktu, bazı seyirciler ellerini sahneye uzatıyorlardı.

İşte oradaydı, Jesse, sevgili oğlum, benden soyutlanmıştı, benimle ilgisi yoktu, sahnede doğal bir otoriteyle geziniyordu. Bu başka bir oğlumdu; onu ilk kez görüyordum.

Hınçlı, aşağılayıcı şarkı sözleri sürüyordu, Chloë sallanan kalabalığın ortasında duruyordu, o vahşi saldırıdan sakınmak istercesine başını biraz yana çevirmişti; seyircilerin inip

kalkan kolları sahneye doğru ağaç dalları misali uzanıyor du...

Jesse'yle beni pek çok şey bekliyordu: birkaç ay sonra "Angels"a klip çekti*; "kız" rolünü Chloë oynadı, çünkü kiraladıkları aktris kokain alemine dalıp çekimlere gelme di. Jesse benimle Le Paradis'de akşam yemeği yemeyi, sun durmada Tina'yla sigara içmeyi sürdürdü (şimdi bunları yazarken bile fısır fısır konuştuklarını, seslerinin yükselip alçaldığını duyuyorum); film izlemeye devam ettik, ama artık sinemaya gidiyoruz, sol tarafta, önden dokuzuncu ya da onuncu sırada oturuyoruz, "bizim yerimizde". Jesse'nin Chloë Stanton-McCabe'yle kavga edip barıştığı oldu; ak şamdan kaldığı, zaman zaman özensiz davranışlar sergile diği, durup dururken aşçılık üstüne yazmakla ilgilendiği, Japon bir şefin yanında zor bir çıraklık dönemi geçirdiği ve İngiliz müzik dünyasını "fethetmeye" çalışıp başarısızlığa uğradığı oldu ("Onların kendi rapçıları varmış baba!").

Ayrıca Rebbecca Ng (başka kim olacaktı ki?) hukuk fakül tesinde ikinci sınıftayken şüphe uyandırıcı bir doğumgünü kartı gönderdi.

Sonra bir gün -sanki durup dururken- Jesse "Okula geri dönmek istiyorum," dedi. Kendini cezalandırmak istercesi ne üç aylık bir hızlandırılmış programa yazıldı: matematik, bilim, tarih, önceden başarısız olduğu bütün dersler. Sınıfta saatlerce kıçının üstünde oturmaya katlanabileceğini sanmı yordum. O kadar çok ödevi vardı ki. Ama yine yanıldım.

* Ç. N: Artık Jesse -ve tabi Jack ve Chloë- ile tanışmak isterseniz, internette "Cor rupted Nostalgia- Angels" araması yaparak klibe ulaşabilirsiniz.

Eskiden taşrada lise öğretmenliği yapan annesi ona Greektown'daki evinde ders verdi. Her şey yolunda gitme di, özellikle de matematik. Jesse bazen mutfak masasından hiddet ve sıkıntıdan titreyerek kalkıyor, bloğu deli gibi tur luyormuş. Ama mutlaka geri geliyormuş.

Orada kalmaya başladı... böylece "sabahları hemen ders çalışmaya başlayabiliyormuş". Sonra evime gelmeyi tama men kesti.

Final sınavından önce beni aradı. "Sonuç ne olursa ol sun," dedi, "gerçekten denediğimi bilmeni istiyorum."

Birkaç hafta sonra posta kutuma beyaz bir zarf bırakıl dı; Jesse'nin sundurma merdiveninden çıkmasını, mektubu çıkarıp titreyen elleriyle açmasını, satırları okurken başının hareket etmesini izlemekte zorlandım.

"Başardım," diye bağırdı yüzünü kaldırıp bakmadan, *"ba şardım!"*

Tekrar evime yerleşmedi. Annesinde kaldı, sonra da okul da tanıştığı bir arkadaşıyla daire tuttu. Sanırım bir kızla ilgili bir sorun yaşadılar ama hallettiler. Veya halletmediler. Ha tırlayamıyorum.

Büyük Senaryolar programına asla başlayamadık. Vakti miz yetmedi. Önemli değildi sanırım, nasılsa izleyemediği miz filmler olacaktı hep.

Jesse büyüyüp film kulübünü geride bıraktı ve bir bakıma beni de geride bıraktı, babasının çocuğu olmayı geride bırak tı. Bu aşamanın yıllarca yavaş yavaş yaklaştığı belliydi, ama sonra birden geliverdi. İnsan metin olmazsa sarsılabiliyor.

Bazı geceler Jesse'nin üçüncü kattaki yatak odasının önünden geçiyorum; girip yatağının kenarına oturuyorum;

Jesse'nin yokluğu inanılmaz geliyor ve ilk birkaç ay o odaya girmek üzücü oldu. Jesse'nin yatağının yanındaki sehpaya Chunking Ekspresi'ni bıraktığını fark ettim; artık bu filme ihtiyacı yok; ondan gerekeni aldı ve filmi geride, deri döken bir yılan misali bıraktı.

O yatakta otururken Jesse'nin artık eskisi gibi gelmeyece ğini fark ediyorum. Artık bir misafir olacak. Ama bir genç adamın normalde kendini ebeveyninden soyutlamaya baş ladığı bir dönemde o üç yılı yaşamak ne tuhaf, mucizevi, beklenmedik bir lütuftu.

Ve işsiz olduğum için, o kadar çok boş vaktim olduğu için ne şanslıydım (o zamanlar öyle gelmese de). Gündüzlerim, akşamlarım, ikindilerim boştu. *Zamanım vardı.*

Hâlâ bir Abartılmış Filmler programının hayalini kuru yorum; *Çöl Aslanı* (1956) hakkında ve o filmin şaşırtıcı bir şekilde yere göğe sığdırılamaması, yapılan salakça analizler hakkında konuşmaya can atıyorum; veya Gene Kelly'nin *Yağmur Altında*'daki (1952) habis sahteliği hakkında konuş maya. Jesse'yle benim yine birlikte geçirecek zamanımız olacak, ama *öyle* bir zaman değil, bir insanla birlikte yaşa manın gerçek özelliği olan o gayet tekdüze ve bazen sıkıcı zaman değil, sonsuza dek süreceğini sandığınız ve günün birinde ansızın sona eriveren zaman değil.

Jesse'nin yaşayacağı başka pek çok şey vardı, üniversitede ki ilk günleri, üstünde ismi ve fotoğrafı yer alan bir öğrenci kartına sahip olmanın ifade edilemez hazzı, ilk ödevi ("Jo seph Conrad'ın *Karanlığın Kalbi* Romanındaki Çoklu Anla tıcıların Rolü"), okul çıkışı ilk kez bir üniversite arkadaşıy la bira içmesi. Ama şimdilik sadece bir sahnede mikrofon

tutan uzun boylu bir delikanlı o kadar. Karanlıkta, o kayak ceketli ve rakun gözlü kızların arasında otururken çaktır madan biraz ağladığımı itiraf ediyorum. Neden ağladım bil miyorum... Jesse'ye, *o haline*, zamanın geri döndürülemez liğine ağladım galiba; bu arada *Çılgın Romantik*'teki şu söz aklımdan çıkmıyordu: "Harikasın, harikasın, harikasın!"

TEŞEKKÜR

Akrabalarınızla ilgili bir kitap yazmak, özellikle de onlara tapıyorsanız, zor bir deneyimdir ve yakın zamanda yineleyeceğimi sanmıyorum. Bu konuda önce oğlum Jesse'ye, kendisini iyi yansıtacağıma güvendiği ve yazdıklarımı yayınlatmama okumadan izin verdiği için teşekkür etmeliyim. Onu ve yaşadıklarını uygun bir şekilde aktarabildiğimi umuyorum. Annesi Maggie Huculak'a da, burada sayamayacağım kadar çok şey için teşekkür ederim. Ayrıca kızım Maggie Gilmour (artık büyüdü ve California'da yaşıyor), bu öyküde yer almasa da, hayatımda çok önemli ve vazgeçilmez bir yer tutmaktadır. Annesi Anne Mackenzie'ye neredeyse kırk yıllık bir teşekkür -ve muhtemelen para- borçluyum.

Bu kitabı editörüm ve yayıncım olan Patrick Crean'a, yazarlık hayatımı kurtardığı için adadım; ayrıca ajanım Sam Hiyate'ye kimsenin aramadığı zamanlarda sergilediği ilgi ve şevk için teşekkür ederim. Twelve'deki Jonathan Carp'a; Tolstoy işi için Marni Jackson'a ve Queen Video'da çalışan, en önemsiz filmler için bile yorulmadan, uzun uzadıya açıklamalar yapan delikanlılarla kızlara teşekkürler. Her zamanki

gibi, bu kitabın bazı kısımlarını yazdığım Le Paradis restoranındaki garsonlara teşekkür etmeliyim.

Ayrıca karım Tina Gladstone'un sevgisi ve ısrarlı desteği olmasa, bu kitaba... veya bana neler olurdu bilemiyorum tabii.

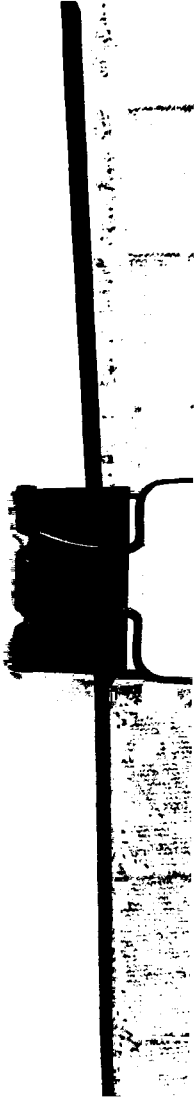
KİTAPTA BAHSEDİLEN FİLMLER*

2001: Bir Uzay Destanı / 2001: A Space Odyssey
39 Basamak / 39 Steps
400 Darbe / The 400 Blows
52 Pick Up
80 Günde Devr-i Alem / Around the World in 80 Days
8½

A Hard Day's Night
Affedilmeyen / Unforgiven
Aguirre, Tanrı'nın Gazabı / Aguirre, the Wrath of God
Amerikalılar / Glengarry Glen Ross
Annie Hall
Arka Sokaklar / Mean Streets
Asi Kabadayı / Hombre
Aşk ve Para / Out of Sight
Aşktan da Üstün / Notorious

Baba / The Godfather
Baba II / The Godfather: Part II
Bay Majestik / Mr. Majestyk
Bazıları Sıcak Sever / Some Like It Hot
Beterböcek / Beetlejuice
Bela / Duel
Bir Avuç Dolar / A Fistful of Dollars
Bir Başka Kadın / Another Woman

* (Bazı film isimlerinin çevirilerinde, benimsenmiş Türkçe isimleri kullanılmıştır.)

Bisiklet Hırsızları / The Bicycle Thief

Caniler Avcısı / Night of the Hunter
Carlito'nun Yolu / Carlito's Way
Chunking Ekspresi / Chunking Express
Cinnet / The Shining

Çılgın Romantik / True Romance
Çin Mahallesi / Chinatown
Çöl Aslanı / The Searchers

Derin Uyku / The Big Sleep
Devlerin Aşkı / Giant
Domino
Dr. No
Dr. Strangelove or: How I Learned to
Stop Worrying and Love the Bomb

Eddie Coyle'un Arkadaşları / The Friends of Eddie
Coyle

Fahişe / Klute
Full Metal Jacket

Gangsterin Kaderi / Bullitt
Gece Kımıltıları / Night Moves
Gecelerin Adamı / Un Flic
Gençlik Yılları / American Graffiti
Gizli İlişkiler / Internal Affairs
Gizli Teşkilat / North by Northwest

Hannah ve Kız Kardeşleri / Hannah and Her Sisters
Hırsız / Thief

Ishtar

İguana Geceleri / Night of the Iguana
İhtiras Tramvayı / A Streetcar Named Desire

Jackie Brown
Jaws

Kahraman Şerif / High Noon
Kalp Mırıltısı / Murmur of the Heart
Kanunun Kuvveti / The French Connection
Kazablanka / Casablanca
Kıyamet / Apocalypse Now
Kim Korkar Hain Kurttan / Who's Afraid of Virginia Woolf
Kiralık Katil / Le Samouraï
Kirli Harry / Dirty Harry
Köpekbalıklarıyla Dans / Swimming With Sharks
Kötü Ruh / Poltergeist
Kuşatma Altında / Under Siege

Leon
Lolita

Magnum Gücü / Magnum Force
Manhattan
Mavi Kadife / Blue Velvet
Miami Vice (televizyon dizisi)
Muhteşem Gatsby / The Great Gatsby
Mutlak Güç / Absolute Power

Nikita / La Femme Nikita

Onibaba
Orman Ateşi / Jungle Fever

Ölü İkizler / Dead Ringers

Ölüm Bölgesi / Dead Zone
Özel Bir Kadın / Pretty Woman

Paris'te Son Tango / Last Tango in Paris
Pickup on South Street
Plenty

Ran
Rezervuar Köpekleri / Reservoir Dogs
Rıhtımlar Üzerinde / On the Waterfront
Riding the Rap
Ridgemont Lisesi'nde Hızlı Günler / Fast Times at Ridgemont High
RoboCop
Rocky III
Roma Tatili / Roman Holiday
Rosemary'nin Bebeği / Rosemary's Baby

Sahip Olmak ya da Olmamak / To Have and Have Not
Sapık / Psycho
Seksi Hayvan / Sexy Beast
Sevgili Anne / Mommie Dearest
Showgirls
Son Ayrıntı / The Last Detail
Sonsuz Ölüm / Butch Cassidy and the Sundance Kid
Stardust Anıları / Stardust Memories
Stick
Suçlar ve Kabahatler / Crimes and Misdemeanors

Şahane Hayat / It's A Wonderful Life
Şeytan / The Exorcist
Şike / Quiz Show

Tarayıcılar / Scanners
Tatlı Hayat / La Dolce Vita

Teksas Katliamı / The Texas Chainsaw Massacre
Temel İçgüdü / Basic Instinct
The Late Show
Tiffany'de Kahvaltı / Breakfast at Tiffany's
Tootsie
Tut Şu Bücürü / Get Shorty

Ucuz Roman / Pulp Fiction
Uzaylıların 9 Numaralı Planı / Plan 9 From Outer Space

Üçüncü Adam / The Third Man
Ürpertiler / Shivers
Üvey Baba / The Stepfather

Vanya 42. Cadde'de / Vanya on 42nd Street

Walton Ailesi / The Waltons (televizyon dizisi)

Yağmur Altında / Singin' in the Rain
Yanardağın Altında: Malcolm Lowry'nin Yaşamıyla ve Ölümüyle İlgili Bir Araştırma / Under the Volcano: An Inquiry into the Life and Death of Malcolm Lowry
Yaralı Yüz / Scarface
Yaratık / Alien
Yurttaş Kane / Citizen Kane